פרק יא **א שתי** הלחם. לשון תוס' במשנה ובמקרא קרוי לשון זכר ולשון נקבה. דהכא תנן שתי הלחם. ובשמואל [א' י' ד'] כתיב גבי שאול ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם. ולעיל פרק וחלו מנחות קרי ליה לשון זכר דקאמר בבא מלחם גדול וכתיב (ישעיה כ"א י"ד) ולא יחסר לחמו עכ"ל. ושמעינן דבמשנתינו ל"ג בני' הספרים דגרסי גבי לחם הפנים שנים ואחד בלשון זכר. מדלא מייתו לה מהכא דמשנה בלשון זכר. וכן בגמ' גרסי' לחם ושתים. ומ"מ יש לי תמיהות על דבריהם דמה להם להביא ראיה משמואל. ובלחם הבכורים עלמס כתיב (ויקרא כ"ג) לחם הנופה שתים ותרגום אונקלוס תרין גרילין. ומה שהביאו ראיה מהמקרא דבלשון זכר נאמר מדכתיב ולא יחסר לחמו. זו איזה ראיה כלל שכיומי יחסר מוסב על האדם. וכענין שנאמר ביחזקאל [ד' י"ז] למען יחסרו לחם ומים. אבל כמלאו בלשון זכר בפרשת במדבר ולחם התמיד עליו יהיה. ובשמואל [א' י"ז י"ז] ועשרה לחם הזה. ועוד נאמר שם [כ"א] המשה לחם. וכיוצא [כ"ח כ"ח] לחם יודק. ובתהלים [ק"ד מ"ו] ולחם לבב אנוש יסעד. ובמלי [ט' י"ז] ולחם סתרים ינעם: ונאפות אחת אחת. פי' הר"ב דכתיב ומת אותם כו'. ואי אתה נותן שתי הלחם שתים שתים. אדעלמא קאי דהא בפעם אחת אין נאפות. אלא שתים בלבד: ובטפום היה עושה אותן. דת"ר ומת אותם בדפום. וכתבו התוס' וא"ת והא אפיקתיה לומר שאפייתן שתים שתים. וי"ל דא"כ לכתוב ונתת אותם. אבל ומת משמע שימה בדפום. ע"כ. וכילד נעשית בדפום אכתוב בסוף מתני' ופי' בטפום כתב הר"ב כמו דפוס פורמא בלעז. כמו טופסי גיטין. תוס'. ועיין בגיטין פ"ב משנה ד'. ומ"ש הר"ב כמין תיבה כו' כך הלחם היה לו ב' דפנות. כדתנן במשנה ה': וכשהוא רדן. כתב הר"ב דפוס אחד היה לה בתנור כשהיא נאפית והיה מסיקין אותו עם התנור ואופה את הלחם. רש"י: נותנן בטפום. הן הקערות שג שלחן כדאמר קערותיו אלו טפוסין וכפרש"י בפי' חומש שהיה נותנו בקערות לאחר אפייה. תוס'. ועיין מ"ש במשנה ו'. ובגמרא ולהדרא לדפוס קמא. כיון דאפי' לא נפחה. ומאחר דקדקו התוס' שהלחם הוא לדפוס דאי בתוך הדפוס כמו בגרתה מתוך הסברא. כיון דכמין דפוס היה לה בתנור היכי מיגפחה. הא אין הדפוס מגיחה: ועוד דבכל דוכתא משמע שהיה מדביקין את הפת בתנור. ואם בתוך הדפוס נתונה. אי אפשר להדביקה. ומהא דקתני וכשהוא רודן נותנן בטפום אין לדקדק דשייך רדייה מפני הדפוס. ולא מפני שהודבק בתנור. ע"כ. ולפי זה דברי הר"ב שתרי אהדדי דכתב ומתקן הבצק בתוך הדפוס והדר כתב וכשהוא רודה אותן מן התנור נמלא ממחון לדפוס הן. אבל נ"ל

לייב

פרק יא **א שתי** הלחם [כו'] לחם הפנים נילוש אחד אחד. דכתיב ביה (ויקרא כ"ד) שני עשרונים יהיה החלה האחת מלמד שנלושות אחת אחת. ומנין שאפייתן שתים שתים. תלמוד לומר (שם) ומת אותם שימה ראשונה שאתה עושה מהם דהיינו בתנור תהא בלשון אותם. דמשמע שהיה נותן שניים בשני דפוסים יחד בתנור. יכול אף שתי הלחם כן ת"ל ומת אותם שהיה לו לומר ומתם. מה ת"ל ומת אותם. אותם אתה נותן שניים שניים בתנור. ואין אתה נותן שתי הלחם שניים שניים אלא אחד אחד: ובטפום כמו דפוס *)פורמ"א בלע"ז כמין תיבה שנעול ככויה ושתי דפנותיה זו כנגד זו. כך הלחם היו לו שתי דפנות וכולים רחבים *ומתקן הבצק בתוך הדפוס שיהא עשוי כעין הדפוס: וכשהוא רודה. אותן מן התנור: נותנן בדפום. בדי שלא יתקלקלו. ויסברו. נמלא שלשה דפוסים הן. אחד כשהיא בלק. ואחד היה לה בתנור כשהיא נאפית ואחד כשהוא

*) פורמא מוסטער. מפרעל. רדה

פרק יא **א שתי** הלחם[א]. נילושות אחת אחת[ב]. ונאפות אחת אחת[ג]. לחם הפנים נילוש אחד אחד ונאפה שנים. שנים[ד]. ובטפום[ה] היה עושה אותן. וכשהוא רדן[ו] נותנן בטפום. כדי שלא יתקלקלו[ז]: **ב** אחד שתי הלחם.

פי"א א שתי הלחם נילושות אחת אחת. נ"ל פ"ח מיי' פ"ח מה' תמידין ומוספין הלכה ו': ובטפום היה עושה אותן. מיי' פ"ח שם הלכה ז': **ב** אחד שתי הלחם. נ"ל ע"ב מי' פו"ב למוד פרק י"ח מיי' פ"ח מה' תמידין ומוספין כ"ה:

שנויי נוסחאות

פי"א א לחם הפנים נילוש אחד אחד ונאפה שנים שנים. בכי"ק ולחם. ונאפה שתים שתים; בד"נ.. ונאפות..; וכ"ס בכל הכ"י; במשנ"ב נילושות אחת.. ונאפות שתים..; במשנ"ב ז"ו.. נלושת אחת.. ונאפת שתים. ובטפום. בכי"ק וביטפם (?) וכן בסמוך ליטפם; במשנ"ב ובדפים וכסמוך לדפום ועי' תוס' ותוי"ט. (היה) עושה אותן. בכי"ל ליתן; בעלין כ"י הכ"ל היו עושין.. וכשהוא רדן נותנן. בכי"ק כשהוא.. וכ"ס במשנ"ב (וסם רודן..); בעלין כ"י כשהיה רדן נתנן. (בדי). בכי"ל ג' ליתן. **ב** אחד שתי הלחם ואחד. במשנ"ב אחת.. ואחת.

ראשון לציון

פי"א במשנה נותנן בטפום במשנ"ב ליתן דפוס וכן בפי' המש"ס ו"ל תוס' לית דגרסי טפום כו': הוי"ט ד"ח שתי הלחם כו' אבל ומלאו בלשון זכר בפ' במדבר ולחם התמיד עליו יהיה כו' גם מהמוקדש ויקרא כ"ד פ"ט ואכלהו ומלא בלשון זכר וכ"כ רש"י שם מוסב על הלחם שהוא לשון זכר. ויותר מוקדש בפ' ויגש מ"ו פי"ב ולחם אין בכל הלחן (דאי בלשון נקבה הל"ל ולחם אינה וגו'):

תוספות רע"ק

פי"א [אות כו] הר"ב ד"ה ובטפום. ומתקן הבצק בתוך הדפוס. וכ"כ מלשון רש"י בסוכה דף ל"ו ע"א שב' וז"ל בל העשוי לעשות למרתו דברים אחרים

לקוטים

פי"א א במשנה שתי הלחם הקדימם לחם הפנים לע"ג דלחם הפנים תדירי משום הפייה דשתי הלחם נאפית ג' מ' ומ' והוא מספר קודש לשמים ועוד דב' הלחם מידי דזעקנעליה תמיהו כיצד דבלחם הפנים מתעני כל פ"קון. (מ"ל): שם לחם הפנים נילוש קרוי לשון יחיד

יכין תפארת ישראל בועז

פרק י"א א) שבאות בעצרת: ב) כל לחם נילוש בפ"ע מעשרון סולת: ג) שלון אופין בתנור בבת אחת בתי הלחם. רק כל לחם בפעם א'. מגזירת הכתוב: ד) שמוסיב ב' לחמים בפעם אחת בתנור. וגם זה מגזירת הכתוב. וכל לחם מב' עשרונים: ה) פארם: ו) כשמוציאן מהתנור: ז) ר"ל שלא יתפברו ויתקלקל צורתן. מפני שכל לחם שלהם עשוי כמין היכה בלי כסוי שנפרלו ב' מדפנותיה. שלא נשאר בה רק השולים וב' דפנות זו כנגד זו. ולכן נעשות בדפוס שיהיה מכוון יפה תאר הדפנות. וכשמוציאה מהתנור חוזר ונותנו בדפוס. כדי שלא יתעקמו הדפנות ביני ביני קודם שיכניסום על השולחן. (א):

דמדת

פרק יא (א) ובש"ם אמרינן דג' דפוסין היו להן. א' שנעשית וכו' כשהוא בלק. והב'. כמין דפוס היה לו בתנור. ג' כשמוציאה מהתנור חוזר ונותנו בדפוס. ולא מהדר לה לדפוס קמא שילגה בו. משום דמלאפה לה נפחא. עכלה"ל. ומשמע מדברי כל רבותינו המפרשים שבכל הדפוסים היה הלחם תוך הדפוס. ומתוס' [דל"ד ג' ד"ה ובדפוס] נראה שמסתפקין בזה אם היה מתקן הלחם תוך לו חוץ לדפוס. אמנם הרמב"ם [פ"ה מתמידין ה"ח] כתב בפירוש וז"ל. וג' דפוסים של זהב היו להן. א' שתתנין בו החלה כשהיא בלק. והב' שאופין אותה בו. והג' שנתנה בו כשירדוה על"ל. ותמהני על זה. א) אם כדברי רבותינו שבכל הדפוסין היה הלחם תוך הדפוס. א"כ האיך קאמר הש"ס דכשאפאה נפחא. הרי כשהיא תוך הדפוס א"א שתנפח מבחוץ. ב) למה מקשי הש"ס ולהדרה לדפוס קמא. עפי הו"ל להקשות דהסגי להכל דפוס א'. שבתחלה ישים בה את הבצק. ועם אותו דפוס יוציאנה לתוך התנור. וכשיוציאה מהתנור לא יוציא הלחם מהדפוס רק יניחנו בו עד השעה שיוציאו על השולחן. ג) למה נקט במשנה רק ב' דפוסין. ובברייתא קאמר שהיו ג' דפוסין. ד) למה בדפוס שבתנור קאמר הברייתא שהיה כמין דפוס. ולא קאמר דפוס ממש כמו בתיבה. ה) דבש"ם [דל"ה א'] אמרי' שהדפוס שבתנור עשוי כבורת. וכבר תמהו בתוס' שם. הרי בורת עגול. ואיך מסיים הש"ס ודומה כשבלא מרובעת. ותרצו דבוונת הש"ס שהיה מלא נקבים כבורת. כדי שישלוט בו האור יפה. ואחמ"כ זה דוחק. דבורת שבזמן הש"ס היה לו רק פה א' למעלה שילאו ויכנסו בו הדבורים. ורק לפעמים היה בו ג"כ חלונות בצדדים [כבילה דל"ז א'] ומדקאמר הכא סתמא. משמע בכל סתם בורת שאין בו אלא נקב אחד לבד. והרי עי"ז א"א שתתפשט החמימות בכל פני הפת המדובק לדפנות. ולולא מסתפינא היה נ"ל שבאמת לא היה שם רק ב' דפוסין. ולדמשמע שסעותא דמתניתין דהיינו א' שילגה ונתקן בו תאר הלחם כשהוא בלק. וא' שכרודה מהתנור נותנה בו. רק שהברייתא מזכרת עוד שבתנור היה כעין דפוס. דהיינו שבתנור גופא היה בולט מהשולים של תנור בליטה חלולה נקובה למעלה כזה ושל בליטה זו מושיב הלחם בהתנור. לפ"ז מיושב הכל. דמפני שבתנור היה הלחם על הדפוס. להכי שפיר היה אפשר להלחם שיתנפח לגד חוץ. ולהכי ממי לא סני לכולם בדפוס א'. דהרי באותו דפוס עגולים. בו היה הלחם תוך הדפוס. ואם יתנה כך לתוך התנור לא יקרם פני הלחם מבחוץ יפה. וגם מה"ט לא הזכירה המשנה רק ב' דפוסין. שהרי אותו שבתנור לא היה כלי בפני עצמו. רק היה כעין בליטה מגוף התנור כ ע י ן ד פ ו ס. ומה"ט ממי קאמר בברייתא כ מ ו ן דפוס היה לה בתנור. ר"ל בגוף התנור. ולא דפוס ממש והיינו ממי דקאמר הש"ס שאותו דפוס שבתנור היה כמין בורת. ר"ל אותה בליטה שבתנור היה חלול מתחתיה ופיו פתוח. כדי שישלוט האור תחת הבליטה. ותאפה הלחם יפה גם מגד פנים. שלא יתעפם. ואפשר ממי שסיתה אותה בליטה עגולה ובורת ממש. ועי"ז היה הלחם במקום הקרנות עגול מבפנים. כדי שיהיה חזק יותר. ורק מבחוץ היה הלחם מרובע. ברוך אתה ה' חונן הדעת:

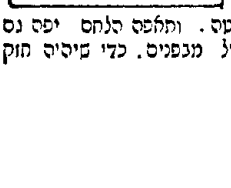

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

רדה מן התנור נותנה בדפוס. כדי שלא תתקלקל: **ב** לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. לא תתברירא טעמא דהא מלתא בגמרא אמאי לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים: ואינן דוחות את השבת. אפייתן: וכשרות בבית פאגי. רמב"ם אומר שהוא מקום סמוך להר הבית מחוץ שבת היו אופים המנחות. מלשון פת בג המלך. ואין הלכה אלא כדברי ת"ק: **ג** חביתי כ"ג לישתן ועריכתן בפנים. לדברי הכל. שאותו חלי עשרון שחולק בו עשרונו של כ"ג נמשח ונתקדש ומקדש את המנחה: ודוחות

ואחד לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ[א]. ואפייתן בפנים[ב]. ואינן דוחות את השבתי[ג]. רבי יהודה אומר. כל מעשיהם בפנים. רבי שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה. וכשרות בבית פאגי[יא]: **ג** חביתי כהן גדול[יב] לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים[יג].

מדת יבש לא נתקדשה. ואפייתן בפנים. אלמא מדת יבש נתקדשה. אמר רבא הוקשה [בתירוץ זה] אדם קשה שהוא קשה [תכש ומחודד] כברזל [לתחוב הלבה] ומנו רב ששת. מאי קשיא [כ"ל שתמא דגמרא פריך] דלמא עשרון לא מקדש. תנור מקדש. אלא אי קשיא הא קשיא. ואפייתן בפנים. אלמא תנור מקדש. ואין דוחות את השבת אפשר בלילה. אמר רבא הוקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת. הא קמן דהך מלתא לישתן ועריכתן בחוץ. ואפייתן בפנים. אתברר טעמא משום דמדת יבש לא נתקדש. אלא ודאי דגירסתם לא היתה כך. מאי קשיא וכו'. וא"ת תקשה אמאי לא מתרלינן דלמא עשרון לא מקדש כו'. והרי מלאנו לר"ע דס"ל הכי בפ"ע משנה ה'. וכתבתי שם דאף רבי יוחנן ס"ל הכי. וי"ל דגמרא לא בעי למדחי מתני' דלא תיתי כת"ק דהתם. והייט נמי דהרמב"ם בחבורו סוף פ"ק מהלכות כלי המקדש [הי"ט] פסק דמדות יבש נתקדשו בפנים. וכן משמע מלשונו בפ"ב דמעשה הקרבנות [ה"מ] שכתב בירושי המדות של סלת חול. שאין גב העשרון קדש. ס"מ דאלו פנים העשרון קדש*). ואפ"ה פסק בפ"ה ופ"ח מה' תמידין [ה"ז] למתניתין דסגא דשתי הלחם ולחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואי איתא דגירסתו בגמרא כדגרסי' אנן. היה לו לדחות דברי ת"ק דפ"ע מהלכה מקמי הך דסגא משום דהוה מחלוקת והא"כ סתם. אלא ודאי דגירסא אחרת היתה לו ולא גרס מאי קושיא דלמא וכו' וכיון דגמרא לא דחי לה ס"מ משום דלא ניחא לגמרא למוקי מתני' דלא כת"ק דפרק ט' ושמעינן דהלכתא כותיה. ואי משום דמתניתין קאי בקושיא לא מש"ה נדחית מהלכה. ותסייעין למ"ש בפרק דלעיל משנה ו' נבי ואם הבית פסול. דאמ"ג דמתני' קתיתין. לא זה. והלכה היא. וע' עוד לקמן: לישתן ועריכתן בחוץ. אלמא מדת יבש לא מקדשה. ופי' התוס' דאי מקדשה מגנייא מלתא אי אפיק להו אברלא ולא כפי' הקונטרס דמפרש מטעם פסול יולא דמשום קידוש כלי לא מיפסל ביולא כדפרישית בפ"ק [דף ט']. ע"כ: ואפייתן בפנים. ואינן דוחות את השבת. בגמרא מקשינן אפייתן בפנים אלמא תנור מקדש. ואין דוחות את השבת אפשר בלילה. כדאתבינן לעיל ואסיק בקושיא. וכתבו התוס' ותברא מי שמעה זו לא שנה זו ע"כ. ולדבריהם לענין הלכה לית הלכתא כמתני'. כיון דתרי תנאי הינהו אלא אי אפייתן בפנים דוחות את השבת. ואי אינן דוחות את השבת אין אפייתן בפנים. ולכאורה כיון דכס"פ סתם לן נמי דאינן דוחות את השבת. דקי"ל הכי. ולפיכך אין אפייתן בפנים. ותמה אני על הרמב"ם שפסק בחבורו שאינן דוחות את השבת. וגם פסק דאפייתן בפנים. ומיהו למאי דפרישית לעיל דמשום קושיא שמקשה בגמרא לא דחינן מכנה מהלכה ואע"ג דלא מיתרלה הקושיא. אתי שפיר דה"ל דכוותיה. ולא ס"ל דתברא כו' כמ"ש התוס'. דא"כ לא הוה משתמיט גמרא גופיה לאסוקי דתברא כו' כדאמר בעלמא. ועמ"ש במשנה ו' פ"ב דמעילה. ועמ"ש במשנה ו' פ"ק דמדות: רבי יהודה אומר כל מעשיהם בפנים ר"ש אומר לעולם הוי רגיל כו'. מסקינן בגמ' דבגמרא פליגי. דיקא נמי דקתני רבי שמעון אומר לעולם הוי רגיל כו'. ש"מ דלא בקרלאי פליגי. מדקתני הלי לישנא לעולם הוי רגיל. וכתב רש"י בגמרא פליגי מר גמיר ליה מרביה דתנור מקדש ומר גמיר דלא מקדש. ע"כ. ומשום ר"ש נקט נמי בדר"י דתנור מקדש דהא ודאי דלדידיה כיון דכל מעשיהם בפנים דאף מדות יבש מקדש ס"ל: בבית פאגי. לשון הר"ב. רמב"ם אומר שהוא מקום סמוך להר הבית מחוץ. ולשונו בפירושו מחוץ לעזרה אבל במשנה ג' פ"ז. כתב לשון הר"ב. ומ"ש הר"ב שמש היו אופים המנחות. כבר כתבתי לעיל בפ"ז [במשנה ג'] דבגמ"י אשכחית שכתוב בה שמש היו אופים חלות תודה ורקיקי מזר. ועיין עוד שם בפי' הר"ב דמפרש פי' אחר אחבית פאגי: **ג** חביתי כ"ג לישתן ואפייתן בפנים. והר"ב העתיק לישתן ועריכתן בפנים ולי נראה דה"ג לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים: לישתן ועריכתן בפנים. כתב הר"ב ולדברי הכל שאותו חלי עשרון שחולק בו עשרונו של כ"ג נמשח ונתקדש ומקדש את המנחה. וכן לשון רש"י. ומסיים

לישב דבריו דס"ל שהדפוס בתנור היה לר מהדפוס שבו נעשה ונמלא שבתוך הדפוס נעשה כפי הסברא אלא שהדפוס שבתנור הוא לר ונכנס בתוך הלחם והלחם מבחוץ ונדבק בתנור. וסיימו דפי' שהוא רודה מן התנור. גם יכולה להכפה ולריכה דפוס גדול מן הראשון: **ב** לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. כתב הר"ב לא אתברירא טעמא דהא מלתא בגמרא אמאי לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. וכ"כ הרמב"ם. ועל כרחינו לריכין לומר שגירסא אחרת היתה להם בגמ'. דלהן גרסי' הכי הא גופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ. אלמא

מדת יבש לא נתקדשה. ואפייתן בפנים. אלמא מדת יבש נתקדשה. אמר רבא הוקשה [בתירוץ זה] אדם קשה שהוא קשה [תכש ומחודד] כברזל [לתחוב הלבה] ומנו רב ששת. מאי קשיא [כ"ל שתמא דגמרא פריך] דלמא עשרון לא מקדש. תנור מקדש. אלא אי קשיא הא קשיא. ואפייתן בפנים. אלמא תנור מקדש. ואין דוחות את השבת אפשר בלילה. אמר רבא הוקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת. הא קמן דהך מלתא לישתן ועריכתן בחוץ. ואפייתן בפנים. אתברר טעמא משום דמדת יבש לא נתקדש. אלא ודאי דגירסתם לא היתה כך. מאי קשיא וכו'. וא"ת תקשה אמאי לא מתרלינן דלמא עשרון לא מקדש כו'. והרי מלאנו לר"ע דס"ל הכי בפ"ע משנה ה'. וכתבתי שם דאף רבי יוחנן ס"ל הכי. וי"ל דגמרא לא בעי למדחי מתני' דלא תיתי כת"ק דהתם. והייט נמי דהרמב"ם בחבורו סוף פ"ק מהלכות כלי המקדש [הי"ט] פסק דמדות יבש נתקדשו בפנים. וכן משמע מלשונו בפ"ב דמעשה הקרבנות [ה"מ] שכתב בירושי המדות של סלת חול. שאין גב העשרון קדש. ס"מ דאלו פנים העשרון קדש*). ואפ"ה פסק בפ"ה ופ"ח מה' תמידין [ה"ז] למתניתין דסגא דשתי הלחם ולחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואי איתא דגירסתו בגמרא כדגרסי' אנן. היה לו לדחות דברי ת"ק דפ"ע מהלכה מקמי הך דסגא משום דהוה מחלוקת והא"כ סתם. אלא ודאי דגירסא אחרת היתה לו ולא גרס מאי קושיא דלמא וכו' וכיון דגמרא לא דחי לה ס"מ משום דלא ניחא לגמרא למוקי מתני' דלא כת"ק דפרק ט' ושמעינן דהלכתא כותיה. ואי משום דמתניתין קאי בקושיא לא מש"ה נדחית מהלכה. ותסייעין למ"ש בפרק דלעיל משנה ו' נבי ואם הבית פסול. דאמ"ג דמתני' קתיתין. לא זה. והלכה היא. וע' עוד לקמן: לישתן ועריכתן בחוץ. אלמא מדת יבש לא מקדשה. ופי' התוס' דאי מקדשה מגנייא מלתא אי אפיק להו אברלא ולא כפי' הקונטרס דמפרש מטעם פסול יולא דמשום קידוש כלי לא מיפסל ביולא כדפרישית בפ"ק [דף ט']. ע"כ: ואפייתן בפנים. ואינן דוחות את השבת. בגמרא מקשינן אפייתן בפנים אלמא תנור מקדש. ואין דוחות את השבת אפשר בלילה. כדאתבינן לעיל ואסיק בקושיא. וכתבו התוס' ותברא מי שמעה זו לא שנה זו ע"כ. ולדבריהם לענין הלכה לית הלכתא כמתני'. כיון דתרי תנאי הינהו אלא אי אפייתן בפנים דוחות את השבת. ואי אינן דוחות את השבת אין אפייתן בפנים. ולכאורה כיון דכס"פ סתם לן נמי דאינן דוחות את השבת. וגם פסק דאפייתן בפנים. ומיהו למאי דפרישית לעיל דמשום קושיא שמקשה בגמרא לא דחינן מכנה מהלכה ואע"ג דלא מיתרלה הקושיא. אתי שפיר דה"ל דכוותיה. ולא ס"ל דתברא כו' כמ"ש התוס'. דא"כ לא הוה משתמיט גמרא גופיה לאסוקי דתברא כו' כדאמר בעלמא. ועמ"ש במשנה ו' פ"ב דמעילה. ועמ"ש במשנה ו' פ"ק דמדות: רבי יהודה אומר כל מעשיהם בפנים ר"ש אומר לעולם הוי רגיל כו'. מסקינן בגמ' דבגמרא פליגי. דיקא נמי דקתני רבי שמעון אומר לעולם הוי רגיל כו'. ש"מ דלא בקרלאי פליגי. מדקתני הלי לישנא לעולם הוי רגיל. וכתב רש"י בגמרא פליגי מר גמיר ליה מרביה דתנור מקדש ומר גמיר דלא מקדש. ע"כ. ומשום ר"ש נקט נמי בדר"י דתנור מקדש דהא ודאי דלדידיה כיון דכל מעשיהם בפנים דאף מדות יבש מקדש ס"ל: בבית פאגי. לשון הר"ב. רמב"ם אומר שהוא מקום סמוך להר הבית מחוץ. ולשונו בפירושו מחוץ לעזרה אבל במשנה ג' פ"ז. כתב לשון הר"ב. ומ"ש הר"ב שמש היו אופים חלות תודה ורקיקי מזר. ועיין עוד שם בפי' הר"ב דמפרש פי' אחר אחבית פאגי: **ג** חביתי כ"ג לישתן ואפייתן בפנים. והר"ב העתיק לישתן ועריכתן בפנים ולי נראה דה"ג לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים: לישתן ועריכתן בפנים. כתב הר"ב ולדברי הכל שאותו חלי עשרון שחולק בו עשרונו של כ"ג נמשח ונתקדש ומקדש את המנחה. וכן לשון רש"י. ומסיים

כה

יכין — תפארת ישראל — יכין

ח) דמדת היבש שמדדת בו בפנים. לא נתקדש [לעיל פ"ע מ"ס]. דאי נתקדשה הוה מגנייא מלתא כשיולא הקמה לחוץ לגובו. אבל משום יולא לא מפסלי. דדוקא מנחה שכולה כליל מפסלה ביולא אחר שנתקדש בכלי. אבל ב' הלחם לא מפסלו ביולא עד שנשחטו הכבשים. וכ"כ שאר מנחות הנקמלות לא מפסלו ביולא רק אחר קמילה [תוס' לעיל ד"ע ח']: ט) דתנור מקדש. ומנגיא מלתא לאולא התנור לחוץ. א"נ מנגיא מלתא לאולא מנחה שכבר נתקדשה. אבל אינה נפסלת ביולא עד אחר קמילה [ועי' תוס' מנחות ד"ע ע"א ד"ה ריש]: י) דאסור לאפותן בשבת. ובש"ס מקשינן דאי נתקדש הלחם בתנור הרי אפסול בלינה. והולכ"ל דדוחה השבת. וכתבו תוס' דלמסקנא אמרינן תברא. ובאמת למ"ד אפייתן בפנים. דחי שבת. אבל הרמב"ם [פ"ה מתמידין ה"ז] כתב כלשונו דמתניתין [ועי' מ"ש בשנו אות ג' בפ"ש דלעיל בד"ה ובהא. במה שיש לישב דברי הרמב"ם]: יא) היינו חוץ לחומת עזרה [ועיין מ"ש פ"ז סי' כ"ח]. ומדלא היה לו סמך מקרא לדין זה אלא כך קובל מרבותיו. לכן הזכיר להרגיל ח"ש לומר כך בע"פ. כשעיין שאמרו תנא מאי מ' זמנין ודמי כמאן דמיגת בכיסי' [מגילה ד"ז ב'] ועי' עוד [מנחות ל"ו ח']: יב) הם י"ב חלות שמקריבין משלו בכל יום מחליתן בבקר ומחליתן בערב: יג) דהרי אותו חלי עשרון שחולק בו העשרון שמביא הכה"ג בכל יום. לכ"ע מקדש המנחה [כפ"ע סי' ל"ע]. ותו מדמיונם בשמן. הרי מדת הלח נתקדש. ומפסל ביולא. מדכולה כליל [עיי' לעיל סי' ח']. וה"ה שאר מנחות מלפה הנקמלות.

מילואות

ציונים

ואחד לחם הפנים. מי"ל פ"ה שם ה"ז: ואינן דוחות את השבת. ע"י יומלמי מנחלנין פ"ו ה"ב מי"ו שם פ"ו ופ"מ ה"ח: רש"א לעולם הוי רגיל לומר. לעיל מ"ג ע"א מו"ב פ"ה תמיד פרק י"ח: **ג** חביתי כהן גדול. ע"ו ע"א לעיל כ' פ"ב מי' מוס' לעיל ל"ה ע"ב סד"ה ופתי קונית מי"ו פ"ג מס' המידין ומוספין ה"מ:

שנויי נוסחאות

ו ע ר י כ ת ן. בכי"מ ועריכתן. (**ו א י נ ן דוחות את השבת**). בכי"מ ליתא. **בבית פאגי**. בכי"ק ונמשב"כ ד"ו. **סני**; בכל הכי (מלבד כי"ק) ובכס"י ד"ו ובפע"מ **אבית**. **ג חישתן ועריכתן ואפייתן**. בד"ל ובכי"ק ובעלין כ"י ובמשב"כ ד"ו ליתא לגבי ועריכתן; בכי"מ ובכס"י ובכע"ב ליתא לגבי ואפייתן ובי' תוי"ע וכן ליתא בכי"ל ובכיקיל (ובכס לישתה ועריכתה).

ראשון לציון

ב תוי"ט ד"ה ואפייתן בפנים כו' ותמה לני על הרמב"ם שפוסק בחבורו כו' פ"ב ופ"ח מהלכות תמידין [ע' בברכת הזבח יסוב על זה] וע' יסל"מ:

תוספות רע"ק

אחרי' ע"ג כמו מנעלים. או בחוכו. כעין שהיה עושין קדירות ללחם הפנים שיכניסו העיסה לתוך הקדירה והלחם נעשה בצורתה כגון אלו קרי דפוס ע"ב (וכ"ב ברש"י בסוגיא וע'תוס'):

לקוטים

יהיו מצא"ב בשתי הלחם מבוס דהכא לא הזכיר כמוס מנין הלחמים כמו בשתי הלחם שלא להאריך הרבה כי כבר אנו יודעים בסמיכו לחם הפנים כמה לחמים הם מצא"ב בשתי הלחם דבאמרו הלחם סתם לא היינו יודעים באיזה לחם מדבר כי גם חלות תודה נקראים לחם כדתנן בתמה דוכתי לחמי תודה. ותקני ונאפה בליחיד הוא"ל ופתח בלי יחיד אע"ג דאפה: כ' ב'. (הון עשיר):

*) בתוי"ע ד"פ יש כתן הוספה במוסגר בזה"ל ויש לתמוה על הכ"מ שכתב דפסק כת"ק וכר"ע דמתני' כי פ"ע. והא ר"ע סל דמדת היבש חול ואי משום דיולין אף כי יוסי סל הכי ואין מחלוקת בדיולין בלגי' והמשיטו בד"ק. ויפה עשה שהשמיטו דבוות הכ"מ דמ"ש הר"מ שם בטעם דבירוני הלח קדש משום שנגעים בגב כלי ולכי הלח נתקדשו מנפנים ומבחוץ זהו כת"ק וכר"ע ודלא כר"י דהטעם הוא משום דהלח נעבר.

בה והלי דלא מצחו עשרון שלם מפני שכל אדם מולד בו [מנחתו. ופעמים] שמוליאו לחוץ. אבל זה אינו מכור אלא לכהנים לאכלות בו עשרונים. ע"כ. וכתבו התוס' דלא יתכן טעם זה כלל. דהא בפ' כל המנחות באות מלה [דף נ"ז] [ואני העתקתיו בפ"ט מנחה ה'] דרבינן מקרא מדות יבש לא מתקדשה מדכתיב (ויקרא כ"ג) חמץ תאפינה ביכורים לה'. אימתי לה' לאחר אפייה. ואע"ג דההוא קרא גבי עשרון כתיב לא שמן. ונראה לפרש דלישה ועריכה דלחם הפנים ושתי הלחם במדת יבש הוא דאין בהן שמן. ולישתן ועריכתן לא היתה בכלי הלא. אבל לישה ועריכה דחביתין היה בכלי הלא דיש בה שמן שנמדד בלוג ומדות הלא נמשחה לכ"ע ובכלי שהיה לם ועורך היה בולל. לפיכך לריך בכלי שרת [ועיין בפי' הר"ב פ"ו מ"ג] והא דנקט במתני' חביתי כ"ג לאו דוקא. דה"ה שאר מנחות המעוטות שמן כדאיתא בתוספתא דקתני מנחה יש בה מעשה כלי בפנים מחינתו והרקדתו בחוץ ולישתו ועריכתו [ואפייתו] בפנים וכו' והא דלא תני במתני' אלא חביתין יש לומר משום דחביתין חלוקין משתי הלחם ולחם הפנים בשני דברים. דאלו לישתן ועריכתן בחוץ ואינן דוחות את השבת. ואלו לישתן ועריכתן בפנים ודוחות את השבת. ועוד נראה דמתני' נמי קתני שאר מנחות. דקתני בסיפא כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ופי' בקונטרס לישה ועריכה שכל בכלי שרת בפנים ולא בחוץ ע"כ. וראיתי לרש"י עצמו במסכת זבחים פי"א דף נ"ו. אדאמרינן התם שתי הלחם ולחם הפנים דאפייתן בתנור [וקדושתן] בתנור שאין נעשין בכלי שרת לפי שאין מעוטין שמן כדאמר בפרק שתי הלחם. לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים דתנור מקדש להו. ע"כ: בכלל א"ר עקיבא הוא. ונשנה פ"ו דפסחים ומשולם בפ' י"ט דשבת. ולא בעי לריכותא דאשמועינן בכל דוכתא מאי קדחי שבת. תוס'. וע' במשנה ה' פ' בתרא דר"ה: ד כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים. פי' הר"ב במלאכתן שנעשה בהם כלי בפנים. ובמלאכתן שנעשה בחוץ כגון לישתו ועריכתו של לחם הפנים. וכ"כ הרמב"ם. ומסיים וזה המאמר מחובר. במה שאמר שלחם הפנים מותר לנגע אותן בחוץ. ונאפה בפנים. ע"כ. כלומר דאילו שאר מנחות לישתן ועריכתן נמי בפנים בדקתני תוספתא שכתבתי לעיל בשם התוס' והעתיקה הרמב"ם ג"כ בחבורו ספי"ב מה' [מעשה] הקרבנות. ומש"ה פירש סיפא דקאי אלחם הפנים ושתי הלחם. וזה דוחק. ורש"י פירש מעשה כלי לישה ועריכה הכל בכלי שרת בפנים. ולא בחוץ. ולפירושו כולה חדא מלתא הוא. והתוס' דחו גם זה. ופירשו דאין בהן מעשה כלי בחוץ לחחינה והרקדה קאי דלא בעו כלי שרת כי היכי דתוספתא. ע"כ: יש בהן מעשה כלי בפנים. גמ' שאלו את רבי. זו מנין. א"ל הרי הוא אומר (יחזקאל מ"ו) ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו שם הכהנים את האשם ואת החטאת אשר יאפו את המנחה לבלתי הוליא אל החלר החיצונה. מנחה דומיא דאשם [וחטאת] מה אשם וחטאת מעוטין כלי. אף מנחה נמי מעוטה כלי ופירש"י זו מנין שהמנחות מעוטים כלי דכתיב אשר יבשלו. ואין ביכול בלא כלי ובפנים משתעי קרא. דכתיב לבלתי הוליא אל [החלר] החיצונה. ע"כ. וכתבו התוס' דלעניין קמיצה וקידוש קומץ לא מיירי. דנפקא לן לעיל בס"פ התודה מהקישא דזאת התורה מה עולה מעוטה כלי. דכתיב (ויקרא כ"ב) ויקח את המחלבת. [ועמ"ש בשם התוס' במשנה ב' פ"ק דחולין] אף כל מעוטן כלי. וקמיצה כנגד שחיטה. וקידוש קומץ כנגד קבלה. כדאמרי' לעיל בפ"ב [די"ג]. אלא הכא בלישה ועריכה ואפייה של מנחה מיירי דאתקש אפייה דמנחה לבישול דחטאת ואשם מה חטאת כו'. כדפי' בקונטרס ובפנים משתעי כו' אף אפייה דמנחה מעוטה כלי שרת וה"ה לישה ועריכה. ונריך לדקדק לאיזו מנחה אילטריך קרא. אי למנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור. הא כתיב בהו כלי. ואילו למנחת סלת. אין בה אפייה קודם קמיצה. ע"כ. ומותיה דמרן הכ"מ בפי"ב מה' [מעשה] הקרבנות [הל"ג] לא ידענא מאי היא. שכתב דהתוס' מפרשים דלמאי דקתני בפנים קאי ומשמע דלא גרסי מאי דגרים בספרים מה חטאת ואשם מעוטים כלי אף מנחה נמי מעוטה כלי. ע"כ. והרי כל דבריהם אמורים בטעונים כלי. ואי משום דכתבו ובפנים משתעי כו'. אף רש"י כתב כן: ביצד. הוא שאל על שבת היות לחם הפנים נאפה בדפוסים ואמר בשבת זה שיהא בעל שתים משנה רוחות וכן שתי הלחם. הרמב"ם. ור"ל בשנה שתים שיון שמופלים אותן מכאן ומכאן הנה יש ו' שנה שתים. ר"ל שנת התחת ושני שתי הכפילה שמזה ומזה. והשתים הבלבה הם שני פעמים שהם בלשה מבחוץ וכן ג' מבפנים. ואע"ג שאין במשנה מדיני הכפילה אלא בלחם הפנים. ולפיכן מינה דה"ה לשתי הלחם. אלא דבלחם הפנים בעינ משום פלוגתא דר' יהודה ור"מ. אבל תמיהני דבחבורו פ"ח מ' תמידין. לא כתב הכפילות בשתי הלחם: וקרבנותיהן. פי' הר"ב שהוא מדבק בלק כו'. וכ"כ רש"י. וע' במשנה

ד לקמן

מחונן והרקדן אינן דוחות את השבת. מיי' פ"ט מ"ב: כלל אר"ע כל מלאכה מי'. לעיל פ"ג ע"ב לקמן נ"ז פ"ב שנת פ"ל ע"ב פסחים פ"ב ע"ב יומא י"ל ע"ב יומלמי מגילה פ"ב ה"ד מיי' פ"ב מה' שנת ה"ז פוס"ב מי"ח סימן שכ"ח ס"ו פוס"ב י"ל סימן לס"ו ס"ב: ד כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים. מיי מ"ל מ"ב מה' מעשה הקרבנות פ"ו ס"ג: שתי הלחם ארכן שבעה. מיי' פ"ח מה' תמידין ומוספין ה"י:

שנויי נוסחאות

(מחונן והרקדן אינן דוחות את השבת). במסב"כ ד"ו ליתא כ"ז; במסב"כ לפניו מחיונתן והרקדתן אינו דוחה..וכ"ה..אינו דוחה. גם בכי"ק; בכי"מ מחינה והרקד' אינ' דוחה..וכ"ה בכי"ר ב'(ובס אינו דוחה) וכ"ה בכיק"ל(ובס אינה..); בכי"ר ל' מחינתה והרקדתה אינו.. שאפשר לה לעשות מע"ש כו' ושא"א לה לעשות במסב"כ שאפשר לעשותה.. לה לעשותה; בכי"מ ליתא גם למלי לה הלחרונה; בכיק"ל.. לה ליעשות.. לה ליעשות; בכי"ר מ' לה להעשות.. לה להעשות. ד כלי (בפנים כו' כלי בחוץ. בכי"ר ל'.. מבחוץ וליתא בכעינ (ביצד). בד"ו ובמסב"כ ליתא. ארבן שבעה ורחבן ארבעה וקרנותיהן. במסב"כ. שבעה טפחים.. ארבעה טפחים..; בכי"ר מ' ובכיק"ל ארבה..ורחבה.. וקרנותיה וקלי אבל חלם וכ"ה בת' תסב"ן וכ"ה בדפו"י של מסב"כ עד בפרמלן (ובמ"ש ברש"י ד"ה זד"ב) ובד"ן (רפ"ב) יובטיטלן נאמטלי ולובלין נמתבם ארבה ארוכה שבעה.. וכתב הכס"ז ארבן ז' כלל וכוונו כיה רק למתוק מלא ארוכה מדלא הגיה נמי ורחבן וקרנותיהן וכן מתקו הסע"מ (ד"ס).

יכין תפארת ישראל יכין

נילוסות ונאפות מבפנים מדנתקדש שמנן. אף דמדאין כולן כליל אין נפסלות ביולא רק אחר קמילה. עכ"פ מנניא מלתא להוליאן לחוץ אחר שנתקדשו בכלי כלעיל. והא דלא נקט להו. ה"ע משום דבעי למימר דדוחות השבת. והא אינו רק בחביתין ולא בשאר מנחות [אב"י בהא מתוכן קושית תוספות פסחים דלינ ד"ה במקום. ועי"ש]: יד) דכשיאפו מאתמול אתקדשו בתנור ונפסלו בלינה. [ר"ל אף למ"ש רש"י ור"ב לעיל [פ"ו מ"ד] בנפסלים. דאף שקדשו בכלי אפ"ה לא מפסלו בלינה. הייט מדטיקר קדושתייהו בשמיעת הזכה. משא"כ תביתין מדאינן נקמצות אין בהן קדושה אחרת. לכי ווזלאי קדשו בכלי קדושה גמורה. אמנם תוספ' [דע"ע ח' ד"ה אין]. פ"ל דאף נפסלים משקדשן בכלי נפסלו בלינה. וכן כתב גם הרמב"ם [בפ"ב ממעשה"ל הי"ב]: טו) מדתנא לעיל [מ"ב] דב' לחם ולחה"פ רק אפייתן בפנים. אבל לישתן ועריכתן בחוץ. ותנא נמי [מ"ג]. דחביתי כה"ג [וה"ה כל שאר המנחות]. גם לישתן ועריכתן בפנים. ורק מחינה והרקדה בחוץ. להכי תנא הכא לפרש כל מלת בפנים ובחוץ דתנא בפרקן. וה"ק. כל מעשה שנעשה בכל המנחות בפנים. לריך שיעשו בכלי קודש דוקא: טז) ר"ל אבל כל מעשה שנעשה בכל המנחות בחוץ אין נעשין בכלי קודש: יז) ר"ל כילד נעשות הב' לחם: יח) טפחים

אחרנע אצבעות: רבי יהודה אומר שלא תטעה. בין שתי הלחם לפנים בין בטיעור אורך ורוחב בין בטיעור הקרנות. בשתי הלחם ארכו שבעה. ורחבו אצבע. וקרנותיו ד' אצבעות. וסימנך זד"ר. לחם הפנים ארכו עשרה ורחבו חמשה וקרנותיו שבע אצבעות. וסימנך יס"ז. ודרכו של ר' יהודה לתת סימנים. כמו דל"ך עד"ש בא"ח"ב: שיהא לו פנים. דפנות. [שיהא לו פיעים זויות] והן הן הקרנים: **ה** ארכו עשרה ורחבו חמשה. כדכתיב (שמות כח) אמתים ארכו ואמה ורחבו ר' יהודה לטעמיה דאמר של כלים בת חמשה טפחים היא: נותן ארכו. של לחם הפנים כנגד רחבו של שלחן: וכופל. הלחם טפחיים ומחצה למעלה בגובה מכאן ומכאן. והן הן הקרנות ונמצאו זקופות בשוה לשפת השלחן: ונמצא ארכו ממלא רחבו של שלחן. ורחבו מחזיק חצי אורך של שלחן וכשהיה רש"י שהיו שוני דפנותיו טפח. דהייט לחם שהיו לו פנים. ואין פנים פחותים מטפח. ע"כ] והרמב"ם פי' וז"ל. ומ"ש שיהא לו פנים הרבה. ר"ל [לדדים] שמקיפים אותו ששה [פנים] כמו שבארנו. ע"כ. וכבר ביארתי מה דעתו בלדדים שאמר. וראתה דנירסתו במשנה שיהא לו פנים הרבה. וז"ל בחבורו פ"ה מתמידין כל חלה מהן מרובעת. שנא' להם הפנים. שיהא לו פנים רבים אורך כל חלה כו' והשלחן ארכו כו' וכופל כו'. ע"כ. וענין מרובעת לאפוקי עגולה. או בעלת זויות המשה ויותר. אבל לא שהיא מרובעת שוה הצלעות. שהרי היא על תמונת מרובע ארוך. ומ"מ גם לדבריו. בן זומא אינו חולק: **ה** השלחן ארכו עשרה כו'. כתב הר"ב ר"י לטעמיה דאמר [כו'] במס' כלים פי"ז מ"י: וכופל טפחיים ומחצה מכאן וכו'. פי' הר"ב וכופל הלחם טפחיים ומחצה למעלה בגובה מכאן ומכאן והן הקרנות. וכ"כ רש"י ולא הביאותי זה. דהא פי' הר"ב. וכן פי' רש"י על וקרנותיהן במשנה דלעיל שהוא מדבק בצד לכל דופן כמין קרנים וכו'. ואע"פ שזה פי' על קרנות דשתי הלחם מסתמא גם קרנות דלחם הפנים נמי בכה"ג. ועוד דהא הן הן דקרנות דלחם הפנים שבע אצבעות והכא הכפילה היא טפחיים ומחצה. והו בגמ' ת"ר יוחנן לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל ומגיע שלחן מקדש ט"ו טפחים למעלה. לדברי האומר טפחיים קופל מקדש י"ב טפחים למעלה. ופרכינן והאיכא קרנות. קרנות לגויה דלחם כייף להו ולחם עלייהו גייתי. ופי' רש"י והאיכא קרנות שבולטין ועשוין ברחש הדופן. ע"כ. ולפיכך כ"ל שצריך להגיה ובהן הן הקרנות. ויש לי ג"כ תמיהה על פי' הרמב"ם בקרנות דמפרש שהוא הגובה. ור"ל העובי של הלחם וא"כ מאי משני לגויה דלחם כייף להו דאע"ג דנפרש דפריך מעובי הלחם. שגם הוא מרבה באויר דלמעלה ומגיע דמקדש טפי. מ"מ שיטה בלשנא דחיקא הוא. דמאי כייף להו לגויה מכייף. הכי הל"ל לחם לגויה מכייף. ולנומר שיטור עוביו. והרלב"ג בפי' החומש תמה על הרמב"ם בזה דמפרש דקרנותיו העובי. שכיון ששתי הלחם דחמץ הן ואין עובין אלא ד' אצבעות והוא מבואר שהבלק שיהיה חמץ הוא רב הכמות ממה שהיה בהיותו מלח. ואם היה הרצון בקרנותיו

עבין

יט) שהיה מדביק בכל ג' מד' זויות הלחם. התיכת בלק מרובע נובה ד' אצבעות. כקרנות המזבח [רש"י. ולרמב"ם [פ"ח מתמידין ה"ח] משמע לכאורה שלא היה ללחם קרנות. וקרנות דקאמר תנא הייט קצוות הלחם. ששם היה עביו ד' אצבעות. וכ"כ לכאורה פליגי רש"י ורמב"ם בקרנות של לחם הפנים לקמן. מיהו אי"א לומר כן דהרי בפירוש לימוד ערוך הוא כידינו. דלחם הפנים עביין עשה [כפסחים דל"ו ע"ב]. והרי זה ת"ל שיהיה עביו כ"כ בכל התפצעות הלחם. ולכאורה בס"ד בפתיחה פ"ב סי' נ"א ע"ב]: ב) דב' לחם תרכן ז' טפחים. ורחבן ד' טפחים. ונובה הקרנות ד' אצבעות. ולחה"פ תרכן י' טפחים ורחבן ה' טפחים ונובה הקרנות ז' אצבעות (ב): (א) בן זומא לא פליג אתי"ק. רק קאמר שיהיה גם להלחם פנים. דהייטו שיהיה בקצוותיו עביו טפח [כפסחים דל"ז ע"ב] דאין פנים פחות מטפח [כסוכה ד"ה ת"ל]. ואפשר עוד דבן זומא אמשנה ה' קאי. ותנא והדר מפרש. שיכפוף הלחם מכאן ומכאן. ועי"ז יהיה לו פנים. דהייטו תוך הכפיפה [ובס"ם משנה ג' ד' ה' הכל משנה ת"]: כב) טפחים. כדכתיב אמתיים ארכו. ור"י לטעמיה דס"ל כל אמות כלים בת ה' טפחים [כלים פי"ז מ"י]. והכי קיי"ל: כג) של לחם: כד) ר"ל שבעודה עשה. כופף העוגה מכאן ומכאן שיהיה לה כעין ב' דפנות. דמדכתיב לחם הפנים משמע שיהיה לו פנים רבים. ומדלא פירש לנו הכתוב כמה פנים יהיה לו. יגיד עליו ריעו. מה לחם י"ב אף הפנים שבכל לחם. יהיו י"ב. לכן כיפף הלחם מכאן ומכאן. שיהיה עי"ז י"ב פנים לכל לחם. דהרי העוגה יש לה ד' שטחים. למעלה ולמטה וב' לדדים. [ולא תשיב לי דאפשי פשוגה. משום דסוה כייף להו לראשי השוגה לגוויה דלחם [כס"ם ג"ו ה']. ממלא שפת ראשי השוגה היה שגול למעלה ואין כאן פנים]. ועי"ש שכופף העוגה מכאן ומכאן. יהיה בכל כפיפה ד' עבריס. ונמצא שיהיה י"ב עבריס. בכל לחם: כה) דרחבו של לחם מחזיק חצי ארכו של

שולחן

לחם הפנים ארכן עשרה. מ"ר. פרק ה' מלכות מדינין ומוספין פ"ם: **ה** השלחן ארכו עשרה ורחבו חמשה. ל"ו פ"ח נכיפה דמלכים ממנן פ"ח:

שנויי נוסחאות

לחה"פ ארכן עשרה ורחבן חמשה. כמשנ"כ..; ו' טפחים.. ה' טפחים; נכי"ק (ונס ולחה"פ..) ונכי"מ ונכי"ר ג' ונכי"ק"ל ונעלים כ"י וכמשנ"כ ד"ו ודפו"י.. ארכו.. ורחבו.. רי"א שלא תטעה זד"ר יה"ז. נכי"מ ונכי"ר ג'.. סימן שלא..; נכי"ר ב' ונכי"ק"ל.. זר"ד יה"ז סימן וכ"ה זר ד גם בד"ג ונכי"ק ונכי"ר ג' ונכולס בעשות. **לחם** פנים (לפני תמיד) שיהא לו פנים. נכי"ר ב' ליתא וכן ליתא נכי"מ (ונס לחם הפנים שיהא כולו פנים וכ"ה הפנים גם נכי"ק ונכי"ר ג' וכמשנ"כ ד"ו והוא עפ"י נכי"ק שלוקס מוגהיס); נמשנ"כ..תמיד לחם פנים שיהו. וכ"ה גם נכי"ק (ונס הפנים); נד"..תמיד בדי שיהא.. **ה** לחה"פ ארכן עשרה ורחבן. נכי"ק ונכי"מ ונכיק"ל ונעלים כ"י ונכמש"מ.. ארכו.. ורחבו; כמשנ"כ ד"ו.. ארבה ורחבה. **וכופל**. נכי"מ ונכל הכ"י (מלבד מי"ק) קופל וכן בסמוך. **ארכו ממלא** (כל) **רחבו**. נכי"ר ב' ארבו **כמלא** רחבו וליתא וכן ליתא נכי"ק ונכמ"ר הכ"י ונכמשנ"כ ו"ונגה בשע"מ.. **את רחבו**.

תוספות חדשים

פרק יא ה במשנה **נמצא** ארכו כו' וא"ע מאי אשמועינן בזה דהא אפי' כופל. וע"ק דלא אייני כלל בארכו של שלחן כמו ר' מאיר: (מהרוכ"ח ז"ל):

דלקמן בדבור וכופל כו'. ומ"ש שם בס"ד: שיהא לו פנים. ל' הר"ב דפנות והן הן הקרנים. ול' רש"י שיהא לו פנים דפנות שיהא לו פיעים זויות והן הן הקרנות. וכך הגהתי בל' הר"ב ונראה בעיני דגרסת המשנה לרש"י כך היא. שיהא לו פנים. שיהא לו פיעים. והרתי ילפינן ממשמעות פנים חדא כדכתי' פנים ודרשינן דפנות והייטו כפילות דלקמן [*שכן קורא רש"י דפנות לאלו הכפילות]. וחדא דקרינן פיעים שפירוש זויות והן הן הקרנות ולא אתא בן זומא לפלוגי. אלא לפרושי דדפנות וזויות מקרא קא ילפינן. ודקתני בן זומא אומר בל' מחלוקת. לא קשיא כדאשכחן בה"ג טובא ול"פ וכתבתים בפ"ג דבכורים. ועמ"ש עוד בזה במשנה דלקמן. [*וא"ע דבפרק בל שעה אמר דף ל"ז. אמרי' וכמה פת עבה אמר רב הונא טפח. שכן מליגו בלחם הפנים טפח. ומפרש רש"י שהיו שוני דפנותיו טפח. דהייטו לחם שהיו לו פנים. ואין פנים פחותים מטפח. ע"כ] והרמב"ם פי' וז"ל. ומ"ש שיהא לו פנים הרבה. ר"ל [לדדים] שמקיפים אותו ששה [פנים] כמו שבארנו. ע"כ. וכבר ביארתי מה דעתו בלדדים שאמר. וראתה דנירסתו במשנה שיהא לו פנים הרבה. וז"ל בחבורו פ"ה מתמידין כל חלה מהן מרובעת. שנא' להם הפנים. שיהא לו פנים רבים אורך כל חלה כו' והשלחן ארכו כו' וכופל כו'. ע"כ. וענין מרובעת לאפוקי עגולה. או בעלת זויות המשה ויותר. אבל לא שהיא מרובעת שוה הצלעות. שהרי היא על תמונת מרובע ארוך. ומ"מ גם לדבריו. בן זומא אינו חולק: **ה** השלחן ארכו עשרה כו'. כתב הר"ב ר"י לטעמיה דאמר [כו'] במס' כלים פי"ז מ"י: וכופל טפחיים ומחצה מכאן וכו'. פי' הר"ב וכופל הלחם טפחיים ומחצה למעלה בגובה מכאן ומכאן והן הקרנות. וכ"כ רש"י ולא הביאותי זה. דהא פי' הר"ב. וכן פי' רש"י על וקרנותיהן במשנה דלעיל שהוא מדבק בצד לכל דופן כמין קרנים וכו'. ואע"פ שזה פי' על קרנות דשתי הלחם מסתמא גם קרנות דלחם הפנים נמי בכה"ג. ועוד דהא הן הן דקרנות דלחם הפנים שבע אצבעות והכא הכפילה היא טפחיים ומחצה. והו בגמ' ת"ר יוחנן לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל ומגיע שלחן מקדש ט"ו טפחים למעלה. לדברי האומר טפחיים קופל מקדש י"ב טפחים למעלה. ופרכינן והאיכא קרנות. קרנות לגויה דלחם כייף להו ולחם עלייהו גייתי. ופי' רש"י והאיכא קרנות שבולטין ועשוין ברחש הדופן. ע"כ. ולפיכך כ"ל שצריך להגיה ובהן הן הקרנות. ויש לי ג"כ תמיהה על פי' הרמב"ם בקרנות דמפרש שהוא הגובה. ור"ל העובי של הלחם וא"כ מאי משני לגויה דלחם כייף להו דאע"ג דנפרש דפריך מעובי הלחם. שגם הוא מרבה באויר דלמעלה ומגיע דמקדש טפי. מ"מ שיטה בלשנא דחיקא הוא. דמאי כייף להו לגויה מכייף. הכי הל"ל לחם לגויה מכייף. ולנומר שיטור עוביו. והרלב"ג בפי' החומש תמה על הרמב"ם בזה דמפרש דקרנותיו העובי. שכיון ששתי הלחם דחמץ הן ואין עובין אלא ד' אצבעות והוא מבואר שהבלק שיהיה חמץ הוא רב הכמות ממה שהיה בהיותו מלח. ואם היה הרצון בקרנותיו

יכין תפארת ישראל בועז

(ב) ותמוה דאם כי מצוה עליו לעשות סימנין להורה [כשבת ק"ד ע'] ובפרטות דרכו של ר' יהודה לעשות סימנין. כדאשכחן בהגדה. עכ"פ כל מלה שנעמידה לסימן. צריך שיהיה שוה משמעות בהמלה. דאל"כ בקל אפשר להחליף אות ע' באות אחר ע"י שכחה. ואם יהיה להמלה הזאת שוה המשך לאותו עניין שנעמידו עליו לסימן. זה יאי ויאי דהו"ל כסי' כפול. אבל מלות הללו אין בהן שוה משמעות. וכ"ש שאין להם שוה שייכות לב' לחם ולחם הפנים. האיך יהיו סי' אלא נכוח מדחק. הכי לא אפשר שנשכח ונחליף לומר תחת זדד ידד. או ליפכא תחת יהו זהו. ואיה כאן סימן. ונ"ל דזדד הוא מטריקון זה דד. ר"ל ב' הלחם הם כמו שדיים להניק בניה בארץ זבת חלב ודבש. וכמשמו"ל [ר"ה ט"ז ע'] הביאו לפני ב' לחם בעצרת. כדי שיתברכו לכם הפירות. ו"ה ז הוא מלשון חוזים שוכבים [ישעיה כ"ו]. על שם שהלחם הפנים משונים בזה מכל המנחות. שהם מתלוננים ושוכבים ז' ימים על השולחן. ואפ"ה אינן נפסלין בלינה [כמ"ת]:

דהייטו תוך הכפיפה [ובס"ם משנה ג' ד' ה' הכל משנה ת']: כב) טפחים. כדכתיב אמתיים ארכו. ור"י לטעמיה דס"ל כל אמות כלים בת ה' טפחים [כלים פי"ז מ"י]. והכי קיי"ל: כג) של לחם: כד) ר"ל שבעודה עשה. כופף העוגה מכאן ומכאן שיהיה לה כעין ב' דפנות. דמדכתיב לחם הפנים משמע שיהיה לו פנים רבים. ומדלא פירש לנו הכתוב כמה פנים יהיה לו. יגיד עליו ריעו. מה לחם י"ב אף הפנים שבכל לחם. יהיו י"ב. לכן כיפף הלחם מכאן ומכאן. שיהיה עי"ז י"ב פנים לכל לחם. דהרי העוגה יש לה ד' שטחים. למעלה ולמטה וב' לדדים. [ולא תשיב לי דאפשי פשוגה. משום דסוה כייף להו לראשי השוגה לגוויה דלחם [כס"ם ג"ו ה']. ממלא שפת ראשי השוגה היה שגול למעלה ואין כאן פנים]. ועי"ש שכופף העוגה מכאן ומכאן. יהיה בכל כפיפה ד' עבריס. ונמצא שיהיה י"ב עבריס. בכל לחם: כה) דרחבו של לחם מחזיק חצי ארכו של שולחן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר. השלחן ארבו שנים עשר (כו) ורחבו ששה. לחם הפנים. ארכו עשרה ורחבו חמשה. נותן ארכו כנגד רחבו של שלחן. וכופל טפחיים מכאן. וטפחיים מכאן. וטפחיים ריוח באמצע (כז). כדי שתהא הרוח מנשבת ביניהן (כח). אבא שאול אומר שם (כט) היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. אמרו לו. והלא כבר נאמר (ויקרא כ"ד) ונתת על המערכת לבונה זכה (ל). אמר להן והלא כבר נאמר (במדבר ב') ועליו מטה מנשה (לא): ן ארבע סניפין של זהב (לב) היו שם. מופצלין (לג) מראשיהן (לד). שהיו סומכים בהן שנים לסדר זה. ושנים לסדר זה (לה). ועשרים ושמנה קנים (לו) כחצי קנה חלול. ארבעה עשר לסדר זה. וארבעה עשר לסדר זה (לז)

עביו הנה יהיה שיעור החלה שהיא מנה הבאה מבני עשרונים יותר מג' שעורים מהחלה שהיא חמץ הבאה מעשרון אחד וזה בלתי אפשר בשום פנים עם שהוא רחוק שיהיה מוגבל הארך והרחב והעובי כי הכמות יתחלף לפי קושי הבלק ורכותו. וגם משעור העשרון שהיא עשירית ג' כאין יתבאר שיהיה עובי החלות שהן מנה. שנראה בחוש שכמות הבלק הזה הוא פחות מכמות הקמח. ולזה לא יתכן שיהיה עובי אלו החלות כי אם פחות מאלבע. ולזה הוא מבואר כי הרצון בקרנותיו איננו כך. אבל לפי הגראה הוא לומר שלא היתה החלה בעלת ד' אלעות. אבל היתה בעלת ח' אלעות ד' אלעות לגד הזויות באלכסון. והם אשר קראם קרנות ואחר כל קרן מהם היה ז' אלעבות ובזה החופן ישלם שיהיה לזה הלחם פנים רבים בכל א' משטחיו המקיפים בו וכו'. והביאו הכ"מ בפ"ה מתמידין [ה"ט]. אבל גם פירושו בקרנות לא יתכן כלל. מהא דאמרינן בגמ'. והאיכא קרנות כו'. דבין הקושיא ובין התירוץ. אין להם מקום לפי פירושו. ולא ידעתי למה לא העיר הכ"מ מהגמ'. הן

וכשהיה הסדר אחר אחר. ממלא שלחן כולו מלא: ארבו שנים עשר. רבי מאיר לטעמיה דאמר כל אמה בת ששה טפחים. חוץ ממזבח הזהב וקרן מזבח החילון והסובב והיסוד. והלכה כרבי מאיר: לחם הפנים ארבו עשרה. כהא מודה רבי מאיר: וטפחיים ריוח באמצע. בין שני הסדרים מחזיקין עשרה בשלחן לארכו. פשו להו טפחיים ריוח בין סדר לסדר שתהא רוח מנשבת בהם שלא יתעפשו: אבא שאול אומר שם. באותו ריוח שבין סדר לסדר נותנים הבזיכים: והלא כבר נאמר ונתת על המערכת. ועל ממש משמע: ועליו מטה מנשה. והיינו כמוך שכל עניו על סמוך והלכה כאבא שאול: ן מפוצלין. לתת ראשי קנים באותן פצולים. וכמנין הקנים. כך מנין הפצולים: ארבעה עשר לסדר זה. שם חלות שהיו בסדר המערכת לארבעה מהן לכל אחת שלשה קנים. הרי שנים עשר קנים. והעליונה אינה לריכה

על הרמב"ם. הן על הרלב"ג. ולפיכך הנכון דברי רש"י והר"ב ועוד לדבריהם הקרנות דהכא. כמו קרנות דמזבח שהם בקרנות בולטות בזויות. אבל לריך להגיה בכאן ובהן כמ"ש: רמ"א. כ' הר"ב והל' כר"מ עמ"ש בזה במשנה דלקמן בדבור ונותנן: ועליו מטה מנשה. כתב הר"ב והיינו סמוך ה"ג על סמוך. ואע"ג דבמ"ד פ"ה דפסחים אמרי' דעל חמץ לאו דוקא בסמוך. הא כתבו התוס' דהתם דף ס"ג. דהכא שאני דסברא הוא דהוי בסמוך להא בשעת סגתת הלחם היו מניחים אותם ובשעת סלוקם נקטרים. ע"כ. וכה"ג כתבתי בשמם במ"ג פ"ז דהתם נמי לא דרשינן על בסמוך: ועליו מטה מנשה. איכא קראי דקדמי להאי. וכתיב בהו עליו והיינו בסמוך אלא דבהו כתיב והחוטים עליו מטה פלוגי ונמצא בהא דמייתי להך קרא מקצר תיבת והחוטים דבלא והחוטים א"א למנקטו קרא דלית ליה משמעותיה. אי נקטי' (על) [עליו] מטה כו'. ובמ"ו פ"ה. כתבהי דר' מייתי ליה מוסכמת על האהרן. י"ל דמיתא ליה למנקטו קרא דבמשכן לראיה על התופרה דבמשכן ואבא שאול לא נקטי' משום האלרכת ל' דוסכות: ן ארבעה סניפין של זהב היו שם כו'. דאמר קרא (שמות כ"ה) ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו. קערותיו. אלו דפוכין. כפותיו אלו בזיכין. קשותיו אלו סניפין [מרבוי דקרא. ל"א שמקשה את הלחם ומחזקו שלא ישבר] ומנקיותיו. אלו קנים [שמנקין הלחם מעיפום] אשר יסך בהן במסככין בהם את הלחם [שעל הלחם מסככין הקנים בין חלה לחברתה] גמ': סניפין. שם לדבר העשוי לחבר ולהחזיק דבר אחר. וחבירו במכשה ג' פכ"א דכלים: מפוצלים מראשיהן. כלומר באותו חלק שבהן שעולה למעלה על השלחן לפי שהסניפין הן כמו יתדות זהב עומדות בארץ וגבוהים עד למעלה מן השלחן הרבה. כמ"ש רש"י בפי' החומש בפרשת תרומה: כחצי קנה חלול. כדי שתהא רוח מנשבת ביניהם.

ר מנ"ם

יכין תפארת ישראל יכין

שולחן. וכשמסדר ב' סדרים לחם בלד לחם. ממלא שולחן כולו מלא: כו) דס"ל כל אמות בת ו' טפחים. חוץ ממזבח הזהב וקרנות מזבח החילון ויסוד וסובב שלו. וקיי"ל בלחה"פ כר"מ. משום דאבא שאול מודה לו: כז) בין ב' הסדרים: כח) שלא יתעפש. דאין סומכין על הנס בהיה בלחה"פ שנסתרים חס כשיקחם מהשולחן כבשעת סדורן [כיומא כ"א ב']: כט) ר"ל באותו רווח שבין ב' הסדרים: ל) דנשמע עליו ממש: לא) דמשמע בלדו. וה"נ הכא. והכי קיי"ל [רמב"ם פ"ה מתמידין ה"ב] וכ"כ בלחם וכבשים של עלרת קיי"ל דמניחן זה בלד זה. מדכתיב בהו והניף על הלחם [כש"ם ס"ב א'] קיי"ל נמי דעל הייגו בסמוך [כרמב"ם פ"ח מתמידין הי"א] וק' בש"ם סוכה [ד"ז ב'] ס"ל לרבנן דעל הייגו על ממש והא דכתיב וסכות על האהרן הפרוכת. הייגו דיגוף בית פורתא. י"ל דכתיב וסכות. משמע עפי על ממש]: לב) שטיטצען בל זהב: לג) געצווייגט. בהיו כמין ענפים יולאין מסן: לד) ר"ל מבוס דהסניפין עומדים בארץ. ב' לאדכו של שולחן מזה. וב' לאדכו

הסני של שולחן. להכי קאמר שמפוצלין ב"ר א ש י ה ן. ר"ל שהפצולין היו בהסניפין באותו חלק של סניפין שמעל לשולחן: לה) שהיה בכל סניף ה' פצולין כזה ומעמיד ב' הסניפין שבאויכ זה של השולחן. נגד ב' הסניפין שהעמיד באורך הסני. כדי להתמיך כל קנה וקנה שמניח בין הלחמין כלקמן בפצולי הסניפין שמכלן ומכלן. ראשי א' מהקנה בפיצול שבסניף זה. וראשו השני של הקנה נתמך בפיצול שבסניף שכנגדו באורך הסני של השולחן: לו) כל א' היה כחצי וכו': לז) שהיה מניח לחם א' על טהרו של שולחן. ועליו מניח ג' קנים. שנסמכין ראשיהן בפיצולי הסניפין שעומדין מכלן ומכלן לשולחן. וחוזר ומניח לחם א' על הג' הקנים הנ"ל. וג' קנים על הלחם כלעיל. וכן בין כל לחם ולחם ג' קנים. ומדהיה ו' לחמין בכל סדר מונחים זע"ז. שנמצא שהיה בין כו' לחמין ה' רווחים. ובכל רווח היה ג' קנים. חוץ מהרווח שתחת הלחם העליון. שלא היה שם רק ב' קנים. מדלמין עליו משה. ונמצא בין הכל י"ד קנים בסדר זה. וי"ד

בסדר

השלחן ארבו שנים עשר. מ"ר פ"ה מכ' תמידין ומוספין כ"ש: אבא שאול אומר שם היו נותנין כו'. עי' ירושלמי פסחים פ"ז ה"ח; פ"ר פ"ב ופ"ג ומס' בית פנחיה פפ"ו: ן ארבע סניפין של זהב היו שם. ע"ז ע"ח מו"ס בנפה אמור פרק י"ח כ"ש פ"ר פ"ג פס' בית פנחיה ה"ג:

שנויי נוסחאות

ובופל. במשנ"ב בופל. מנשבת ביניהן. בכי"ק ומשנ"ב.. בהם; בכי"מ ובכיק"ל.. בו. שני בזיכי (לבונה) כו'. במשנ"ב ד"ו ודפו"י עשרים בזיכי של לה"פ והגיה הכנ"ן כלפנינו; במשנ"ב נקלת דפו' שני בזיכין לבונה. והלא (מבר) נאמר ונתת. במשנ"ב והרי.. וכ"ה בכיק"ל וליתא וכן ליתא בכי"ר מ'. אמר להן והלא (מבר) נאמר ועליו מטה מנשה. בכי"ק אמר לחם.. וכ"ה במשנ"ב (וכם הרי) בכי"מ ובכי"ר ב' ובכיק"ל ליתא; בכי"ר מ' א"ל ועליו מטה והשאר ליתא וכן ליתא למלת מנשה גם בכ"י ועי' תוי"ט. ן ארבע סניפין. בכל הכ"י ארבעה..; במשנ"ב וארבעה.. היו (שם מופצלין) מראשיהן שהיו סומכים בהם. בכי"מ היו בראשיהן שיהו..; בכי"ק ובמשנ"ב.. מפוצלין..; בכי"ר מ'.. כדי שיהו סומכין מראשיהן וכ"ה כדי שיהו בשאר הכ"י (מלבד כי"ק וכי"מ). לסדר זה וב' לסדר זה. בכי"ר מ' ובכיק"ל מסדר.. מסדר.. ועשרים ושמנה. בד"ג נעצות או עשרים..

תוספות חדשים

בתו"ט סד"ה ועליו מטה מנשה כו' י"ל דיתא ליה כו' ול"ג דר' נקט קרא הקודם בתורה ואבא מ"ל סל דים לדחות כדמו דבן בסוכה דף ו' ע"ב דיגוף ביה פורתא דמתני בסכך ע"ש: (ממהורש"ת ז"ל):

לריכה. אלא שנים לפי שאין עליה משאוי. הרי ארבעה עשר. אחלה התחתונה איכה לריכה כל עיקר לפי שמונחת על טהרו של שלחן: לא סדור קנים. במערכה אחדה: ולא נטילתן. מעל הטבעה דוחה שבת: נבנס מערב שבת ושומטן. מבין כל לחם ולחם ומניחה לארכו של שלחן ולמחר מסדר הלחם ולמולאי שבת נותן הקנים בין כל לחם כמשפטן: ארכן לארכו של בית. ממזרח למערב היו מונחין בארכן. הון מן הארון שארכו לרחבו של בית שהבדיס שבארון היו בולטים ודוחקין בפרוכת ודומין כשני דדי אשה. שנאמר (שמות ל"ח) ויאריכו הבדים וירלו והבדים לרחבו של ארון היו מונחים. דאילו לארכו של ארון היו בדים לא היה בין בד לבד. אלא שיעור רוחב הארון דהיינו אמתא ופלגא ותרי גברי המושאים בשני בדים את הארון שיש מכאן ושיש מכאן לא הוו מלי לינגם בין בד לבד. אלא ודאי לרחבו נתונים והם היו ממזרח למערב. שהרי היו דוחקים בפרוכת. נמצא ארכו של ארון לרחבו של בית: ן על פתח הבית. אלא פתח ההיכל בכניסתן ולא היו מניחים שם אלא להראות שמעלין בקדש דעבכיו מניחין על של שש ומיד מושאן להיכל ומסדרן על של זהב של מנה: ועל של זהב ביציאתו. עד שיוקטרו בזוכים כדקתני לקמן

ביותים. ע"כ. אבל התוספות פי' לארכו של שלחן על הרצפה היה מניחן לאורך השלחן דעל השלחן לא היה מקום פנוי למדת הקנים [לארכו]. ע"כ. וא"ת ואם על הרצפה היה מניחן מ"ט קפיד דלגחו לאורך השלחן. וג"ל מבוש דכל הכלים. כך היו סדורין במקדש. והיינו דסמיך ותני כל הכלים וכו': כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית. כתב הר"ב חוץ מן הארון וכו'. שהבדים שבארון היו בולטים וכו'. והבדים לרחבו של ארון. וא"ת ומאי שייר דהא שייר ומש"ה דייק הכ"מ בפ"ג מבית הבחירה דשייר נמי ממורה דפליגי תנאי בגמרא. ר' ס"ל מזרח ומערב היו מונחים [מדכתיב בגר מערבי (ויקרא כ"ד) יערוך אותו לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' ואי ס"ד לפון ודרום כולהו נמי לפני ה' ניהו]. ור"א בר"ש ס"ל לפון ודרום [והא דכתיב יערוך אותו אגר אמצעי קאי דפיה כלפי מערב. דאילו אחר פיות הגרות מגדד להו אגדודי כלפי גר האמצעי כדכתיב (במדבר ח') אל מול פני המנורה יאירו שבעת הגרות] ומתני' ר"א בר"ש היא. וזהו שהרמב"ם פסק שם דאהרון וכן גרות המנורה היו כנגד רוחב הבית בין הלפון והדרום. ודלא כמתני' דספ"ג דתמיד דתנן בה גרות מזרחיות דהשיא אתיא כר'. ע"כ. אבל התוס' [דף נ"ח ע"ב] כתבו מתני' כרבי דאמר מזרח ומערב היו מונחין וי"ל דאה"נ דלא שייר מידי ול"ק אמאי שייר אהרון דבלפני ולפנים לא מיירי: ן על של שש נותנים להם הפנים בכניסתו. פי' הר"ב להראות שמעלין בקדש דעבכיו מניחין על של שש ומיד טשאן להיכל כו' וכן לשון רש"י. ואחכתי תקשה למה של שש ולא של כסף. דודאי דמכסף לזהב הוה נמי מעלין בקדש. שכן פירש הר"ב במשנה ד' פ"ו דשקלים. דאין מורידין מזהב לכסף. הלכך הנכון כמ"ש הר"ב שם יאחר שנאפה הניחהו על של שש עד שיסדרהו והשתא עשאו של שש שלא יתעפש. כיון שאפה זמן רב וכמ"ש שם בש"ר. וכוב מלאתי כך בגמ' דתמיד פ"ד. דאמריגן אמתני' דהני שלחנות מכדי אין עניות במקום עבירות אמאי עבדי דשש [ניעבדו דכסף] יעבדו דזהב. אמר רב חיננא בשם ר' *)אבי ור' אבי בשם ר' במואל בר רב יצחק. מפני שהוא מרתיח. וא"ת השתא מ"ע קאמרינן

*) כ"ה ד"ש ד"ק ,המתי'.

לא נטילתן (לח) דוחה את השבת. אלא נבנס מערב שבת ושומטן (מ). ונותנן לארכו של שלחן (מא). כל הכלים שהיו במקדש. ארכן לארכו של בית (מב): ן שני שולחנות היו באולם מבפנים. על פתח הבית (מג). אחד של שיש. ואחד של זהב. על של שיש נותנים להם הפנים בכניסתו (מד) ועל של זהב ביציאתו (מה). שמעלין בקדש ולא מורידין (מו). ואחד של זהב מבפנים. שעליו להם הפנים תמיד. ארבעה כהנים נכנסין (מז). שנים בידם שני סדרים. ושנים בידם שני בזיכים. וארבעה מקדימין לפניהם. שנים ליטול שני סדרים. ושנים

רמב"ם פ"ה מתמידין. וכן פירש"י בפירוש המומש: לא סדור קנים ולא נטילתן דוחה שבת. ולא על גב דמדאורייתא מיהו כדנפקא להו מקרא הא אמר ר"ע [במשנה ג'] כל מלאכה שאפשר לעבותה מע"ש אינה דוחה את השבת. וה"ל אפשר דלא דחי שבת עלייהו טעמא מאי [משוי להו לקנים] דלא לעפש לחם. בכי האי שיעורא לא מיעפש. גמרא. ומסקי התוס' דאין איסורים אלא משום טלטול בעלמא. ואפ"ה גזרו עליהם במקדש. וכמ"ש ג"כ בשמס במשנה י"ב פרק בתרא דעירובין וא"ת ומ"ע יאסרו להטלטל. כיון דחזו למנוה דלחם. כבר כתבתי [בפ"ד דסוכה מכנה ב'] שכתבו שם התוס' לענין טלטול טלב דמאחר דאין עשוי כלי. מוקלה הוא להטלטל [*ובפרק כל הכלים דמסכת שבת דף קכ"ג כתבו אמתניתין דהכא. דגזרו לפי שהיו מחללין את השבת]: ונותנן לארכו של שלחן. וכן העתיק הרמב"ם בפ"ה מתמידין ונותנן לאורך השלחן. והא ודאי דלאורך לאו למימרא שהיו מונחין ממזרח למערב על אורך השלחן דהא"ג אין מקום פנוי כלל אלא מלפון לדרום היו מונחין ובמקום הפנוי שבין שתי המערכות שאותו מקום פנוי הוא מלד ארכו של שלחן שהוא י"ב טפחים ומתני' ר"מ היא. וג"ל דה"ט דפסקו הרמב"ם ור"ב בר"מ. כיון דהכא כתיב לן הנא כותיה. והכ"מ כתב מכוס דאחנא באול לקמן

כיותים. ע"כ. אבל התוספות פי' לארכו של שלחן על הרצפה היה מניחן לאורך השלחן דעל השלחן לא היה מקום פנוי למדת הקנים [לארכו]. ע"כ. וא"ת ואם על הרצפה היה מניחן מ"ט קפיד דלגחו לאורך השלחן. וג"ל מבוש דכל הכלים. כך היו סדורין במקדש. והיינו דסמיך ותני כל הכלים וכו': כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית. כתב הר"ב חוץ מן הארון וכו'. שהבדים שבארון היו בולטים וכו'. והבדים לרחבו של ארון. וא"ת ומאי שייר דהא שייר ומש"ה דייק הכ"מ בפ"ג מבית הבחירה דשייר נמי ממורה דפליגי תנאי בגמרא. ר' ס"ל מזרח ומערב היו מונחים [מדכתיב בגר מערבי (ויקרא כ"ד) יערוך אותו לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' ואי ס"ד לפון ודרום כולהו נמי לפני ה' ניהו]. ור"א בר"ש ס"ל לפון ודרום [והא דכתיב יערוך אותו אגר אמצעי קאי דפיה כלפי מערב. דאילו אחר פיות הגרות מגדד להו אגדודי כלפי גר האמצעי כדכתיב (במדבר ח') אל מול פני המנורה יאירו שבעת הגרות] ומתני' ר"א בר"ש היא. וזהו שהרמב"ם פסק שם דאהרון וכן גרות המנורה היו כנגד רוחב הבית בין הלפון והדרום. ודלא כמתני' דספ"ג דתמיד דתנן בה גרות מזרחיות דהשיא אתיא כר'. ע"כ. אבל התוס' [דף נ"ח ע"ב] כתבו מתני' כרבי דאמר מזרח ומערב היו מונחין וי"ל דאה"נ דלא שייר מידי ול"ק אמאי שייר אהרון דבלפני ולפנים לא מיירי: ן על של שש נותנים להם הפנים בכניסתו. פי' הר"ב להראות שמעלין בקדש דעבכיו מניחין על של שש ומיד טשאן להיכל כו' וכן לשון רש"י. ואחכתי תקשה למה של שש ולא של כסף. דודאי דמכסף לזהב הוה נמי מעלין בקדש. שכן פירש הר"ב במשנה ד' פ"ו דשקלים. דאין מורידין מזהב לכסף. הלכך הנכון כמ"ש הר"ב שם יאחר שנאפה הניחהו על של שש עד שיסדרהו והשתא עשאו של שש שלא יתעפש. כיון שאפה זמן רב וכמ"ש שם בש"ר. וכוב מלאתי כך בגמ' דתמיד פ"ד. דאמריגן אמתני' דהני שלחנות מכדי אין עניות במקום עבירות אמאי עבדי דשש [ניעבדו דכסף] יעבדו דזהב. אמר רב חיננא בשם ר' *)אבי ור' אבי בשם ר' במואל בר רב יצחק. מפני שהוא מרתיח. וא"ת השתא מ"ע קאמרינן

*) כ"ה ד"ש ד"ק ,המתי'.

יכין תפארת ישראל יכין

בסדר הפני: לח) כשמניחן בין הלחמין בכל שבת: לט) כשחוזר ושולפן מביניהן בשבת האחרת: מ) שולפן מבין הלחמין: מא) כהרוות שבין ב' הסדרים שהיה באורך של שולחן. כלעיל [מ"ה] ולהוס' מניח הקנים ברצפת ההיכל סמוך לשולחן. לאורך הבית ממש. ולא לרוחב הבית. כדי שלא יכשלו בהן רגלי הכהנים הנכנסין להקטיר ולהיטיב הנרות. [ואף דפלעול הקנים אפור רק שהשם שוקלם אפ"ם אסרום במקדש. כדאמרו שם כמה מיני מוקלם שאין בהן לורך עבודה [כרתו"ם סוף שילוחין]. מיהו בת"כ משמע לכאורה דפירור קנים מדאורייתא אסור בשבת. דיליף מדכתיב יערכנו ולא שיעריך הקנים עמו בשבת. ואפשר דיק אסמכתא בעלמא הוא]: מב) מיהו בלפני ולפנים לא מיירי. דהרי אהרון מונח לרוחב הבית. וי"א דהנא ושייר אהרון. וגם מנורה. דהרי סדר גרותיה זה בגד זה דהיינו אהרון. עומד לרוחב הבית [רמב"ם פ"ג מבחירה]. ולראב"ד שם בין מזרח למערב מונחים הגרות: מג) בשולם אלא פתח ההיכל: מד) אחר שנאפו וקודם שיסדרום על השולחן. נותנן על של שש. כדי שיתקררו מחום הטבעי של האפייה. ולא יתעפשו: מה) כשיסלקום מהשולחן שבפנים בשבת. מניחן על השולחן זהב שבחולם. עד שיקטירו הבזיכין: מו) ולהכי מדהיו מונחים על של זהב בפנים. לומו בדין שיניחנו אח"כ על של שש או של כסף: מז) בכל שבת:

לא פירור קנים ולא נטילתן דוחה את השבת. שבת קנ"ג ע"ב מיי' פ"ה מה' תמידין ומוספין ה"ח: אלא נבנס מערב שבת ושומטן. מו"ל שבת ע"ב תמוד ערך י"ה: כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית. מו"ל שם מיי' פ"ב מה' בית הבחירה הל"ו: שמעלין בקדש ולא מורידין. נ"ע ע"ח לעיל נ"ב ע"א בכתוס כ"ח ע"ח שבת כ"ח ע"ב יומא י"ב ע"ב ע"ח מגילה כ' ע"ב מכפנים. מיי' שם ה"ב: ארבעה כהנים נכנסים. נעיל ז' ע"ח שבת קנ"ב ע"ב מיי' פ"ח מה' תמידין ומוספין ה"ד:

שנויי נוסחאות

לא סדור קנים. בכי"ל מ' ובכיק"ח ובכפ"מ.. הקנים. ושומטן ונותנן. בכפנ"ב ושומטו ונותנו. ן אחד של שיש וא' של זהב על של שיש נותנים להם (הפנים) בבניסתו ועל של זהב ביציאתו. בכי"מ אחד נותנין עליו הלחם בבניסתו..ואחד של זהב וים כמן מסדון דבריס; בכי"ל מ' אחד של בסף.. על של כסף..ולתה וצי' תוס' ו"ו"ש; בכיק"ח.. בבניסתן.. ביציאתן. ואחד של זהב מבפנים. בכי"ק אחד.. בכי"מ ובכיק"ח.. בפנים. ארבעה כהנים. בכי"ק ובמכנ"ב וארבעה.. שני סדרים. בכי"מ.. סדרים של לחם המערכה וכ"ה בכי"ל כ' ובכיק"ח (ובכפ.. המערכה). בזוכים. בד"ל ובכי"ק בזכים וכ"ה בכי"ק גם בסמוך. מקדימין. בכי"ק מקדמין.

תוספות הדשים

ז בתוי"ט ד"ה על של שים כו' וכן לשון רש"י. המתניתין אבל בגרייתא ע"ט ע"א פירש"י שמונחין עליו בעומדין בם לפוס. גם פי' רש"י שם דבגרייתא ליתא של כסף ובמתני' של שים משום דשים לכן בכסף ותוס' צדק נ"ז ע"ח בהגו בשם רש"י דתנאי פליגי כאן ותמיד אתיא כהד מ"ד דס"ל של שים עדיף בתוס'. (ממהורכ"ת ז"ל):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

קאמרינן במתניתין שמעלין בקדש ל"ק דאסיפא קאי דלהכי הוה
של זהב לפי שמעלין ואין מורידין. וכ"פ הר"ב שם בשקלים:
המכניסים עומדים בצפון. כתב הר"ב דהכי עדיף טפי וכו'.
מסיים רש"י דקדושת צפון חמירא. כלומר דקדשי קדשים שחיטתן
בצפון: רבי יוסי אומר אפילו אלו
נוטלים וכו'. וכוותיה סתם לן תנא
בסוף פ"ב דמגילה. כמ"ש שם. ואפ"ה
פסק הרמב"ם בפ"ה מתמידין כת"ק
וא"ל משום דהכא עיקר דמלתא והתם
אגב גררא. וכיון דהכא עיקר דמלתא
אית לן למפסק כת"ק דהכא: והחלות
מתחלקות לכהנים. פי' הר"ב משמר
היולא חולק עם משמר הנכנס.
כלומר שזה בשה כת"ק דסוף מס'
סוכה: חל להיות ע"ש. וא"ת דהא
פריסת במשנה ה' פ"ה דסוכה דכי
מקלע יה"כ סמוך לשבת דהיכן ליה.
ואיכא למימר דמתני' אחריס היא.
דס"ל דאין כאן דחייה כלל וכדמשנינן
התם בגמרא [דף ל"ד] אמתניתין
דספט"ו דשבת דחלבי שבת קריבין ביה"כ. וכמ"ש שם. אלא
דקשיא אמאי לא מייתי נמי גמ' [שם] הך דהכא. ורא"ה להרמב"ם
שכתב בפירושו דמתני' דהכא וז"ל וזה דומה טעמת מי שכופר
ומאמין שי"כ לא היה מעולם לא ביום הששי ולא ביום ראשון. אע"פ [שיוכל לתרץ] [שכל] מה שאמר מזה במשנה על דרך התנאי שאם
חל [הוא] כבר אמרה המשנה הלכה [למעשה] שבבליים היו אוכלים מי. ולפיכך אין ראוי להיות בכאן מחלוקת. וא"ת ג"כ לומר
שזה הענין שלא נהיה כמוהו והרבה דברים יש בגמרא שמחזיקים זה. וסוף הענין מסור בראיה בזמן שיש שם ב"ד כמו שביארנו
בראש השנה ודע זה עכ"ל. ודבריו אלו מחזיקים הקושיא יותר דכיון דהכא ממשנה רב ליכא למימר דע"פ מחלוקת שניה וגם
א"א לדחותה. א"כ כ"ש דכי פריך גמרא. ומי דחינן לה והא תנן חלבי שבת קריבין ביה"כ כו' דה"ל לפרוך ממתני' דהכא
דליכא לדחויה מהלכה ולכאורה אחריס היא כדאני אמתני' דחלבים. ומה שראה מדברי הרמב"ם בחבורו הל' קידוש החדש
ספ"ז שאלו הדחיות נאמרו כשקובעים ע"פ החשבון לא ע"פ הראיה. אלא שלפעמים יקרה ג"כ בזמן שקובעים ע"פ הראיה
שיצטרך לקבוע ע"פ החשבון כשיקרה שלא תראה הירח מפני כמה סבות. כמ"ש שם פי"ח. והזכרתי זה בר"ה פ"ב משנה ו' שאז
עובין ג"כ דחיות הללו שטעמי הדחיות מלד החשבון הם לפי דעת הרמב"ם. ונמצא עכשיו דכשמקדשין על פי הראיה והיא נראית
דאין דחייה כלל והיא היא משנתינו וקשיא איפכא מאי פריך גמרא ממתני' דחלבים דהא בקידוש ע"פ הראיה ונראית אין דחיה
כלל וכדמתני' דהכא. וצ"ע. ועיין עוד בסוף פירקין: שעיר של יה"כ. שבשתעיין כל קרבנות יה"כ לא תמצא בהן מה שיאכל. זולתי
שעיר חטאת הנעשה בחוץ. הרמב"ם: נאכל לערב הבבליים אוכלים אותו. ה"ק נאכל לערב ומי הם האוכלים וכו': הבבליים
אוכלים אותו כו'. כתב הר"ב כהנים כו'. ובגמרא מפרש דלא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו וע"ש שסונאים ת"ח שבארץ ישראל
את הבבליים כו'. כדאשכחן בפ"ק דיומא [דף מ'] דאמר א"ל ר"ש בן לקיש לר"א באלקא דישראל סייעא לכו. לפי שלא עלו בימי
עזרא. ומה שמזכירין אותם לגנאי על שאוכלים את הבעירים חיים. אע"ג דמצוה קעבדי שלא יבואו לידי עוהר. לפי שהרגילו
עצמם כמו כן לאוכלם חיים אף בכל השנה דמחזי כרעבתנותא. תוספות: אוכלין אותו כשהוא חי. ואין בו משום דם האברים
שהוא בל"ת ולוקין עליו. כמ"ש הר"ב רפ"ה דכריתות. דהתם בגמ' [דף כ"ב] מוקמינן לה דוקא בדפרים. ולפיכך שרי אף בלא
מליחה כמ"ש התו' פ"ק דחולין דף י"ד. ואפ' להרמב"ם דבפ"ו מהמ"א אוסרו בלא מליחה יפה יפה. הכא אין איסור במליחה
ביה"כ. ולא מיבעיא לדידיה שהוא פוסק כמ"ד אין עבוד באוכלים. כמ"ש בשמו במשנה ב' פי"ד דשבת אלא אף לרש"י והר"ב.
דוקא לאורחא. אבל לביתיה לא. כמ"ש שם. ואע"ג דהתוס' פ"ז דשבת דף ע"ה. כתבו דמדרבנן אסור למלוח. אפילו למ"ד
אין עבוד באוכלין. הכא בקדשים לא גזרו משום שבות כדאיתא בסוף עירובין דאין שבות במקדש. וכ"ש כשא"א לאכלו אלא

ע"י

לקמן במתני': המכניסים עומדים בצפון. דהכי עדיף טפי
דאותן שמסדרים העבודה יהיו בצפון: אלו מושכין. ועד שלא
יגביה מן השלחן. אלו מניחין: אפילו אלו נוטלין. ואלו עומדים
מניחין אחר שנטלו: אף זו היתה תמיד. דסבר ר' יוסי דאין
תמיד אלא שלא ילין שלחן לילה א'
בלא לחם: והחלות מתחלקות
לכהנים. משמר היולא חולק עם
משמר הנכנס: חל יה"כ להיות
בשבת. שאין לחם הפנים לאכלו
באותו שבת שנוטלים אותו מעל השלחן
ועכשיו אין יכולים לאכלו מפני
התענית: החלות מתחלקות לערב.
ואין ממתינים לחלקן למחר מפני
שנפסל בלינה לאחר זמנו שנשתלק:
השעיר. של מוסף שהוא חטאת ונאכל
לכהנים: נאכל לערב. בלילי שבת
שזמנו ליום ולילה עד חצות ואע"פ
שאין יכולים לבשלו בשבת ולא בי"כ:
הבבליים. כהנים שעלו מבבל ובגמרא
מפרש דלא בבליים הי אלא
אלכסנדריים היו. ועל שם שסונאים ת"ח שבא"י את הבבליים קרא
לאלכסנדריים שעושים מעשה רעבתנות בבליים: היו אוכלין אותו
חי

ליטול שני בזיכים. המכניסים עומדים
בצפון(מח) ופניהם לדרום. המוציאין עומדים
בדרום ופניהם לצפון. אלו מושכין(מט) ואלו
מניחין(נ). וטפחו של זה כנגד טפחו של
זה. שנאמר (שמות כ"ה) לפני תמיד(נא). רבי
יוסי אומר. אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין.
אף זו היתה תמיד(נב). יצאו ונתנו על
השלחן של זהב שהיה באולם(נג). הקטירו
הבזיכין והחלות מתחלקות לכהנים(נד).
חל יום הכפורים להיות בשבת החלות
מתחלקות לערב(נה) חל להיות ערב שבת.
שעיר של יום הכפורים(נו) נאכל לערב.
הבבליים(נז) אוכלין אותו(נח) כשהוא חי(נט).

אלו מושכין ואלו מניחין. ירושלמי יומא פ"ח ה"ג: יצאו ונתנו כו' חל יוה"כ להיות בשבת. מיי' פ"ה: שעיר של יוה"כ. מ"א פ"ח מס' יוה"כ ה"ח: הבבליים אוכלין אותו כשהוא חי. ירושלמי שם פ"ח ה"ד עיטונין פ"ב ה"ד:

שנויי נוסחאות

המכניסין. כמי"מ וכמי"ל ה' הנבנסין. המוציאין. כמי"ק וכמכנ"ב והמוציאין. ופניהם לצפון. כמכנ"ב. בצפון וזוגה כמכ"מ. וטפחו של זה כנגד. כד"ל ובתוספתא. בתוך; כמי"מ וכל הכ"י (מלבד כי"ק) וכמכ"מ טפחו של זה בצד. לפני תמיד. כמי"מ לפני ה' תמיד וע"ש היא. אף זו היתה. במכנ"ב אף היא. וזוגה כמכ"מ אף זה.. וכיון שהוא כמיק"ל; כרש"י.. זה היה. יצאו ונתנו על השלחן של זהב, כמי"ק וכמכנ"ב.. ונתנום על שלחן הזהב; כמי"מ הלבו ונתנוה.. וכ"ם כל הכ"י (מלבד כי"ק) (וכרש ונתנום); כמכ"מ הולכין וכרש"י בד"ה ודפו"י עד בערמתן הילכום כמו הוליכום כו' ומתקו הכה"ו לפי שלא מצאו בגמ' כו' והעומת היבן עיקר ו"ולי ל"ל כרש"י הולכין כמו כו' (ד"ס). הבוזיכין. כמי"ק הבוזכין. והחלות מתחלקות כמכ"מ החלות..יום (ה)בפורים. במכנ"ב ליתא. ח"ל ערב שבת. במכנ"ב.. בע"ש; כמי"ק בעשות.. לאחר שבת. שעיר. בכל הכ"י (מלבד כי"ק) השעיר.. הבבליים. כמי"ק ובמכנ"ב והבבליים.

תוספות חדשים

שם בסה"ד שמעלין ואין מורידין כיון דאלתן דלפנים הוי של זהב אי הוי מינו בחון על של כסף הוי מורידין ע"ש בשקלים בהוי"מ: שם סד"ה רי"א כו' אית לן למפסק כו' קסה בס"ג הוי סלכתא סעיקתא כדאמר בב"מ גבי כל המשנה כו' אלא ל"ל דבשבת פי"ט משנה ג' סתם כרבנן כדאיתא בגמרא שם ע"ש. (ממכותם"ח ז"ל):

ראשון לציון

ן תוי"ם ד"ה אוכלין אותו כשהוא חי כו' כמ"ש הר"ב בפ"ה דכריתות דהתם בגמרא מוקמינן לה דוקא בדפרים. בכל

יבין תפארת ישראל יבין

מח) מפני שהכנסה היא עבודה. להכי מן הראוי שיהיו המכניסין בלד לפון. שחשוב טפי. לשחיטת קדשי קדשים: מט) הלחם מהשולחן מעט מעט. ובתוך כך וחלו וכו': נ) מערכת הלחם החדשה מעט מעט על השולחן: נא) לכן לא יסלקו המערכה. הישנה. עד שיונחו שם מיד אל יד המערכה החדשה: נב) דתמיד. ר"ל שלא ילין השולחן ליל א' בלי לחם. וקיי"ל כת"ק: נג) בין משמר היולא והנכנס שוה בשוה: נד) שלחה"פ נאכלין רק ביום סליקן ובלילה שלאחריו: נה) של מוסף יו"כ שהוא חטאת: נו) כהנים שעלו לרגל מבבל: נז) בערב: נח) מדאסור לבשלו בשבת:

ולאין

הסוגיא שלכאו' בכריתות כ"א ע"ב וכ"ב ע"ב לא מצאתי הכי רק תוס' בפסחים ע"ד ע"א ד"ה התי מוליתא כו' כתבו אע"ג דאמרינן בכריתות דאיכא נאו כדם האיברים ה"מ דוקא בפרים אבל כל זמן שלא פירש ולא יצא לחוץ שרי כדמוכח בפ' מפנין דבשר הפל מותר כו' וכ"כ תוס' בחולין יד ע"א ע"ש בדבריהם אבל בסוגיא דכריתות לא מוכח מידי לחלק אלא נוכל לומר דאין חילוק ואפילו בשלא פירש אסור רק מסוגיא דשבת וכן מפרש כל הבשר מוכח דבל זמן שלא פירש ויצא לחוץ אפשר שרי כדאי ביה"ד רפי' ס"ז כתב בהס"ל בכריתות פרק דם שחיטה תניא דדם האיברים אינו אלא בל"ת ומוקמיה בדפרים. ובתבתי שם דחולי ז"ש הכ"י ומוקמיה בדפרים כוונתו על מ"ש תוס' בפסחים ובחולין דע"פ סוגיא דפ' מפנין וס' כל הבשר מוקמינן הך דכריתות פרק דם שחיטה בדפרים דוקא. אלא ז"ש הרא"ש דהתם בגמרא מוקמינן כו' לענ"ד. ויש מבעלי תוסיפות רצו לומר דהא דתרוצין בפ"ם בכריתות כ"ל סוף ע"ב גבי מהלכי שתים כי תניא אסור

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חי. כשחל י"כ להיות בע"ש: מפני שדעתן יפה. ואינן קצים לאכול הבשר כשהוא חי: ח ואת הבזיכים לאחר שבת. ודינן היה לסדרן בשבת בשעת עריכת הלחם: והקטיר את הבזיכים בשבת פסולה. דמתוסר זמן הוא שלא היה על השלחן. אלא ו' ימים. והכא א"א לתקן ולומר יניחנו עד שבת הבאה. דכיון דלחם נסדר כדינו בשבת קדשו שלחן וטוב איני יכול לשהותו. אלא עד שבת ראשונה דמפסיל בלינה: ואין חייבין עליהם משום פגול. אם הקטירן על מנת לאכול הלחם למחר אינו פגול שלא קרב המחיר כמצותו: ולא משום נותר. שאין נותר חל על הלחם שהרי אין ראוי לאכילה: וטמא. האוכלו בטומאת הגוף אינו בכרת כדאמרי' בהקומץ [דף כ"ה] הגיתר לטהורים חייבים עליו משום טומאה. וזה לא ניתר לטהורים מעולם דבזיכים הוו מתירים

מפני שדעתן יפה (מ"ב): ח סדר את הלחם בשבת. ואת הבזיכים לאחר שבת (ס). והקטיר את הבזיכים בשבת פסולה (סא). ואין חייבין עליהן משום פגול (סב) נותר (סג) וטמא (סד). סדר את הלחם ואת הבזיכין בשבת והקטיר את הבזיכין לאחר שבת פסול ואין חייבין עליהן משום פגול ונותר וטמא (סה). סדר את הלחם ואת הבזיכין

ע"י כך ולא יתקיים מצות אכילתן ויבואו לבית הפסול: ח סדר את הלחם ואת הבזיכין בשבת כו'. אין חייבין וכו'. וכן הגירסא בכל הספרים והיא גי' נכונה דהוי טעמא דאין חייבין משום פיגול כו' כמו בריבא כדפי' הר"ב שם. אבל הרמב"ם בפ"ה מה"ת [הי"ד] כתב סדר את הלחם ואת הבזיכין בשבת כמצותן והקטיר את הבזיכין לאחר שבת כו' נפסל הלחם. והרי הוא כקדשים שנפסלו וחייבין עליהן משום פגול נותר וטמא ע"כ. וכתב הכסף משנה שגרסתו בגמרא זו וחייבין כו'. ומשיב בטעמא. דבריבא. כיון דלא סידר הבזיכין בשבת לא היה כח לחייב בהקטרתם משום פגול נותר וטמא. אע"פ שהוקטרו בשבת. אבל כשסידר הבזיכין עם הלחם בשבת חל על הבזיכין כח לחייב בהקטרתן משום פגול נותר וטמא כשיוקטרו. אע"פ שלא יוקטרו כמצותן. ואח"ג דתנן בפ"ק דמנחות [מ"ג] ובפ"ב המתיר כמצותו. י"ל דלא אתי לאפוקי. אלא שלא יהא עירוב דינין לא. עכ"ל. ואני מצאתי גירסא זו בתוספתא פי"א. ולפי שהרמב"ם העתיק בכאן זו לאחרונה אחר כל הבבות הסמוכות במשנתינו. וכבר העיר הכ"מ בזה ואמר שהקדים השלישית לזאת. לפי שדומה לבבא ראשונה. ע"כ. אני אומר שהרמב"ם לא העתיקה לבבא זו מן המשנה כלל אלא מהתוספתא. ולפיכך הניחה לאחרונה. אבל במשנתינו לא גרס כלל לבבא זו דסדר לחם ובזיכין בשבת. וכן לא נמצאת מפורשת בפירושו לא בנוסחא שלפנינו ולא בגא"י שבידי. אלא גרסה דגורס בבבא זו סדר הלחם והבזיכין לאחר השבת וכו'. והוא שכתב כך בחבורו [פ"ה מה"ת] סדר הלחם והבזיכין באחד בשבת והקטיר הבזיכין לאחר השבת הבאה. הלחם אינו קדוש ונפסל. אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת כו' והב"מ הוסיף בבא זו בגי' המשנה ולפי דרכי ניחא עפי שאין להוסיף אלא חילוף גרסאות בלבד כמ"ש. כנ"ל והוא נסן מאוד: סדר הלחם ואת הבזיכין לאחר שבת. והקטיר את הבזיכין בשבת פסול כילד יעשה כו' וכן העתיק רש"י בפ' שתי מדות ד' ל'. ובפ"ג דיומא ד' כ"ט. והכי מייתי לה התם בגמ'. וא"א ל"ג פסול. והכ"מ כתב בגי' הרמב"ם דל"ג פסול. שעל מ"ש בספר הרמב"ם בסוף דבריו שהתלתי בהעתקתן לעיל אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת נפסל הלחם. כילד יעשה בלחם ובזיכין שסדרן לאחר השבת ויחס כו'. כתב עליו הכ"מ וז"ל ואינו יכול להלום ל' אבל. ומצאתי בספר ישן לא נפסל הלחם וגרסה דה"ג במשנה סידר הלחם והבזיכין לאחר השבת. והקטיר הבזיכין לאחר השבת נפסל הלחם. הקטיר הבזיכין בשבת לא נפסל הלחם. כילד יעשה ויחסה כו'. והעשה דכיון שסידר הלחם והבזיכין לאחר השבת לא נתקדשו ואע"פ שיבא יום השבת והם על השלחן. הלכך אם הקטיר הבזיכין לאחר השבת כלומר קודם שיגיע השבת. הלחם אינו קדוש מאחר שלא הוגתו שם בשבת ונם לא הוקטרו בשבת. שהרי אין שם בזיכין ונפסל שאין לו תקנה עוד. ואינו קדוש ["שכ"כ שם הרמב"ם] כלומר שאין חייבין עליו משום פגול כו' אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת לא נפסל הלחם. דכיון דביום השבת היו הבזיכים עם הלחם על השלחן נתקדש הלחם. וז"ש

רבינו

ח סידר את הלחם בשבת. ק' ע"ל מיי' פ"ה מה"ת ממילין ומוספין הי"ב: סידר את הלחם ואת הבזיכין. לעיל מ' ע"ל ימא ל"ם ע"ב מיי' שם הלכה י"ב:

שנויי נוסחאות

ח (סדר את הלחם בשבת כו' נותר וטמא) סדר כו'. בכי"ר מ' ליתא לבבא זו. לאחר שבת. במשב"ב.. השבת. פסולה ואין חייבין עליהן. במשב"ב דין פסול אין חייבין עליה וכ"ה במשב"ב לפניו (וסס.. עליהן) ובמש"מ הגיה..ואין חייבין עליה. ואת הבזיכין (בשבת). בד"ב ליתא. לאחר שבת במשב"ב.. השבת. פסול ואין חייבין עליהן. במשב"ב פסולה.. והנה בבש"מ פסול.. עליה וכ"ה עליה גם בכי"מ; בכי"ר מ'.. עליו ועי' תוי"ט.

ראשון לציון

אסור דפים לומר דוקא בספרים דס האדם לתוך כלי או ע"ג כסא כו' מזה מוכח דהכרייתא דתני' דס אבנים בלית איירי ממי דספרים דוקא דומיא דמהלכי שתים דשני בדלא פיים כדאמר רב ששת ולא איירי הכרייתא במהלכי שתים אלא בספרים דוקא ס"ה דאייני נמי בדס המיבנים בבס"ג הייגו דוקא דפרים ואני הלאיתי טעותם כוס שהרשו לפני פניו ולא בכלפיו. שהרי בכך בנא גובא בחדא ביקתא בני דס מהלכי שתים הינא דאתו בנא דס שבלים ומלמשים אסור ובנס שבלים ודאי אין תולין ויותר מזה דבדס מהלכי שתים אינו אסור מן התורה אלא רק מדרבנן בעלמא כמ"ש כל המפרשים וכמבואר משא"כ בדס שבלים דאיכא איסור דאורייתא ואפ"ה תניא לה בתר בבא תעיב לעבר מידי אוכלא הא בדאיתא והא בדליתא וכמ"ש רש"י להדיא רים ס"ב ע"ל ד"ה דפרים שפרים מן האדם בכלי אל ע"ג הכסא ע"כ. והבכל מתייב דבכלמא דס האדם דאיכא כוס איסור רק דהתמיים נזרו מפני מראית העין והלכך כל זמן שלא שרים דאיכא מראית העין שרי בדתניא של בין הביניים מוצאו ואוכלו. אבל בדס דאיכבים דאסורים מדאורייתא וכן כל הך דקתניב מה"ת לתלק: ח תוי"ט ד"ה סדר את הלחם ואת הבזיכין כו' וכן הטעוק רש"י בפ' שתי מדות דף נ' ובפ"ג דיומא דף כ"ט כו' אינרא בדשום פ"ם דמיין שלפני ליתא בכס"י דיומא כ"ש ע"ב דל"ג פסולה והעיר דגם ר"ח לא גרס

יכין תפארת ישראל בועז

נט) ואינן קצים מלאכול בשר חי. ושרי אחר שהדיחו הבשר ונקרו חוטי הדם. אף שלא מלחוהו [כי"ד סי' ס"ו ס'] (ג): ס) והרי הדין הוא שיסדר שניהן יחד בשבת: סא) נפסל הלחם. דהרי לא שהו הבזיכין על השולחן רק ו' ימים. ואין להן תיקון שיניח הלחם והבזיכין עד שבת הבאה. דהרי הלחם נסדר כדינו. וכשיעבור שבת שייה נפסל בלינה ונאסר לגמרי: סב) אם הקטיר הבזיכין על מנת לאכול הלחמין למחר: סג) כשאכל הלחם אחר שנתותרו עד יום א': סד) כשאכלן בטומאת הגוף שהוא בכרת. וטעמא דפטור בהני. משום דכל הקטרה שאינו כדינו לא מלי משוי פיגול על ידה. וגם איסור נותר וטמא לא חיילי על הלחם. מדבל"ז לא חזי לאכילה ואין איסור חל על איסור: סה) מדנפסלו הבזיכין בלינה. הרי לא הוקטר המתיר כמצותו

אח"כ לאוכלה בשבת שרי לבריה. מדהו"ל מעיקרא כאחוי ולא אחזי. לא בשבת מדאחזי לכוס. אין לנו. ורק בעוף שרי מה"ט מדרכיך [כשבת קכ"ח ע' ורמב"ם פ"ח סקנ"ו]. אלמא דכל בשר בהמה הי אכילתו לא שמו אכילה כלל לענין איסור. והרי לרמב"ם [פ"ה מיסודי התורה ד"ה יש] גם ידי מצוה לא יצא כשאכל שום דבר שלא כדרך אכילתו. א"כ מה מצוה קיימו אלא באכילת בשר הי מחשבת זו. רק מדאסרינן כך לא מיתו בידם תכמים. לענני דידהו שמה אכילה [ועי' שבועות דכ"ד ע' תוס' ד"ה אלא ודו"ק]. ואילה"ק מימא בטלה דעתן אצל כל אדם מדלא אשבר שיאכל הבשר הזה בגופן אחר. מיהו מדע"י מנהג רעבתנות הזה קיימו המצוה. אינו מהמובחר. ולא יסרה בעיני התנא. דכבר אמר רבי [פ"ב דאבות] איזה דרך ישרה שיבור לו האדם. כל שהיא תפארת לעושיה. וסתמא משמע אפילו בעיניו קיים המצות]:

(ג) ולרמב"ם דס"ל דאסור לאכל בשר בני מלאיחה [פ"ו ממ"א]. י"ל דה"ל מלחוהו הכהמים. דס"ל אין עיבוד באוכלין. ואפילו לתוס' [שבת דע"ה] דס"ל יש עיבוד באוכלין. הייגו רק מדרבנן. והכא לצורך מצוה לאכול בשר הקרבן. אין שבות במקדש. ובש"ם אמרינן דבאמת אלכסנדריים היו. ורק קרי להו בבליים דרך בזיון. מדהתנהגו בזה כבבליים שהיו רעבתנים וכדלהסבתן [ביצה ט"ז א'] בבלאי טפסאי דאכלי הטמא בגסמא. דרך רעבתנות. ולא שע"י שעבו כן נעשת מצוה. אלא יבוא לידי אחר. אפ"ה רחוויין להתבזות. מדהיו מורגלין באכילה כזו. דאל"כ לא היה מקיימין באכילה כזו מצוה כלל. דהרי אע"ג דרך במתנות כהונה נעטוו לאכלן כדרך שהמלכים אוכלין. דרך תענוג וכבוד [כחולין קל"ב ב'] משא"כ בשאר בשר קרבן שבולו לכהנים [כתוס' זבחים ע"ה ב' ד"ה בכור]. שיכלו לאוכלו כמו שירצו. עכ"פ בשר הי לא שמה אכילה כלל. דהרי האוכל חצב חי פטור. מדאיתו דרך הנאתו [כפסחים כ"ד ב']. ונל"פ דה"ה האוכל בשר צלוה חי פטור. דלף לצתר מה דאמרינן [חולין דפ"ע ב'] דבשר הי חזי לכוס. הייגו רק דמה"ש כשבשלו דאמרינן [חולין דפ"ע ב'] דבשר הי חזי לכוס. אבל שיבא שרי מה"ט לעולם בשר הי הקלאו מלעתו [וכביצה כ"ו ב']. אלמא דכל בשר בהמה הי אכילתו לא שמו אכילה כלל לענין איסור [כשבת קכ"ח ע' ורמב"ם פ"ח סקנ"ו]. אלמא דכל בשר בהמה הי אכילתו לא שמו אכילה כלל לענין איסור [פ"ה מיסודי התורה ד"ה יש] גם ידי מצוה לא יצא כשאכל שום דבר שלא כדרך אכילתו. א"כ מה מצוה קיימו אלא באכילת בשר הי מחשבת זו. רק מדאסרינן כך לא מיתו בידם תכמים. לענני דידהו שמה אכילה [ועי' שבועות דכ"ד ע' תוס' ד"ה אלא ודו"ק]. ואילה"ק מימא בטלה דעתן אצל כל אדם מדלא אשבר שיאכל הבשר הזה בגופן אחר. מיהו מדע"י מנהג רעבתנות הזה קיימו המצוה. אינו מהמובחר. ולא יסרה בעיני התנא. דכבר אמר רבי [פ"ב דאבות] איזה דרך ישרה שיבור לו האדם. כל שהיא תפארת לעושיה. וסתמא משמע אפילו בעיניו קיים המצות]:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

רבינו לא נפסלה הלחם שזו היא הטוחנת הנכונה בדברי רבינו לא נפסל ולא כספרים דגרסי נפסל. ע"כ. אבא אומינא דכי נייס ובכב הכ"מ כתב להא מלתא דהיאך אפשר לחלק בין היו הבזיכים עם הלחם על הבלחן בשבת או לא. ודבבא ראשונה דפסלה היינו בהוקטרו קודם שהגיע השבת. שהרי הרמב"ם כתב בהדיא בהוא בבא הראשונה והקטיר הבזיכין לאחר שבת הבאה. וכן לשונו ג"כ בפירושו. גם נתלבט מאד הכ"מ מאי כ"מ בבלא נפסל כיון דאין לו בזיכים שיוקטרו בשבת הבאה [ר"ת"ל שיש לו תיקון על ידי שיסדר שמו בזיכים אחרים בשבת זו. ויקטירם בשבת הבאה. ואח"כ יותר הלחם. דא"כ [לא] פ"ל למשנה ולרבינו להשמיט תיקון זה] ונדחק לומר דאפשר דכי אמרי' נפסל הלחם ישרף. וכי אמרי' לא נפסל היינו שלא ישרף עכ"ד. וזה דוחק גדול לכך כ"ל שנוסחת ספרים דידן דגרסי נפסל היא הנכונה וכן ראיתי בגא"י שבפי' המשנה. שכתוב בה ג"כ שתי הבבות הללו. הראשונה בסדורן של לחם ובזיכין שמלוהן והוקטרו לאחר השבת. והשניה בהוקטרו בשבת בשתיהן כתוב פסול. ומנוס לשון אבל שהוקבה להולמו אין לשנות הגירסא ולהחליפה מהן ללאו. וגם בגא"י שבפירושו כתב הל' אבל כו' ומסיים פסול וי"ל דלשון רוחא הוא כלומר אבל גם זה פסול. ובמשנה ב' פ"ק דמעילה [תנא שמי] אבל. ומפרש הר"ב כמו ברש. וכן פירשתי במשנה ח' פרק בתרא דר"ה. ויתכן בגם הרמב"ם ע"ד הרחבת הלשון כתב כן בבאן. לומר שאף בהוקטרו בשבת נפסל. ומנלא שני' הרמב"ם במשנתיו כגירסת ספרים דגרסי פסול. וכגירסת רש"י. והיינו דמסיים וכתב כילד יעשה בלחם ובזיכין שסידרן לאחר השבת יניחם וכו' ואי לאו דגרס פסול היתה תקנה זו בלחם בלבד ולהביא בזיכין אחרים וכאי שמי דכתבו התוספות שאעתיקם בסמוך. אבל מנוס דגרס פסול לפיכך אין לו תקנה בשהוקטרו הבזיכין. ואין להתלבט עוד במה שנתלבט הכ"מ בזה. וגם גירסת ספרי הרמב"ם שבידינו נכונה. וגרס במשנתינו פסול כגירסת רש"י. מ"מ ני' נ"ל גם היא נוסחת בעלי תריסין. והם התוספות כפי מה שראיתי לשונם בפרק שתי מדות [דף נ"ז]. וזהו כילד יעשה שלא יבא דבר לפסול יניחנה עם הבזיכים לשבת הבאה א"ל מה יעשה מן הלחם לאחר שהוקטרו הבזיכין. ע"כ: שאפילו היה על הבלחן ימים רבים אין בכך כלום. ולכאה למגזר שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול כדאמרינן במשנה ה' פ"ט כמ"ש שם. דהכא פנים הוא ולאו כ"ע ידעי שכן אירע בזה שלחם אלא הכהנים כהנים ידעי טעמא דמלתא דכהנים זריזים ליכא למגזר. והתם חוץ כ"ע ידעי ואיכא למגזר שמא יאמרו כו' גמרא שם דף נ': **ט** אין פחות משנים ולא יתר על שלשה. כלומר אין פחות מבני ימים שעברו וכן ג' ולא קשיא דליתני לב' ולג'. עיין ברש מסכת פרה: שני י"ט של ר"ה כו'. כתב הר"ב וא"ת הרי שנים עבר מינהו וכו' הא לא קשיא דלענין אכילת קדשים הלילה הולך אחר היום. כך פי' בקונטרס. וכתבו התוס' דגראה דל"ק מידי דאם באו עדים מן המנחה ולמעלה אותו היום קדש ולמחר קדש יום שני עיקר [כדתנן בפ"ד דראש השנה משנה ד'] ומנין [מיניה] יום"כ ויחול אחר השבת ונהגים אותו היום קדש חומרא בעלמא דלא ליזלזלו ביה לגמרי הבאה. ואם קודם מנחה באו עדים לא עבדינן אלא חד יומא ומחרתו דהוא ע"ש הול. אע"פ שכבר אפו לחם הפנים מערב י"ט חוזרין ושוטין אחרים לקיים לחם חם. כמו בטבל יותר. וראשון נאכל בפדיון וכו'. ומיהו קשה היכי חייל יום"כ באחד בשבת. הא משמע בפרק החליל דלא מקלע באחד בשבת. אלא לאחרים שעומדין לעולם אחד מלא ואחד חסר. ע"כ. ולא ידעתי מאי קשיא להו מפי על פירושם מעל המשנה עצמה. דתנן ואינו דוחה את יום לום. ומהאי טעמא דתנן יום"כ מיום ו'. הכי נמי דתנן ליה מיום ו'.

מתוריס דידיה ולא קרבו כהלכתן: יניחנו לשבת הבאה. ויעמוד שבוטיים על השלחן. דכיון דלא נסדר בשבת אין שלחן מקדש עד שתגיע שבת ומאותו שבת יכול להשהותן שבעת ימים: שאפילו היה על השלחן ימים רבים. קודם השבת אין בך כלום שאין השלחן מקדשו עד השבת הלכך לא מפסיל בלינה לאחר השבת: **ט** אין פחות משנים. מב' ימים מבלתו: נאכל לשלשה. שאפילו בע"ש. לפי שאין אפייתן דוחה לא שבת ולא י"ט: לתשעה. בשבת שניה. שהוא תשעי לאפייתו: לעשרה. שלאפו בחמישי בשבת: שני ימים טובים של ר"ה. קודם לשבת. נאפה בראשון ונאכל בשבת שניה הרי לאחד עשר ואם תאמר הרי שניים עשר מינהו דהא אותה שבת הוי יום הכפורים ואין הלחם נאכל עד למוצאי שבת. הא ל"ק דלענין אכילת קדשים הלילה הולך אחר היום שעבר: ואינו דוחה לא את השבת ולא את י"ט. לפי

לאחר שבת. והקטיר את הבזיכין בשבת. פסול. כיצד יעשה (מו) יניחנה (מז) לשבת הבאה (מח). שאפילו היא על השלחן ימים רבים (מט) אין בכך כלום(נ): **ט** שתי הלחם נאכלות אין פחות משנים (נא). ולא יתר על שלשה. כיצד. נאפות מערב יום טוב ונאכלות ביום טוב לשנים. חל יום טוב להיות אחר השבת(נב) נאכלות לשלשה(נג). לחם הפנים נאכל אין פחות מט' ולא יתר על אחד עשר (נד). כיצד. נאפה בערב שבת ונאכל בשבת (נה). לתשעה. חל יום טוב להיות ערב שבת נאכל לעשרה. שני ימים טובים של ראש השנה(נו) נאכל לאחד עשר (נז). ואינו דוחה (נח) לא את

ביצד יעשה יניחנה לשבת הבאה. מיי' שם הי"ג: שאפילו היא על השלחן ימים רבים. זבחים פ"ז ע"ל ע"ו ירושלמי שקלים פ"ו ה"ג לפי הגהות הגר"א: **ט** שתי הלחם נאכלות אין פחות בשנים. ק"ע פסחים מ"ז ע"ל פרקין מ' ע"ב סנהדרין פרקה לתולי סימן כ"ג: כיצד נאפות מערב יו"ט. מיי' פ"ח מה' מע' פתידין ומוספין ה"ב: לחם הפנים נאכל אינ"פ מתשעה. ע"ב ב. פחים ובפרקין ויקל פנ"ב הנחומא פרקה לתולי סימן כ"ג מיי' שם פ"ה ה"י: ואינו **דוחה** לא את השבת כו' מיי' שם:

שנויי נוסחאות

(פסול) כיצד. בכי"ר כ' ובמשנ"ב ד"ו ודפו"י עד בערמלן ליתא והוסיפו הבה"ז ועי' חוי"ט ולא"ל. יניחנה. לעי' ל' ביומא יניחנו. שאפילו היא. לעי' ל.. הוא; ובזבחים פ"ז.. הן; ביומא.. עמדה;בכר"ב.. היה. ימים (רבים) בכל הכ"י ובמשנ"ב ד"ו ליתא ועי' בפי' הרמב"ם ובמלאכ"ב. **ט** נאכלות אין פחות משנים. בכי"מ נאכלין לא פחות.. וכ"ה לא גם בכל הכ"י (מלבד כי"ק) ובשע"מ וברש"י; בכי"ר ל".. **משני ימים** וכ"ה ברש"י. ולא יתר על שלשה. במשנ"ב ד"ו.. במשנ"ב ד"ו.. יותר על שלש בכי"ר כ' ובכיק"ל.. **משלשה**. **מערב** יו"ט. בכי"מ ובכיק"ל ערב יו"ט. **ונאכלות** ביו"ט. במשנ"ב נאכלות.. **חל** יו"ט להיות אחר השבת. בכי"מ ואם חל יו"ט אחר.. וכ"ה ואם גם בכי"ר כ' ובכיק"ל; בכי"ר ל' חל יו"ט באחד בשבת; בכי"ק..שבת. **נאכלות** לג'. בד"ל נאכל.. **לחה"פ** נאכל אין פחות מתשעה ולא יתר על אחד עשר כיצד. בשע"מ.. לא פחות.. והכ"מ הגיה.. אין נאכל פחות..; בכי"מ לחה"פ לתשעה לעשרה לאחד עשר לא פחות ולא יותר כיצד וכ"כ בכל הכ"י (וגם לחה"פ נאכל..). **נאפה** בע"ש. בכל הכ"י (מלבד כי"ק) נאפות..;במשנ"ב ובכי"ק.. מע"ש ועי' בדבור הסמוך. **ונאכל**(בשבת). בכי"ר כ' ובכיק"ל נאפות בע"ש **נאכלות** וליתא וכ"ה בכי"ר כ' וליתא. **נאכל** לעשרה. בכל הכ"י (מלבד כי"ק)נאכלות וכן בסמוך. **שני** ימים (טובים). במשנ"ב ד"ו שנים ימים וליתא. **ואינו דוחה לא (את) השבת**. במשנ"ב ד"ו ליתא; בכי"מ ואין דוחה..

יכין תפארת ישראל יכין

כמליתו [כפ"ת דמנחות מ"ג]: סו) אם סידר הלחם והבזיכין לאחר שבת: סז) מלבלק הלחם והבזיכין: סח) ואז יפלקם: סט) לאו דוקא. אלא ר"ל שפי מז' ימים. אבל בשהו על השלחן שפי מב' שבתות. ודאי נפסלו. דהרי בשבת ראשונה נתקדשו: ע) דלא נפסלו בשבת הראשונה כלעיל סי' ס"א. י"ל דהכא דלא נסדרו כמלוותן. לא קדשן השולחן עד שבת הראשון. ויקטירם כדין בשבת הב': עא) ביום ב' משנאפה: עב) שחל עלרת ביום ג':

תוספות חדשים

ח בתוי"ט ד"ה שאפילו כו' מוציאין מכ"ם לאוכל. נ"ל מפקידין מכלי שרת כ"ו שיבלה: **ט** תוי"ט ד"ה שני יו"ט כו' יוסי שני עיקר כו' וכפסחים דף מ"ז ע"א

עג) מדאפשוט בע"ש: עד) ואע"ג דמשכח"ל דנאכל לי"ג ויותר והיינו כשלא נסדר כדינו וכמשנה ח'. י"ל דהכא רק בנסדר כדינו מיירי: עה) הב': עו) שחלו ביום ה' ו': עז) דהרי אפשוט ביום ד'. ונאכלין בשבת שניה. ואף דאז הוא יו"כ. היו יכולין להאכילן לזכרי כהונה קטנים שאינן מתענין. והו דאף גדולים יכולין לאכלן בלילה שלאחריו. דבקדשים הלילה הולך אחר יום שעבר: עח) אפייתן:

ואין

ראשון לציון

גרס לה וע' מלתא בטעותא: **ט** תוי"ט סד"ה שני י"ע של ר"ה כו' דתנן ואינו דוחה את יום לום כו'. ועייל בכ"ו ל"ה כתבו הירון על זה ועיין יש סדר למשנה:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

וכן במתניתין ז' כמ"ש שם וע"ש: ולא את יום טוב. כתב הר"ב לפי שאין אופין ומבשלים ביו"ט. אלא מה שאוכל באותו היום בלבד. בפרק אלו עובדין [דף מ"ז] פריך מהכא למאן דאמר מדאורייתא ארבי שבת נעשין ביום טוב [והכי מפרשינן ברפ"ב דביצה] דהשתא דשבת ביו"ט שרי דיו"ט ביו"ט מיבעיא ומשני שאני הכא דאמר קרא לכם ולא לגבוה. תוס'. ומה שהקשו שם בתוספות מהואיל לי בעי פריק להו ואמרינן הואיל כמ"ש שם בס"ד. לפירוש הר"ב והרמב"ם דר"פ דלקמן דאין פודין טהורין וכך פסק הרמב"ם בחבורו בפ"ו מאיסורי מזבח לא קשה ולא מידי ופלוגתא דאמוראי היא

ר"ע מברטנורה

לפי שאין אופים ומבשלים ביו"ט. אלא מה שאוכל באותו היום בלבד: רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו'. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל:

השבת. ולא את יום טוב עט). **רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן דוחה** עט) **את יום טוב** פ) **ואינו דוחה את יום צום:**

בר"פ דלקמן וה"ל להתוספות לפרש דלאותו מ"ד הוא שהקשו: ואינו דוחה את יום לוס. חל יום הכפורים בערב שבת. אין לחס הפנים נאפה בו. רש"י. ועיין מ"ש לעיל במתני' [ד"ה שני י"ט כו'] גם מ"ש במשנה ז':

יכין תפארת ישראל יכין

עט) דאין אופין ומבשלין ליו"ט רק מה שצריך לאותו יום. דכתיב לכם: פ) דס"ל דהאי לכם ר"ל ולא לעבומ"ז [פסחים דמ"ז]:

פרק י"ב **א המנחות** והנסכים. עד שלא קדשו בכלי. אין קדושים קדושת הגוף. אלא קדושת דמים שצריך לפדותן והדמים קדושים. ודוקא כשנטמאו יש להן פדיון אם לא קדשו בכלי. אבל לא נטמאו אף על פי שלא קדשו בכלי. אין פודים אותן: העופות והעצים והלבונה [וכלי שרת] שנטמאו. אין להם פדיון. שלא נאמר פדיון. בקדושת הגוף. אלא בבהמה בעלת מום. דכתיב (ויקרא כז) ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה'. והעריך הכהן אותה וכו'. ובבעלי מומים

פרק יב **א שנטמאו**. פירש הר"ב אבל לא נטמאו לא שכל הראוי למזבח אינו יולא מידי מזבח לעולם. ברייתא בגמרא: משקדשו בכלי אין להן פדיון. גמרא ["פשיטא [קדושת הגוף מיהו] סד"א הואיל ובעל מום אקרי טמא [כדפירש הר"ב בד"ה העופות כו'] טמא נמי כבעל מום דמי דאפריק [ואע"ג דקדוש קדושת הגוף כי נפיל ביה מום מפריק] הכי נמי טמא לפרוק קמל"ן דלאו כי האי טמא קרייה רחמנא לבעל מום] דמלי שרת לא אשכחן דבר דמפריק. פירש רש"י לאחר שקדש בכלי שרת. ואפילו בהמה בעלת מום בגאמר בה פדיון לאחר

פרק יב **א המנחות** והנסכים שנטמאו עד שלא קדשן בכליא). יש להם פדיון ב). משקדשו בכלי. אין להם פדיון ג). העופות ד) והעצים

שקדשה בכלי שרת כגון שחטה לא אשכחן בה פדיון: העופות. לשון החוס' כשקדש הקדישן למומן מיירי. אבל קדש מומן להקדישן נפדין. כדתניא בתוספתא וכו'. ע"כ. ובמקום משנתינו היא שנויה בתוספתא. והיינו דדייק הרמב"ם וכתב בפ"ו מאיסורי מזבח. הסלת וכו'. והעופות וכו'. שנפסלו או שנטמאו ואפשר לעניין טומאה נמי נשמו ולאחר מליקה. כגון עולה שאינה באה לכלי שרת כלל. ולא הוה כבהמה שחוטה. שכתב רש"י לעיל. ולהכי איצטריך לאשמועינן: והעצים והלבונה וכלי שרת. ואף על גב דלא קדושת הגוף מיהו. אלא מאסורי קרבן הם. אפ"ה הואיל ומנחות ונסכים טהורים אין להם פדיון הכי אף על גב דשנטמאו בטהורים דמיין עצים ולבונה לאו בני אשוויי [אוכלא] מיהו אלא הקדש משוי להו אוכלא. [ועיין מ"ש במשנה ה' פ"ד דזבחים] דעצים נמה דלא משפי להו לגזרין לא מתכשרי. לבונה נמי כמה דלא קדשה בכלי שרת לא מתכשרה. כלי שרת. נמי הואיל ואית להו טהרה במקוה. גמרא. והשתא לא משכחת להו טומאה. אלא לאחר דמתכשרו בכלי שרת. דמקודש לכן אינן ראויין לקבלת טומאה וכ"ש דאין להם פדיון דטהורים לגמרי הן. והיינו דלא עריב להו ותני בהדי מנחות ונסכים. אלא משום דהני לעולם אין להם פדיון. דמשום דקודש שקדשו בכלי שרת אין להם שייכות טומאה. והרמב"ם שבפ"ו מאיסורי מזבח. עריב ותני להו (ולעולם אם) [וכתב שאם] נטמאו. או נפסלו אין

יכין תפארת ישראל בועז

פרק י"ב א) רק הקדישן בפה: ב) מדלא קידשו עדיין קדושת הגוף רק קדושת דמים. מיהו כשלא נטמאו. כל הראוי למזבח אין לו פדיון: ג) ואם נסכים לאין נטמאו. עושין להם מערכה בפ"ע בראש המזבח ושורפן [רמב"ם פ"ו מאיסורי מזבח] (א): ד) שהוממו לאחר שהוקדשו. (ב): שנטמאו

פרק י"ב (א) ולרש"י [זבחים נ"ב א'] לא על המזבח רק בעזרה על הרצפה שבפס. ותמהני בין לרש"י או לרמב"ם. הרי הם"ם יליף כן מקרא דבקודש באש תשרף. והך קרא בחטאת שהכניס דמה לפנים כתיב. וא"כ מ"ש נסכים. אפילו כל הקרבנות נמי. ואת"ל ע"פ מ"ש רש"י שם דלהכי לא ישרפום בבית הדשן. דמדהן לאין לא יהיה היכר שריפתן שם. להכי להיכירא עושין להן מדורה מיוחדת. וא"כ ע"כ לרש"י הא דמייתי הם"ם הכתוב דבקודש באש תשרף. היינו רק לרמיה שצריך שישרפום תוך העזרה [כפסחים כ"ד א']. אבל הא שישרפם על הרצפה במדורה מיוחדת להיכירא. סברא לפפשיה היא. א"כ לרמב"ם נמי משום היכירא ישרפם בראש המזבח. עכ"פ ק"ל מ"ש בנטמאו הנסכים משאר כשול שאירע בהן. בכל פסול שבהן מדעתון שריפה בקודש. נימא דנצטרך היכירא בשריפתן. ואת"ל באמת כך הדין רק הם"ם והרמב"ם. לרבותא נקטו נטמא. דלרמב"ם אפילו נטמאו יעלו למזבח לשרפן. ולרש"י יצטרכו מערכה בפ"ע בעזרה. עכ"פ ק"ל לרמב"ם. מדתנן [פ"ע דזבחים מ"א] הנסכים פסולים שעלו למזבח ירדו. בשלמא לרש"י י"ל שירדו כדי לשרפן למטה ברצפה. אלא לרמב"ם לעניין מה ירדו. ישרפו שם במערכה בפ"ע כדינן. ונ"ל דלרמב"ם מדהעלן כדי לנסכן. להכי ירדו להיכירא כדי שלא יעשו לנסכן באמת. אלא שיורידן עד שיעשה להן מערכה בפ"ע. ואז יחזור להעלותן לשרפן שם: (ב) ורתוי"ט כ' דמלי אירי אף בנטמאו ולאחר מליקה. ובעולת עוף מיירי אף שאינה באה לכלי שרת כלל. אפ"ה מדהוא עוף אינו נפדה. ונ"ל דלהכי נקט עולה. דאינו חטאת עוף אפשר שתבוא לכלי שרת כשתתבשל. אבל אין לדמות עוף לבהמה שנתקדשה בשתיעת

פי"ב **א** המנחות והנסכים שנטמאו. ק' ע"כ מי"ז פ"ו מה' מאיסורי מזבח פ"ה ופ"ב מה' שגיאות המוקדשין מ"ח: העופות והעצים והלבונה. פו"כ פרשה נחקיתי פרשה ל' ומי' מנ"כ ויקרא הוגה פרק מ' מי"ז פ"ו עפ' מאיסורי מזבח ה"ל [ומ' בדרכת הזבח]:

שנויי נוסחאות

פי"ב **א** עד שלא קדשן. במס"כ .. קדשו. משקדשו. בד"ל משקדשן. העופות. בד"ל והעופות וכ"ה בכ"י והוגה בטע"מ.

ראשון לציון

פרק יב **א** [במשנה והעצים כו'] אין להם פדיון. ע' בהרטב"ם פע"ז מה' מעה"ק פי"ג וכ"מ שם שכ' דהרמב"ם פסק כרבן דמעילה ע"ש וכפ' ברכת הזבח תמה וכ' דאשתמיטתי' להגדולים כולם שהם מכלם הסכא שאין חולק עליה לענ"ד י"ל כיון דרבי פליג התם עם הרבן הכי דשתם כדברי עצמן זהו לא מקרי סתם משנה וכמ"ש הת"ש מ"ו פי"ח דפסחים]:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אין בהן פדיון אם הוא לאחר שנתקדשו בכלי שרת ואם קודם שנתקדשו נעמלו. או נפסלו. פודין. (ולקמן)[הייגו משום דלקמן] על גב דנעמלה לא שייך בהו קודש שיקדשו בכלי שרת. פסולה מיהא שייך בהו. והא כדליתא והא כדליתא: שלא נאמר אלא בהמה. כתב הר"ב ואמוציגן במתניתין. דלקמן על גב דאשכחן בקדוש קדושת הגוף כו'. הטופות והעליס כו' דקדשו קדושת הגוף כו'. [וכן מבמע מפירש"י] [ד"ה והטופות] ותמיהני דהא אמרינן דמבשרי קרבן אלו קדושת הגוף הן והרמב"ם [ז"ל פי' כלום בזה. ונראה דהוי כמשמעה שכל שאין בהמה אין בו פדיון. ובחבורו פ"ו מהלכות איסורי מזבח [ה"ד] כתב. שנאמר והעמיד והעריך כל שיעשו בהעמדה נערך. ואלו אינן בכלל העמדה. ע"כ וכ"כ עוד בפ"ה מהלכות ערכין [ה"ט] ובשום מקום לא הראה לנו מקום הב"מ וגם לא הביר עליו למה נקט בעמדה אחרינא ממשנתינו דנקטה על הטופות וממאי דלאתמר עלה בעמדה דאיכא ואפשר לי לומר דמיהא ליה למנקט דרשה ממקרא הכולל לכולם. לטופות ואיכא. וגם זה דוחק בעיני] ב הרי עלי שני עשרונים כו'. ולריכא דלא אמוציגן הך קמייתא משום דאמר במחבת וקא מייתי במרחשת [מש"ה לא יצא אבל הכא דאידי ואידי [כלי שנדר ושהביא] במחבת ואידי [ואידי] במרחשת אימא ידי נדרו נמי יצא. ואי אמוציגן הך משום דקא פליג אסו אבל התם דלא פליג אסו אימא לא. לריכא. גמרא: [הרי אלו פסולין. עיין בפירוש הר"ב בסוף המשנה]: אמרו לו בכלי אחד נדרת כו'. ירלה לי דהש"ס בריש א"ל במחבת נדרת אלא דבמאי דסליק אמוציגן וה"ה לרישא. והרמב"ם בפי"ז מהלכות מעשה הקרבנות העתיק המשנה כגורתה

ב האומר הרי עלי במחבת. ק"ב פ"ב נ"ל נ' פ"ח ירושלמי נזיר פ"ה פ"ח מ"י פ"ז מה' מעשה הקרבנות ה"ב: האומר הרי עלי בי עשרונים. מי' ע"ב ויקרא נדבה פרשה ס' מ"י עם: אלו להביא בכלי אחד. מ"י עם ס"ב:

שנויי נוסחאות

וכלי שרת אין להם פדיון. במשב"ב וכלי שרת משנתמאו אין להם .. ונמתק בבע"מ וכ"ה יבר דטופות במזס מייבי ונבק לא קרו למוס עמא ועי' בל"ק (ד"ס). שלא נאמר אלא בהמה במשב"ב שלא נאמר פדיון אלא בבהמה לוס במשב"ב בייב ובכיק"ל ליתא למלת פדיון בלפנינו וכן ליתא בכי"מ (ומס שהרי לא נאמר..). ב חובתו לא יצא (זו). בכי"מ .. נדרו.. וכ"ה בכי"ב ובכיק"ל וכן בסמוך; במשב"ב ד"ו.. חובותיו; בד"ע ליתא בטעות. הרי עלי שני עשרונים. בכי"ק ובמשב"ב האומר הרי עלי שני עשרונות וכ"ה עשרונות גם בסמוך. אלו (להביא) בכ"א. במשב"ב ליתא וכונה בסע"מ. להביא בכלי אחד והביא בשני כלים א"ל בכלי אחד כו'. בד"ע כלה בנא זאת והבאה אחריה בסדר הפוך; בראשונה שהיא לפנינו אחרונה: מסיים הקריבן בשני כלים בשרים ובכלי אחד פסולין ובאחרונה סיים לבנינו דאמנה מסיים הקריבן בשני כלים בשרים נתנו בכלי אחד בשתי מנחות שנתערבו ובס"ד היא; במשב"ב הסדר.. א"ל בכלי אחד נדרת הקריבן בב' כלים פסולים בכלי אחד בשרין .. נתנו לבלי..; בכי"ק.. נתנו בכלי וכ"ה בכיק"ל(ומס.. לבלי).

ראשון לציון

שם שלא נאמר אלא בהמה. במשב"ג ובכס"י וכן בגמרא ליתא בלא נאמר פדיון אלא בבהמה ועיין יסל"מ: ש

תוספות חדשים

פרק יב ב תוי"ט ד"ה

א"ל בכלי אחד נדרת כו' ירלה לי כו' במחבת נדרת כו' עכ"ל ולא דדוקא בסיפא דלא מתני עדיין בכ"ם דהא מבילון מביאו בכלי חול יוכל לתקן אבל בריבא בבבר נתנו בכ"ם אין רשאי לעשות ליתן בכ"ם אחרת לא מיבעיא לא"ד כ"ם מקדשין שלא מדעת א"כ כבר נתקדש אלא אפילו

יכין תפארת ישראל בועז

ה) שנעמלו או נפסלו: ו) דרק בבהמה כתיב שכשתומם תפדה. אבל הכך דקדשי קדושת הגוף כבהמה. אין נפדין כשנפסלו: ז) ומחשב כנדבה: ח) וקמ"ל אפילו מחבת ומרחשת דומו אהדדי. אפ"ה לא יצא כשאינה מזו לזו. וכ"ם במיני מנחה אחריני כשאינה מזו לזו: ט) שהיה עשרון סולת מונח לפניו. ואמר הרי זו עלי להביאו במחבת: י) דהרי אינה ממה שנדר בה בפירוש: יא) וא"כ יקריב מהן ב' קומצין. והרי לא נדר רק קומץ א'. ועוד שהרי כל מנחה מב' המנחות הסירה ממה שנדר: יב) וא"כ מיעט בקומצין. ועוד הרי מנחה יחירה היא: יג) ומייתי שהביאן בכלי אחד מעורבין. שאינו יכול לקמוץ מכל אחד בפני עצמה: יד) ולא אמרינן כסי' ז'. שיחשבו כנדבה אחרת. דשאני הכא. דמדאמרו לו בכלי אחד נדרת. ולא הביב זו לנדבה אחרת הבאתיה. ש"מ דלהשלומי נדרו קמא מתכוון. וה"ב במחבת ומרחשת: טו) אם לאחר שנתנן בב' כלים חזר ונתנן בכלי א': טז) כפ"ג מ"ג. דביכול לקמוץ מכל אחד בפ"ע. כשרות. ואם לא פסולות. [ונ"ל דקמ"ל שבא דלא אמרינן מדבריהן תתילה בכלי אחד. והשתא כמי חזר ונתנן בכלי א' גלי אדעתיה שלנדבה אחרת מתכוון בה. והא שחלקן כיני ביני כשא"ל בב' כלים נדרת

בשחיטת הסכין [כמנחות ק"ח א' רש"י ד"ה דמכלי]. ליתא דהרי במלק בסכין פסולה [בזבחים ס"ה א']. אמנם אעפ"כ אין להעמיד דברי רתו"ש. דיסה עוררני בני הרב המאה"ג הגאבדק"ק לאנדסבערג שליט"א דעכ"פ הרי מתקדשה הסולה ממנחה שמלקה שם [כרפ"ם דזבחים]. וא"כ אם מזבח מקדש שאם עלה לא ירד. מכ"ש שיקדשה המזבח לענין שלא תפדה [וע' רש"י זבחים דפ"ז א' ד"ה א"ל לכתחילה]. ואת"ל דמיירי שנמלקה למטה. דהרי מליקה כשרה בכל מקום [בזבחים דס"ז א']. עכ"פ הרי ע"כ נגע העוף במזבח בשעת מצוי הדם דמעכב. ונתקדש לכתחיב כל המונע במזבח יקדש. ואת"ל דכמו דאין כלי שרת מקדש שלא מדעת [במנחות ד"ז א']. כ"כ מזבח. וא"כ י"ל דמיירי שהתכוון שלא יקדשה המזבח בשעה שנגע בו העוף בשעת מצוי. ליתא. דא"כ מה מקבי הש"ם [זבחים דפ"ז ב']. דאי אמרת אויר מזבח כמזבח לקדש. א"כ עולת עוף דפסל בה מחשבה היכא משכח"ל. ומאי קו' הרי שפיר משכח"ל בבהמה דעשו שלא יקדשו המזבח. דמ"ל אע"ג דלענין שלא יפדה אין מזבח מקדש רק מדעת. עכ"פ לענין שבשעלה שיקריבוה. אפילו עלה שלא לדעת שיתקדש אפ"ה מתקדש ליתא. דהרי כבר אמרנו דיותר מכל הוא שיתקדש לענין שלא יפדה. משנאמר שיתקדש לענין שאם עלה לא ירד. א"כ אם אינו מתקדש לענין פדיון מכ"ש שאינו מתקדש להקריבו כשעלה. אע"ב דמזבח חמיר מכלי שרת. ומקדש אף להקרבה אף שלא לדעת. וא"כ מכ"ש שיקדש אף שלא לדעת לענין שלא יפדה. וא"כ נ"ל לתנא נומר דרק מדאוא שוף לא נפדה. דאין בכלל העמדה והערלה. הרי גם בהמה מדגנע במזבח אינו נפדה. ואת"ל דמיירי שנמלקה למטה. ועדיין לא מילה הדם למזבח. עכ"פ תמוה מאד. הרי כיון דנמלקה. מתה היא ואין לה פדיון מדאינו בכלל העמדה והערכה. וגם נפדה רק לגבוה. ונ"ל מדאוא שוף אפילו בהמה נמי מדמתה אין לה פדיון [בתמורה דל"ב ב'] ונ"ע:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פסולת מייתי כגון דלא יכול לקמוץ מכל אחת בפני עצמה: **ג** הרי עלי מנחה מן השעורים יביא מן החטים. שאין מנחת נדבה באה אלא מן החטים. וכגון שאמר אילו הייתי יודע שאין מביאים מנחה מן הפטורים לא הייתי נודר אלא מן החטים. אבל אם אמר לא הייתי נודר כלום. אינו חייב כלום: יביא סלת. דכתיב (ויקרא ב) סלת יהיה קרבנו: ר"ש פוטר. ר"ש סבר בגמר דברים אדם נתפס והואיל וגמר דבריו שלא כדין המנחה. אינו חייב כלום. ואין הלכה כר' שמעון: **ד** שכן צבור מביאים וכו'. שלשה עשרונים לפר לי"ג פרים הם תשעה ושלשים עשרונים. ועשרון לכבש לארבעה עשר כבשים הם ארבע עשר עשרונים. וכני עשרונים לאיל לבני האילים הם ארבע עשרונים. הרי חמשים ושבעה. ולבני תמידים שנים. ולבני כבשי מוסף שבת שנים הרי כשים ואחד. ואמר להם רבי שמעון. וכי כל אותן של אותו יום בכלי אחד היו

ג הרי עלי מנחה מן השעורין יז). יביא מן החטים. קמח יביא סלת. בלא שמן ולבונה. יביא עמה שמן ולבונה. חצי עשרון. יביא עשרון שלם. עשרון ומחצה. יביא שנים. רבי שמעון פוטר. שלא התנדב כדרך המתנדבים יח): ד מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון. ומביא בכלי אחד. אם אמר הרי עלי ששים ואחד. מביא ששים בכלי אחד. ואחד בכלי אחד. שכן צבור מביא ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד יט). דיו ליחיד שיהא פחות מן הצבור אחד כ). אמר רבי שמעון והלא אלו לפרים ואלו לכבשים ואינם נבללים זה עם זה כא) אלא כב)

כלותה: **ג** הרי עלי מנחה מן הפטורים יביא מן החטים. כתב הר"ב. וכגון שאמר אילו הייתי יודע וכו'. ומיהו בדפ"ב דגזיר באומר הריני נזיר מן הגרוגרות. סברי ב"ה דלא הוי נזיר שלא נדר כדרך המודרים. דדוקא נבי מנחה יביא מן החטים. מטוס הפטורין שייכי נבי מנחה. כדאשכחן מנחת העומר ומנחת קנאות דבאות שעורין ולמנחה מעלית אכוון. אבל גרוגרות לא שייכי לנזירות. ומעיקרא כי אמר הריני נזיר לא היה בדעתו [לנזירות] כלל. תוס'. והכא לא דמי למתני' ה' פ"ז. באומר תודה מן החולין ולחמה מן המעשר דיביא לחמה מן החולין ולא בדקינן ליה. משום דהתם מאי בדיקה בעי. נדר גמור נדר. אלא שרולה להביא מהמעשר. ואינו יולא י"ח בזה. ומשום דהדר ביה כי אמר מן המעשר לא מצי למיהדר משום אמירתו לגבוה כו' כדכתיבנא שם בשם התוספות: **ד** אמר ר"ש והלא אלו לפרים ואלו לכבשים ואינם נבללים זה עם זה. פירש הר"ב בגמלאת זו

מסרה וזו יתירה. עיין מ"ש בפ"ט משנה ד': אלא עד ששים יכולים להבלל! כתב הר"ב והאי תנא סבר לה כראב"י דאמר בפרק שתי מדות [משנה ג'] אפילו מנחה של ס' עשרונים. אין לה אלא לוג. וכ"כ רש"י דאליבא דראב"י נקט לה. וקשיא דא"כ משנה זו כולה נדחית מהלכה. דדברי ת"ק נדחין מפני הקושיא האמתית שיקשה עליו ר"ש. ודברי ר"ש נדחין ג"כ כיון דלעיל שם פשקו הרמב"ם והר"ב דלא כראב"י. וא"כ למה שתקו בכאן ולא פירשו דמשנה זו דחויה היא. ולא עוד אלא שהרמב"ם כתב ועשה רבי שמעון ודאי אמת. וגם ראיתי בחבורו שכתב בפ' י"ז מהקרבנות [ה"י] אין היחיד מביא מנחה בכלי אחד יותר מס' עשרון וכו'. שאין יכולין להבלל כאחד אלא ששים. אבל יתר על ששים אין נבללים וכו'. ושם פרק ב' כתב. דמדידת שמן של מנחת יחיד בלוג שבמקדש. כמנין העשרונות מנין הלוגים. והיינו דלא כראב"י. אבל לענין בפירושו בעשה ר"ש כך הוא. אע"פ שזכרנו בפרק [כלים] של מסכת זו שבלילה אינה מעכבת ע"מ שתהא המנחה מועשת עד כדי שאם רלה לבטל אותה שיוכל לבטל. אבל היתה מרובה עד שא"א לבטל אותה בכח אחת [א"א בלא] בלילה. עכ"ד. ונראין דבריו דלאו מטעם ראב"י קאמר לה ר"ש. אלא דאפילו לת"ק דראב"י דלכל עשרון מביא לוג. אפ"ה כל שהעשרונות יותר על ששים מתוך שהשלת רב הוא. א"א להבלל יפה. אפילו יהיה לו לוגים כמספר העשרונות. והשתא משנתינו הלכה היא ומטעמא דר"ש. ומ"מ על מ"ש הרמב"ם אין היחיד מביא [מנחה] בכלי אחד כו' קשיא מאי דייק למכתב יחיד והכ"מ בשם הר"י קורקוס כתב וז"ל דקדק רבינו לכתוב אין היחיד מביא. לרמוז מה שאמרו שם שהלבור מביא ביו"ט ראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד עשרון ע"כ. ולא הביאותי דברין. שהרי אף הלבור אין מביאין בכלי אחד כדאמר ר"ש. לכך נ"ל בהפך דאילו לבור אין מביאין בכלי אחד אפילו פחות

מזה

יכין תפארת ישראל יכין

נדרת. רק שכתב שיהיו לפניו שדעתו בזו לנדבה אחרת. קמ"ל]: יז) והרי מנחת נדבה באה רק מחיטין: יח) והם דפליגי. דוקא בשאומר אלו הייתי יודע הדין הייתי אומר שאביאה מחיטין. וכדומה. אבל באומר אלו הייתי יודע הדין לא הייתי נודר כלום. לכ"ע פטור מכלום. [ולא דמי לאומר הרי עלי תודה מחולין ולחמה ממעשר דיביא גם לחמה מחולין. ולא בדקינן כי הכא [כפ"ז מ"ה]. די"ל דהתם עיקר הקרבן נדר כדינו. רק שאמר שיהיה ממעות מעשר. וכזה לא יצא ידי"ח נדרו. משא"כ הכא עיקר הקרבן לא נדר כדינו ועפי"ג פ' ל"ע]. ולא קיי"ל כר"ש. מיהו דוקא הכהו. דכולהו שייכי למנחה. ואפילו שעורין אפשר במנחת עומר וסוטה. אבל באומר הריני נזיר מגרוגרת. גם לדידן פטור ממזירות [כפ"ב דנזיר]. דבגרוגרת לא שייכי נזירות כלל: יט) דהייט ג' עשרונים לפר. הרי לי"ג פרים ל"ט עשרונים. ועשרון לכבש. הרי ל"ד כבשים י"ד עשרונים. וב' עשרונים לאיל. הרי לב' אילים ד' עשרונים. כל אלו למוספי החג מז. ועוד לב' כבשי מוסף שבת שני עשרונים. ולב' כבשי תמידין ב' עשרונים. הרי בין הכל ס"א עשרונים שמביא ביום זה: כ) דבכל דוכתא מצינו קרבנות הלבור מרובות מקרבנות היחיד: כא) דכשיערבם נפסלו. דמנחת פרים עבה ב' לוגי שמן לעשרון. ומנחת כבשים רכה ג' לוגין לעשרון. ופסולין כשיתערבו [כפ"ט מ"ד]. וא"כ היכא יצאת מזה מנחת נדבה של יחיד שמביא כולן בכלי א': כב) להכי יחיד מביא רק ס' עשרון בכלי א':

למלא

הוספות רע"ק

פרק יב ג [אות כו] תוי"ט ד"ה הרי עלי. ולמנחה טעליא אכווין. ולפ"ז אם אמר הרי עלי מנחה מן העדשים לאו כלום הוא כמבואר בסוגיין. ותרמב"ם כתב בחיבורו וז"ל האומר ה"ע מנחת שעורים או מנחת חצי עשרון או *)מנחה בלא שמן ולבונה הר"ז פטור שלא התנדב כדרך שמקריבים. אמר ה"ע מנחה מן השעורים או מן העדשים או מנחה בלא שמן ולבונה כו' שואלים אותו אם אמר וכו' ואילו ידעתי שאין

*) הכ"מ מגיה מנחת ע"מ. (רמ"ם)

מקריבים וכו' לא הייתי נודר הר"ז פטור. ואם אמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך שמקריבים הר"ז חייב להקריב כדרך שמקריבים עכ"ל מבואר דמחלק בין אמר מנחת דבוק או מנחה שהוא מוכרת ומקורו בסוגיי' עיי"ש. וכן אם לא הזכיר כלל מנחת רק אמר ה"ע חצי עשרון פטור. ולא מהני בדיקה אלא בהזכיר תחלת מנחה בוה ע"י בדיקה שאומר הייתי נודר כדרך שמקריבים הוי כאילו אמר ה"ע מנחה לבד

עיי"ש

ג האומר הרי עלי מנחה מן השעורים. ק"ג ע"א מיל מ' ע"ב ירושלמי מיר ע"ג ה"א מ"ב ויקלא נזנה פ"י: חצי עשרון יביא עשרון שלם. פו"ע שם מפלי שלא מפקא ק"ז: ר"ש פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים. ספרים נ"ב ע"ב נזיר מ' ע"ב מלכין כ' ע"א ירושלמי נזיר ע"ג ה"ז וש"ל ע"ב פו"ב ויקלא נזנה פרק י' מ"ז פ"ז מכ' מעשה הקרבנות ה"ם: **ד** מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון. ק"ג ע"ב מ"ז פ"ז מה' מעשה הקרבנות ה"ג: אם אמר כו'. מ"ז שם: שכן צבור מביא ביו"ם הראשון של חג. מ"ז ע"ז מה' מעילין ומופלין ה"ד.

שנויי נוסחאות

ג הרי עלי מנחה. במשנ"ב האומר הרי. **בלא** שמן ולבונה. נד"ל וכיק"ק שלא שמן..; במשנ"ב.. ובלא לבונה. **שלא** התנדב. נד"ל וכיק"ק.. נתנדב. **ד** (שלי) ששים עשרון. במשנ"ב ד"ו ליתא וכן ליתא בכי"מ (ושם.. עשרונות). **אם** אמר ה"ע ששים ואחד. בכי"מ וכיק"ל כ' וכיק"ל ואם אמר..; במשנ"ב(אם אמר ה"ע ס' עשרון מביא בכלי אחד) אם אמר.. ומתוך בשפ"מ דמיותר הוא דהיינו ריש. **ואחד** בכלי אחד. בכי"מ ובמשנ"ב ד"ו.. בכלי אחר. **שכן** צבור מביא. בכי"ק ובמשנ"ב.. חצבור..; בכי"ל וכיק"ל ובשפ"מ **שכן** מצינו שהצבור.. וכ"ם בכי"מ (ושם.. מביאין). ביו"ט הראשון. בכי"ל וכיק"ל יו"ט.. שיהא פחות. במשנ"ב שהוא..; בכי"ק שהוא פוחת. **ואלו** לכבשים ואינם. בכי"מ ובנעות ואלו לאילים ואין (וכ"ה ואין גם בכי"ק) ועי' ברע"ב וצ"ל בו לפרים ולאילים ואלו לכבשים כמ"ש בגמ' (ד"ם). **זה** עם זה. בכי"מ ובכי"ל וכיק"ל מזה על זה ועי'בפי' בגמ"ה ובגמ'.

תוספות חדשים

אפילו למ"ד דכ"ש אין מקדשין אא"ה מדעת שלא יאמרו מסתם מכלי לכלי דהכרחיים לא ידעו שביתה בטעות ודו"ק:

(ממהורש"ת ונ"ל):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מזה דלא אשכחת קרבנות לבור בפעם אחת שיהו בלילתן שוה. בכל כך עשרונות: עד ששים יכולים להבלל. כתב הר"ב דהכי ק"ל דכל הראוי לבילה כו' וטעמא כתבתי בפ"ג מ"ב: חסר קרטוב. פי' הר"ב רביעית של רביעית הלוג. וא"כ הוא אחד מט"ז בלוג. וכן לשון הכף נחת. וקבה דברפ"ג דמקואות. וכן בסופו. גם בפ"ז משנה ב'. פי' שהוא חלק מס"ד בלוג. אבל פירושו דהתם נכון דהכי איתא בגמרא פ"ה דב"ב דף נ'. שהוא אחד מארבעה בשמיניות הלוג. ולהר"ב הטעהו לשון הרמב"ם שבפירושו בכאן. שכתוב שם הקרטוב שתי שמיניות הרביעית פ"כ. ופשוט שתי שמיניות הן רביעית. ונתחכם הר"ב לקצר הלשון. אבל כפלאתי מאד איך לא שת הר"ב אל לבו. שא"א לומר שכן יצא מידי הרמב"ם עצמו להאריך ולקלקל הלשון. ומלאתי בנוסחת ת"י שכתוב חצי שמיניות רביעיות פ"כ. והיינו שמיניות שבשמיניות: אינו יכול לטבול בהן. עיין מ"ש בזה ברים פ"ג דמקואות: אין מתנדבים לוג כנים והמשה וכו'. עיין מ"ש בפרק דלקמן מבנה ה'. וכתבו התוס' תימה דכי היכי דאמרינן גבי מנחות [במשנה ג'] דאם תומר חצי עשרון יביא עשרון אלא עשרון ומחצה יביא שנים. הכא נמי נימא כי אמר לוג לו שנים יביא אלא שהם נסכי בהמה וכי אמר המשה יביא ששה שהם נסכי פר. ונמא הכי נמי היכא דאמר הרי עלי אבל הכא בנדבה דים לוג אחד. או שנים לפניו. ואמר הרי אלו לנסכים. ובגמרא איבעיא להו ים קבע לנסכים כו' כגון דלייתי המשה או אמרת אין קבע מקריב ד' ואידך הוי נדבה [וימכר ויפלו דמיו לנדבה או יקרב הוא עצמו עם ב' לוגין אחרים לתמיד דלבור] ואי אמרת ים קבע עד דממלי להו לא קרבי. פירש בקונטרס כגון דאמר הרי עלי כך וכך [לוגין] *)למלה. עכ"ד התוס'. ובגמ' בעי רב אבי למיפשט ממתניתין. דקתני חמשה דומיא דבנים מה שנים לא חזו כלל. אף חמשה נמי לא חזו. ודמי. מידי איריא הא כדאיתא. והא כדאיתא. ובמעיין מיהא דמתני' נמי בגוונא דאיבעיא היא והדרא תמיהא התוספות לדוכתא. אמאי בלוג ושנים לא יביא וימלא כמו במנחות. גם דברי הרמב"ם בפרק י"ז מהקרבנות. כתב °בין בנדר בין בנדבה. לכך נראה לי לתרץ דבאמי מנחה דנדבתה כתיבא בהדיא. מבא"כ נדבת יין דלאו בהדיא כתיבא. אלא מאזרח. כמ"ש בפרק דלקמן מבנה ה'. וכיון דלאו בהדיא כתיב לא נוכל לחייבו עד דפרים. אא"כ מטעם דים קבע וההוא איבעי לן. ואו אי לא מסתפינא. דדינא רבה נפקא בהכי ולית מאן דמסתמיע לאורויי הכי. אמינא אנא דמתני' דתנן אין מתנדבים לוג כו' לגופה איצטריך. לאסמועינן דנדבת יין אינה במעיינים אלא היא במעיינים המפורסים האחרים. אבל אין ה"נ שאם התנדב לוג כו'. ובדקוהו ואמר אילו הייתי יודע כו' הייתי עודר כך וכך. שמחייבין להביא ולהשלים השיעור. והא דאיבעיא לן בחמשה אי מלי לה. היינו כי היכי דלא לריכי לבדקו. וא"ל דאיבדק ואמר שלא היה עודר יותר דאפ"ה חייב: ומשישה ולמעלה. כתב הר"ב דשבעה חזו כו'. ותשעה חזו לכבש ופר. [וכ"כ] רש"י. והרמב"ם מסיים או כדי נסכי ג' כבשים. ומ"ש עשרה חזו לאיל ופר. מסיים הרמב"ם או שני כבשים ואיל. ומ"ש י"א חזו לשני אילים ולכבש. ומבמע דכך הוא מביא. ובגמרא אמר אביי אם תמצא לומר אין קבע לנסכים [הא אין קבע לנסכים] אבל אי יש קבע מיבעי לי מאי. נגרא לשני פרים קא מכוון. ועד דממלי להו לא קרבי. או דלמא לשני אילים וכבש אחד קא מכוון [ובתוספות פירשו אמאי לא בעי ליה בשבעה] תיקו. ומיהו אין לתפוס להר"ב בזה. דכי היכי דאמאי דתנינן אמרינן הא כדאיתא והא כדאיתא. הכא נמי הא דתנן ומשישה ולמעלה. הכי נמי הא כדאיתא. אבל על הרמב"ם בחבורו [בפרק י"ז מהמ"ק] אני תמה דלא פירש זה: ה מתנדבים יין. ["טעמא כדלקמן בשמן שכן ראיתי בה"כ. ומ"ש הר"ב שמנסכו לשיתין] טעמא כתבתי במשנה ב' פ"ו. וגם על מ"ש הר"ב בכאן דמנסכו לביתין האריכתי שם בס"ד:

*) נ"ל לנדבה ובשטמ"מ מגיה לנסכים.

מתנדבין

ששים נבללים וששים ואחד אין נבללין. לפיל י"ח פ"ב יהונתן יומא פ"ח ה"ב מי' מי"ב ויקלא נדבה פנסה פ': בארבעים סאה הוא טובל. מי"ו פ"ד מס' מקואות ה"ח מש"ב י"ד פ"מן ר"ח פ"ח: אין מתנדבין לוג שנים וחמשה. ק"ל פ"ח מי"ו פ"ו מס' מעשה הקרבנות פ"ינ: אבל מתנדבין שלשה וארבעה כו'. מו"ב ויקלא נדבה פנסה מ' ומי' ספרי פנסה שלח פיסקא ק"ז: ה מתנדבין יין. ק"ד פ"ב מי"ו פ"ד מס' מעשה הקרבנות ה"ח ומי"ז מי"ב:

שנויי נוסחאות

להבלל. במשנ"ב ליבלל; נד"ג לבלול. ששים נבללים וששים אחד אין. בכי"מ ובכי"ר ובכק"ת בששים. בכי"ר בשים. וכ"ה בכמ"י ובגמ'; בכי"ק. אינן. מדות חכמים (בן). בכי"ק ליתא. בארבעים סאה חסר קרטוב. בכי"ק ובמ' סאה. קורטוב וכ"ה ובמ' גם במכ"ב וכ"ה קורטוב גם בכי"מ ובכיק"ת. אינו יכול לטבול בהן. בכי"מ אינו טובל בהן. אין מתנדבין. בד"ג בטעות שאין..

תוספות חדשים

ד חוי"ם ד"ה חסר קרטוב כו' אבל פירושו כו' אחד משמנה בשמיניות הלוג כו' עכ"ל כן הוא הגירסא בגמרא שלנו שם אבל הרמב"ם גרס חצי שמיניות זהו קורטוב כו' ולכך שכן גרסי' בתוספתא וא"כ פירושו של הר"ב מכוון לאותו גירסא גם לשון הרמב"ם כפי נוסחת ת"י חצי שמיניות הרביעיות פירושו כך. ורביעית פירושו לוג כדאמי בפ"ב מ"ז דתלה דקני לוג רביעית באחר שהוא רובע הקב כדפי' הר"ב שם. (ממהורש"ם זצ"ל):

ראשון לציון

ד בתשנה אמר להן נ"ל נכון.

תוספות רע"ק

עיי"ש: ד [אות כח] הרע"ב ד"ה שכן. ציבור. ואי מערב להו מפסיל. קשה לי הא פ"ג מ"ב דמסכתין ח"ם ס"ל דכשר ור"י ס"ל התם דפסול ומבואר בטוריא דשם דר"י לטעמיה דתליא במב"ם ולא תלינן בעולין. ורבנן ס"ל דעולין אין מבטלין עיי"ש הטיב. ולא מצינו בשום מקום דר"ש יסבור כר"י דמב"ם לא בטיל. וצ"ע: [אות כט] שם תוי"ם ד"ה אין מתנדבים. בין בנדר בין בנדבה. בלח"ם ובמ"ל כתבו דהרמב"ם לשיטתו אזיל כמו שהעתקתי לעיל בבתני ג' דגבי חצי עשרון מהני כיון דאמר תחלה מנחה אבל הכא לא הזכיר מנחה:

עד ששים יכולים להבלל כג). אמרו לו. ששים נבללים. וששים ואחד אין נבללים כד). אמר להן כל מדות הכמים כן כה). בארבעים סאה הוא טובל. בארבעים סאה חסר קרטוב כו) אינו יכול לטבול בהן. אין מתנדבים לוג שנים וחמשה כז). אבל מתנדבים שלשה וארבעה וששה כח). ומששה ולמעלה כט): ה מתנדבים יין ל).

היו. והלא אלו לפרים ואלו לאילים ולכבשים. °ואי מערב להו מפסיל. שמנחת פרים בלילתן עבה שני לוגים לעשרון חצי ההין לשלשה עשרונים. ומנחת כבשים בלילתן רכה רביעית ההין לעשרון. דהיינו שלשה לוגים. והן בולעות זו מזו ונמלאת זו חסרה וזו יתירה. אלא מפני מה אין מביא יחיד שנים ואחד עשרונים בכלי אחד. דעד ששים יכול להבלל בלוג אחד. והאי תנא סבר לה כרבי אליעזר בן יעקב דאמר בפרק שתי מדות. אפילו מנחה של ששים עשרונים. אין לה אלא לוג. ואף על פי שלא נבללה כולה. כיון שראויה להבלל אין הבלילה מעכבת דהכי קיימא לן דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו: וששים ואחד אין נבללים. בתמיה: קרטוב. רביעיות של רביעית הלוג: אין מתנדבים לוג. יין לנסכים. אלא מאינו מנחת נסכים של לוג אחד ולא של ב' ולא של ה'. אבל מתנדבים ג' לוגים דאחזו לכבש. ואחד עשר דאחזו לאיל. ושמנה לוגים שהוא חצי ההין דאחזו לפר. ומשה ולמעלה מתנדבים. דשבעה חזו שלשה מיניהו לכבש וארבעה לאיל ושמנה חזו לשני אילים. ותשעה חזו לכבש ופר. עשרה חזו לאיל ופר. י"א חזו לשני אילים ולכבש. וכן לעולם: ה מתנדבים יין. אלא שלא ומן ומנסכו

יש קבע לנסכים כו' כגון דלייתי המשה אי אמרת אין קבע מקריב ד' ואידך הוי נדבה [וימכר ויפלו דמיו לנדבה או יקרב הוא עצמו עם ב' לוגין אחרים לתמיד דלבור] ואי אמרת יש קבע עד דממלי להו לא קרבי. פירש בקונטרס כגון דאמר הרי עלי כך וכך [לוגין] *)למלה. עכ"ד התוס'. ובגמ' בעי רב אבי למיפשט ממתניתין. דקתני חמשה דומיא דבנים מה שנים לא חזו כלל. אף חמשה נמי לא חזו. ודמי. מידי איריא הא כדאיתא. והא כדאיתא. ובמעיין מיהא דמתני' נמי בגוונא דאיבעיא היא והדרא תמיהא התוספות לדוכתא. אמאי בלוג ושנים לא יביא וימלא כמו במנחות. גם דברי הרמב"ם בפרק י"ז מהקרבנות. כתב °בין בנדר בין בנדבה. לכך נראה לי לתרץ דבאמי מנחה דנדבתה כתיבא בהדיא. מבא"כ נדבת יין דלאו בהדיא כתיבא. אלא מאזרח. כמ"ש בפרק דלקמן מבנה ה'. וכיון דלאו בהדיא כתיב לא נוכל לחייבו עד דפרים. אא"כ מטעם דים קבע וההוא איבעי לן. ואו אי לא מסתפינא. דדינא רבה נפקא בהכי ולית מאן דמסתמיע לאורויי הכי. אמינא אנא דמתני' דתנן אין מתנדבים לוג כו' לגופה איצטריך. לאסמועינן דנדבת יין אינה במעיינים אלא היא במעיינים המפורסים האחרים. אבל אין ה"נ שאם התנדב לוג כו'. ובדקוהו ואמר אילו הייתי יודע כו' הייתי עודר כך וכך. שמחייבין להביא ולהשלים השיעור. והא דאיבעיא לן בחמשה אי מלי לה. היינו כי היכי דלא לריכי לבדקו. וא"ל דאיבדק ואמר שלא היה עודר יותר דאפ"ה חייב: ומשישה ולמעלה. כתב הר"ב דשבעה חזו כו'. ותשעה חזו לכבש ופר. [וכ"כ] רש"י. והרמב"ם מסיים או כדי נסכי ג' כבשים. ומ"ש עשרה חזו לאיל ופר. מסיים הרמב"ם או שני כבשים ואיל. ומ"ש י"א חזו לשני אילים ולכבש. ומבמע דכך הוא מביא. ובגמרא אמר אביי אם תמצא לומר אין קבע לנסכים [הא אין קבע לנסכים] אבל אי יש קבע מיבעי לי מאי. נגרא לשני פרים קא מכוון. ועד דממלי להו לא קרבי. או דלמא לשני אילים וכבש אחד קא מכוון [ובתוספות פירשו אמאי לא בעי ליה בשבעה] תיקו. ומיהו אין לתפוס להר"ב בזה. דכי היכי דאמאי דתנינן אמרינן הא כדאיתא והא כדאיתא. הכא נמי הא דתנן ומשה ולמעלה. הכי נמי הא כדאיתא. אבל על הרמב"ם בחבורו [בפרק י"ז מהמ"ק] אני תמה דלא פירש זה: ה מתנדבים יין. ["טעמא כדלקמן בשמן שכן ראיתי בה"כ. ומ"ש הר"ב שמנסכו לשיתין] טעמא כתבתי במשנה ב' פ"ו. וגם על מ"ש הר"ב בכאן דמנסכו לביתין האריכתי שם בס"ד:

מתנדבין

יכין תפארת ישראל יכין

כג) אפילו למאי דקיי"ל דמביא לכל עשרון לוג. עכ"פ כל שסולת רב יותר מס' עשרון. אינו יכול לבלול הסולת כולו עם השמן בכלי אחד יפה: כד) בתמיה: כה) ר"ל בכל מקום שנתנו שיעור. הוא בלמלוס חזק. וי"א דר"ל כיום ואמיתיים ולא בגוזמא [כמו כן דברת. במות י' פכ"ט]: כו) הוא חצי ס"ד שבלוג: כז) ר"ל אין מתנדבין לוג יין לנסכים. או ב' או ה' לוגין. מדלא מצינו בהקרבה דוגמת מניין לוגין כאלו בנסכים של חיוב. [ואף דבהתנדב חצי עשרון. יביא עשרון שלם [כמ"ג]. וה"נ בהתנדב פחות מהראוי הול"ל שיביא הראוי. י"ל התם שיעור מנחת סולת כתוב בהדיא. אבל הכא נדבת יין לא כתיב בקרא בהדיא. ורק מיתורא דקרא יליפינן לה [כמ"ה]. ולהכי איכו חייב בה רק כשפיבא כן בהדיא. רק בשבבר מתחייב וודאי. כגון שנדר ה' לוגין. אז צריך להוסיף עד ו'. כדי שיהיה ראוי לב' כבשים]: כח) לוגין יין: כט) דג' חזי לכבש. וד' לאיל. ו' לפר. וז' חזו ג' לכבש וד' לאיל. וה' חזו לב' אילים. וט' לכבש ופר. י' לאיל ופר. או לב' כבשים ואיל. י"א לב' אילים ולכבש: וכן ממניין זה ולמעלה: ל) בלא סולת ושמן. ומנסכו לשיתין [ועמ"ש פ"ו מ"ב]:

בלא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ומנסכו לביתין בפני עצמו: ואין מתנדבים שמן. בלא סלת ויין: מתנדבין שמן. וקומצו ומקטיר הקומץ ושיריו נאכלים: שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו. עם חובתו הוא קרב בפני עצמו. אף על פי שהוא בא חובה עם המנחה אינו מעכב המנחה: תאמר בשמן כו'. דכיון דלא אפשר ליה דליתי בכלי בפני עצמו. השתא נמי לא ליתי: אפילו פרידה אחת. הור אחד. או בן יומה מ'. מתנדבים בין שנים. והלכה מתנדבים יין ושמן בפני עצמן. ומתנדבים מנחת נסכים בין נסכי פר. בין נסכי איל וכבש. וכל הקרבנות באים בנדבה בשותפות חוץ מן המנחה. לפי שנאמר בה נפש בכתיב (ויקרא ב) ונפש כי תקריב קרבן מנחה:

מתנדבים שמן. כתב הר"ב וקומצו כו'. הכי אמר שמואל ספ"י דזבחים. ומפרש מאי טעמא דאמר קרא קרבן מנחה [דמאי למכתב כי תקריב. וכתב קרבן יתירה לדרש] מלמד שמתנדבים שמן. וכי מנחה. מאי מנחה קומצה ושיריה נאכלין [אף שמן קומצו ושיריה נאכלין]. ומיהו ודאי דלקמיה בפס ידו כדרך קמיצת המנחה מ"מ אלא שמפרש בכלי שיעור קומץ שהוא כפני זיתים. כמ"ש הר"ב במנחה ד' פ"ג. ועיין מ"ש בספ"י דזבחים. [*והא דמפקינן הכא שמן מקרבן. ולעיל כתבתי יין. תרוויהו מפקינן בת"כ. ועיין בר"פ דלקמן מנחה ג' מ"ש שם עוד בס"ד]: שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו. לשון הר"ב הוא קרב בפני עצמו אע"פ שהוא בא חובה עם המנחה אינו מעכב המנחה. דהא במנחה ה' פ"ג לא תנן דיין מעכב המנחה. אבל קשה מאי בעי להכי תיפוק ליה כמנחות של הדברים שהיין בפני עצמו ממש קרב. וכדפירש בשמן דלא אפשר דליתי בכלי בפני עצמו. ולשון רש"י. אינו מעורב במנחה:

ואין מתנדבים שמן (לא). דברי רבי עקיבא. רבי טרפון אומר מתנדבין שמן (לב). אמר רבי טרפון מה מצינו ביין. שבא חובה ובא נדבה. אף השמן. בא חובה ובא נדבה. אמר לו רבי עקיבא לא. אם אמרת ביין שכן הוא קרב חובתו בפני עצמו(לג). תאמר בשמן שאינו קרב חובתו בפני עצמו(לד). אין שנים מתנדבים עשרון אחד. אבל מתנדבים עולה ושלמים (לה) ובעוף אפילו פרידה אחת (לו):

שנויי נוסחאות

ה (רבי טרפון אומר מתנדבין שמן). בכי"ל ליתא. (מה) מצינו. בד"ל ודפו"י ליתא. **שבא** חובה. בכי"ק ובמסב"כ שהוא בא.. אף השמן בא חובה ובא נדבה. במסב"כ אף שמן שהוא בא חובה בא..; בכי"ק.. שהוא בא חובה יבוא נדבה. **אמר** (לו) ר"ע. בד"ל ודפו"י ליתא. (לא) אם אמרת. בכי"מ ובכי"ל ובכי"ק ליתא. **שכן הוא** קרב **חובתו** בפ"ע. בכי"ק..וחובתו.. וכן בסמוך; במסב"כ עם חובתו.. וכן בסמוך. **ובעוף**. במסב"כ ועוף והוגה בפע"מ.

יכין תפארת ישראל יכין

לא) בלא סולת: לב) ומפרים ממנו בכלי כשיעור קומץ. דהיינו כב' זיתים. ומקטירן. והשאר נאכל לכהנים. והכי קיי"ל: לג) שכשמקריבו עם חובתו. הוא נקרב בפני עצמו. ולא מעורב במנחה: לד) דאע"ג דשמן של מלורע קרב בפני עצמו ומזה ממנו הז' הזאות נגד ק"ק. עכ"פ אינו קרב בשום דוכתא במזבח בפני עצמו ומדלא אשכחן שקרב בפני עצמו בחובה. גם בנדבה לא יביאהו בפני עצמו: לה) בשותפות: לו) בן יומה לו תור מותר לנדבו בשותפות:

פרק יג **א הרי** עלי עשרון. פירשתי. כמה עשרונים אביא ואיני יודע כמה אמרתי. יביא שנים עשרונים דאי בעיר מהכי נדר לא איכפת ליה. דמתנה ואומר מה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה ובעפי מהכי ליכא לספוקי דאין מנחה אחת יתירה מבשים עשרון: הרי עלי מנחה. האומר הרי עלי מנחה סתם. יביא איזה שירצה מחמש מנחות: מיוחדת. שנקראת מנחה סתם. ואין לה שם לוי. וכל שאר מנחות יש להם שם לוי. מנחת נחבת. מנחת מרחשת. מנחת מאפה. ואין הלכה כרבי יהודה: **ב** מנחה מין המנחה. האומר הרי עלי מנחה. או מין מנחה. יביא אחת מן המנחות האמורות בפרשה: מנחות. עלי. לא שאומר מין מנחות עלי יביא שתי מנחות

פרק יג **א הרי** עלי עשרון יביא אחד. עשרונים יביא שנים (א). פירשתי ואיני יודע מה פירשתי (ב). יביא ששים עשרון (ג). הרי עלי מנחה. יביא איזו שירצה (ד). רבי יהודה אומר יביא מנחת הסלת. שהיא מיוחדת שבמנחות (ה): **ב** מנחה מין המנחה (ו) יביא אחת. מנחות.

שנויי נוסחאות

פי"ג א הרי עלי עשרון ק"ל ע"ג מיי' פי"ז מה' מעשה הקרבנות ה"ז: הרי עלי מנחה. מיי' שם ה"א: **ב** מנחה מין המנחה. ק"ל ע"ב מיי' פי"ז מה' מעשה הקרבנות ה"ב:

פי"ג א אחד עשרונים יביא שנים. בכי"ק ובמסב"כ..עשרונות..; בסט"מ הגיה אחת.. שתים ללא לגזוך. **מנחת הסלת**. בכי"מ.. סולת. **ב** מין המנחה כו' מין המנחות. במסב"כ או מין..; או מין..; בד"ל ובכי"ק ובכי"ל מן המנחה..מן המנחות.

יכין תפארת ישראל בועז

פרק י"ג א) כולה פשיטא. רק סיפא קמ"ל בשלא ידע כמה פירש. (**א**): ב) שכתבתי המנין כמה מנחות נדרתי: ג) מיירי דאמר פירשתי מנין עשרונות. אבל לא אמרתי שיהיו כולן בכלי א'. להכי אפילו רבי דקאמר לקמן [במ"ב] דמייתי מא' עד ס'. התם מיירי שאמר שיהיה כל נדבותיו בכלי א'. משא"כ הכא שלא פי' שיהיו כולן בכלי א'. להכי אני שיביא ס' עשרונים בס' כלים. [אמנם אילה"ק א"כ איתא שנדר שפי ממנין זה [ובדלקמן מ"ד] י"ל דהתם אין מנין מורגל להקדשות זהב וכסף. משא"כ הכא מסתמא לא הקדיש(שפי ממנין [כמנין]מנחות שמורגל בלעור ביוס היותר מרובה[בלעיל פי"ב מ"ד]. ולחזקיה בס"ס ה"כ מיירי בכלי א'. ומתניתין אתיא כרבנן לקמן [מ"ב]: ד) מן החמשה מיני מנחות. דד' מיני מנחות יש כמ"ש ריש מכילתין. כולה. מחבת. מרחשת. מאפה [ונמאפה נכלל חלות. ורקיקין. וסימן להמנחות סחרא או סחרתר]: ה) דסולת נקראת בתורה סתם בשם מנחה בלי שם לוי. משא"כ שאר מנחות יש להן שם לוי בתורה. מנחת מחבת וכו': ו) אם אמר הרי עלי מנחה

פרק יג (**א**) כך הגיה בלי"ק בש"ס. אמנם הגי' שלפנינו הוא כך. פשיטא. ומשני מישעון עשרונות שהיה אשתרכא ליה. ופירש אאמ"ו הגאון הש"ס שלו. דסד"א דאף דלא יגרע מב' עב"פ יוסף על כ'. עכלה"ש. ובני ע"ר הנאבדק"ק לאנדסבערג שליט"א הוסיף לחזק דברי אחמ"ו הגאון"ל דהרי לחזקיה מתני' כרבנן אתיא. דקמן והביא גדול יצא [כרתו"ע מ"ע] ולהכי קמ"ל דזהו דוקא במסופק כמה פירש בגדלו. משא"כ בעשרונים אין כאן ספק. דלא מחית אינש נפשיה לספיקא. כב' כתות בנות [קילוסין דמ"א וס"ד. ונדרים ס"א ב']. ואילה"ק דכאן משמע דמיעוט רבים ב' לא פחות ולא יותר. ולמה מ"ד]. ולחזקיה בס"ס ה"כ מיירי בכלי א'. ומתניתין אתיא כרבנן לקמן [מ"ב]: ד) מן החמשה מיני מנחות. דד' מיני מנחות יש כמ"ש ריש מכילתין. כולה. מחבת. מרחשת. מאפה [ונמאפה נכלל חלות. ורקיקין. וסימן להמנחות סחרא או סחרתר]: ה) דסולת נקראת בתורה סתם בשם מנחה בלי שם לוי. משא"כ שאר מנחות יש להן שם לוי בתורה. מנחת מחבת וכו': ו) אם אמר הרי עלי מנחה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

עלמן ולא בגלל זבח. ע"כ: ב רבי אומר יביא מנחות של עשרונים מאחד ועד ששים. פירש הר"ב. כיון דאמר מנחה. דמשמע חדא אלמא בכלי אחד קבעה כו'. אבל במשנה דלעיל לא פליג דהתם באומר פירשתי עשרונות. אבל לא קבעתים בכלי אחד דמייתי ששים עשרונות בס' מאני. גמ' לעיל. וקשיא לי דא"כ אמאי סני לעיל בס' כיון דלא קבעה בכלי אחד. דלא אמרן בפרק דלעיל משנה ד' דאין מביא אלא ששים אלא בכלי אחד משום דאין ראוי להבלל. וז"ל הרמב"ם בפי"ב מהקרבנות המנחות הבאות בנדר ונדבה יש לו להתנדב ולגדור מהן כל מה שירצה אפילו אלף עשרון. ע"כ. וא"כ היה לנו לחייבו עד שיאמר לא לכך נתכוונתי. כדתנן לקמן במשנה ד'. וג"ל דהכא דמי טפי למתניתין ה' דיביא כיוס המרובה. דהא ס' עשרון יוס מרובה הוא כדלעיל: מאחד ועד ששים. כתב הר"ב שגמלא מביא בין הכל אלף תת"ל עשרון. בברייתא. ופירשו התוס' כילד קח ביידך מאחד ועד ששים ולרוח תחלתן לסופן עד האמצע. כגון אחד וששים הם ס"א ב' וס"ע הם ס"א ג' וס"ח. הם ששים ואחד. כן תמנה עד שלשים דשלשים ושלשים ואחד הם ששים ואחד. ויעלה לך שלשים פעמים ששים ואחד. ע"כ: ג הרי עלי עצים. דת"ר קרבן [נפש כי תקריב קרבן מנחה] מלמד שמתנדבין עצים וכה"א דעצים אקרי קרבן והגורלות הפלנו על קרבן העצים (נחמיה י') [*ובס"פ דלעיל מפקינן יין ושמן מקרבן. וה"נ מפקינן עצים מקרבן שכן שנוי בת"כ. ואע"ג שיש עוד קרבן מיותר. דהך דהכא ודלעיל איתא במנחות סלת ולידך גבי מאפה הנור הא דרים לה התם בת"כ ות"ק דבספ"ה. שלא יביא מחלה חלות ומחלה רקיקין ומייתי לה התם בסוגיא. כמ"ש שם בס"ד ושם כתבתי דאף לר"ש דהתם אילטריך. ועיין עוד לקמן]: לא יפחות משני גזירים. ותנן נמי הכי בספ"ו דשקלים ופי' הר"ב ודוקא המתנדב עצים סתם. אבל הרוצה להביא אפילו עץ אחד יביא. וכ"כ התוספות בכאן מגמרא ירושלמי דשקלים: [*לבונה. ה"נ מרבינן לה בת"כ מקרבן דלעיל דמרבינן מייה יין ושמן ועצים]: לא יפחות מקומץ. ה"נ תנן לה התם. ופי' הר"ב שזהו שיעור הלבונה הבאה עם המנחה. דכתיב והריס ממנו כו'. והכי איתא הכא בגמ' ואע"ג דבפרק קמא משנה ג' פירש הר"ב דבשני קרטין כשירה ויליף לה מקרא. היינו בדיעבד. ומיהו הכא דעדר בלבונה בפני עצמה לא יצא אלא בקומץ דלהכי אילטריך על המנחה דבהדי מנחה לא. בפני עצמה לא. ואיכא מאן דאמר דבבאה בפני עצמה [נמי פליג. והיא] פלוגתא דאמוראי בפ"ק דף י"א והרמב"ם פרק ט"ז מהקרבנות הסתיק לגון מבכתיבו ועיין עוד בפי' הר"ב דשקלים שכתב דוקא בסתם כו'. כדלעיל בעצים. [*וכתבו התוספות בירושלמי דשקלים פליגי אי לשיעור יד בעצים. או לשיעור יד כהן. ע"כ. והרמב"ם בחבורו שם העתיק לגון המשנה]: המעלה את הקומץ בחוץ חייב. כתב הר"ב. ובהאי כללא הוי נמי המעלה קומץ בפמים כו'. וכ"כ רש"י. וכתבו התוס' וא"ת ומי סתם לן תנא כר"א דפי"ג דזבחים מ"ד דרבנן מחייבי בכזית בחוץ. וי"ל דקומץ דנקט לאו לאפוקי כזית. אלא לאפוקי מאידך דר"א מ"ו דאמר בשני בזיכי לבונה עד שיקריב שני קומצים. ולפי' זה לא מיירי בקומץ

דסלת

מנחות ממין אחד: פירשתי. מיני מנחות שאביא ואיני יודע כמה מינים הם שנדרתי להביא. מביא חמשתן. מנחת סלת מנחת מרחשת מנחת מחבת מנחת מאפה תנור והיא באה שני מינים חלות ורקיקין: פירשתי. מנחה של עשרונים בכלי אחד ואיני יודע כמה עשרונים קבעתי בה: יביא ס' עשרון. דטפי מהני ליכא לספוקי. ואי בלי מהני נדר לא איכפת לן דמתנה ואומר כמה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה: רבי אומר. כיון דאמר מנחה דמשמע חדא אלמא בכלי אחד קבעה. ואם יביא ששים בכלי אחד כמה בלי מהני נדר והוי מנחה יתירה דאית ליה לרבי דקביעותא דמנא מלתא היא הלכך יביא ששים מנחות מאחת ועד ששים חדא של עשרון אחד. וחדא של שתים. וחדא של שלשה. וחדא של ארבע עד ששים. שגמלא מביא בין הכל אלף שמונה מאות ושלשים עשרון דודאי חדא מינייהו נדר ואיכא נדבה. ואין הלכה כר': ג לא יפחות משני גזירים. שתי בקעות גדולות. דמיעוט עצים. שתים: והמעלה את הקומץ בחוץ חייב. כדת דהעלאה היא ובהאי כללא הוי נמי המעלה קומץ בפמים דהקטרה מעלייתא היא. הלכך חשיב המשה קומצים ותו לא. ולא חשיב להאי דהמעלה קומץ

פירשתי מנחה של עשרוני. מ"ר: שם ה"ז: ג הרי עלי עצים. ק"ו פ"ב שקלים פ"ו מ"ו מעילה י"פ ע"ב ירושלמי שנים פ"פ ה"ה שקלים פ"ו ה"ל נדרים פ"ח ה"ה מ"ר: ע"ז מכ' מעשה הקרבנות פ"ב: חמשה קבצים הם. לעיל נ"ב ע"ב: האומר הרי עלי לבונה. מ"ר: שם: את הקומץ בחוץ חייב. מ"ר פ"פ מה מפכ"ק ה"ב:

שנויי נוסחאות

(ואיני יודע מה פירשתי יביא חמשתן פירשתי מנחה של עשרונים) ואיני כו'. ככי"ר וככיק"א ליתא בעעות; במסב"ב ואיני יודע איזה מהן פירשתי. וכסמוך כמה פירשתין ככי"ק. פירשתי מנחות של עשרונות.. וכ"ה מנחות גם בד"ב. יביא (מנחה) של ששים. במסב"ב ליתא. של עשרונים. בכי"ק ובמסב"ב של עשרונות. ג גזירין. בכי"ק גזרין. מקומץ. בכי"מ ובכי"ר ובכיק"א מן הקומץ וכן בסמוך. קמצים. בכי"ק קומצים וכסמוך לפניו. המתנדב. במסב"ב המנדב. יביא עפה. בכי"ר ובכיק"א מביא.. המעלה. בכי"מ ובכיק"א והמעלה.

תוספות חדשים

פרק יג ב הר"ב ד"ה יביא ס' עשרון כו' והשאר יהא לנדבה עכ"ל. הר"ב אזיל בדרך של רש"י אבל רש"י דרכו במתני' לפרש קודם שנדע המסקנא אבל על הר"ב קשיא דלא ביאר כל הצורך דהיכי יעשה בהקומץ דאם הוא נדר ונדבה צריכים שני קומצים ואם הוא כולו נדר צריך קומץ א' ונגמ' מדתקו בזה לתקן הנדר אבל ר"א הוצרך דרבנן אי לשיטתם במשנה ה' קטן והביא גדול יצא וא"כ לא צריך לשום חנאי ולכן הרמב"ם ספי"ז מהמ"ק כתב סתם והכ"מ הלך ג"כ בדרך הר"ב אבל לא נתתי לעומק הדין כאן. (ממהורש"ם זצ"ל):

יכין תפארת ישראל בועז

מנחה. או שאמר הרי עלי מין מנחה: ז) שאמר כך או כך: ח) ב' מנחות ממין א' מה' מיני מנחות הנ"ל: ט) פירשתי איזה מין אביא ושכחתי: י) כל ה' מיני מנחה הנ"ל: יא) הכא מיירי שאמר שנדר שיהיה כל מנין העשרונות בכלי א' ושכח המנין: יב) דאפילו נדר פחות מזה. הרי קיי"ל כרבנן [לקמן מ"ח] בנדר קטן והביא גדול יצא. וביתר מס' ליכא לספוקי. דאין מנחה יתירה מס': יג) דס"ל קטן והביא גדול לא יצא. לפיכך יביא ס' מנחות בס' כלים. בלחת א'. ובלחת ב'. ובלחת ג' וכו'. עד ס'. נמצא בין הכל אלף תת"ל עשרונים [וחשבון זה נעשה בנקלות מאד. בשנווג המספר הראשון עם המספר האחרון. והיוצא נפילו עם חצי מספר הכללי. למשל בענייננו שהמספר הכללי הוא ס'. נמצא שחציו הוא 30. וכשנווג המספר הראשון שהוא 1. עם מספר האחרון שהוא 60. יהיו יחד. 61. וכן המספר הב' שהוא 2 עם המספר שהוא קודם האחרון. דהיינו 59. הם יחד ג"כ 61. וכן 3 עם 58. 4 עם 57. וכן כולן. ולכן נכפיל 30 פעם 61. יצא 1830. ועי' תוס']. מיהו נ"ל פשוט דאם יאמר לא נתכוונתי לכך הנכה. פני בפחות מזה [וכמ"ד]: יד) מדקאמר עצים לגון רבים. ואורך כל עץ צריך שיהיה אמה. ורחבו אמה. ועוביו כמחק גדים של סלה. מיהו בנדר עץ. מביא חתיכה א' כזאת [רמב"ם פ"ז מאסורי מזבח]: טו) ואע"ג דלעיל [פ"א מ"ג] הני דבמנחה סני בב' קרטין לבונה. היינו בדיעבד. אבל הכא בנדר לבונה בפ"ע. אפילו בדיעבד לא יצא בפחות מקומץ. וי"א דה"ל בדיעבד יצא בב' קרטין. [כך כ' רתוי"ע ע"פ פלוגתא דבס"ם [די"א ב']. ול"מ נ"ל דהכא כ"ע מודי דצריך קומץ שלם. משום דסתם נדרים להחמיר [כנדרים פ"ב מ"ד]:

כרת

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

קומץ בפנים לקומץ שני: ושני בזיכים. שלחם הפנים: ד לא יפחות מדינר זהב. והוא שיאמר מטבע של זהב. דלא לא דלמא נסכא דדהבא קאמר. דהיינו חתיכה של זהב: נחשת לא יפחות ממעה בכף. שיבא נחשת שנוה מעה כסף: פירשתי. כך וכך זהב ואיני יודע כמה פירשתי יבא כל כך עד שידע בעצמו שמעולם לא נתכוין לכל כך: ה הרי עלי יין. לנסכים. לא יפחות משלשה לוגין. שהן פחותים שבנסכים רביעית ההין לכבש תלתא לוגין הוו. שהין י"ב לוגין: שמן לא יפחות מלוג. שהפחות שבמנחה עשרון סלת. והיא טעונה לוג שמן: רבי אומר שלשת לוגין. לפחות שבמנחת נסכים עשרון לכבש בעל ברביעית ההין שמן. ואין הלכה כרבי: כיום מרובה. כיום טוב ראשון של חג הסוכות כשהל לחיות בשבת באותו היום מרובה בנסכים לקרבנות של חובת היום מכל שאר ימות השנה. דהוו י"ג פרים וי"ד כבשים וד' מוספים. ב' מוסף דשבת. וב' מוסף דחג. ואלים שנים ושעיר אחד והנסכים הצריכים לכולם מאה וארבעים לוג: ך הרי עלי עולה יביא כבש. ר' אלעזר בן עזריה אומר או תור

חייב[מז]. ושני בזיכין[מח] טעונין שני קמצים[מט]: ד הרי עלי זהב[נ]. לא יפחות מדינר זהב[נא]. בסף. לא יפחות מדינר כסף[נב]. *נחושת לא יפחות ממעה כסף[נג]. פירשתי ואיני יודע מה פירשתי[נד]. הוא מביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי[נה]: ה הרי עלי יין[נו]. לא יפחות משלשה לוגין[נז]. שמן. לא יפחות מלוג[נח]. רבי אומר. שלשה לוגין[נט]. פירשתי. ואיני יודע מה פירשתי[סא]. יביא כיום המרובה[סב]: ך הרי עלי עולה. יביא כבש. רבי אלעזר

דסלת. ע"כ. וקלת קשה דא"כ ה"ל לכתוב תחלה שני בזיכין כו': ושני בזיכין מעטים שני קומצים. יליף לה בת"כ בג"ם דנאמר כאן מלא הקומץ וגבי קומץ לחזרתה. מה להלן מלא הקומץ. אף כאן מלא הקומץ. והייגו שני קמצים מלא הקומץ לסדר זה ומלא הקומץ לסדר זה. תוספות פ"ק דף י"ח: ד הרי עלי זהב. *)זה לבדק הבית. הרמב"ם: לא יפחות מדינר זהב. כתב הר"ב. והוא שיאמר מטבע של זהב. דלא לא. דלמא נסכא דדהבא קאמר דהיינו חתיכה של זהב. גמ'. וכספ"ו דסקלים פי' הר"ב מביא אפילו לעורא שהיא כמין מזלג קטן. והוא מירובלמי דהתם והביאוהו הנוס' דהכא ופירשו דנסכא הייגו כלי לעשות לעורא. ע"כ. אבל הרמב"ם בפ"ב מהלכות ערכין [הלכה יו"ד]. כתב יביא לבון של זהב. יהיה משקלה. כדי שיאמר לא לכך נתכוונתי. ע"כ. סובר דירושלמי וגמ' דידן פליגי. ובגמרא אדמוקמינן דאמר מטבע פריך ודלמא פריטי. אמר רב פפא פריטי דדהבא לא עבדי איגשי: בסף לא יפחות מדינר כסף. גמרא ודלמא נסכא. אמר רבי אלעזר דאמר מטבע. ודלמא פריטי אמר רב ששת באתרא דלא סגי פריטי דכספא: ה הרי עלי יין לא יפחות מג' לוגין. דת"ר אחרת [בפרשת נסכים כתיב (במדבר ט"ו) כל האחרת יעשה ככה וכולה קרא יתיר הוא] מלמד שמהנדבים יין. וכמה בלבה לוגין. [דנגיר מהכי לא חזי]. ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף. ת"ל יהיה. יכול יפחות. ת"ל כבשה. ועיין פ' דלעיל מכנה ד': שמן לא יפחות מלוג. פי' הר"ב שהפחות שבמנחה עשרון סלת. והיא טעונה לוג שמן. דשמן דבא בנדבה גמרינן ממנחת נדבה דתניא קרבן כלומר וכי תקריב קרבן מנחה מלמד שמתנדבין שמן [*כמ"ש בס"פ דלעיל] ודון מינה ומינה מה מנחה בלוג אף שמן בלוג. ורבי סבר דון מינה ואוקי באתרא. דשמן הבא בפני עצמו הוי כנסכים דומיא דיין. הכי אמרינן בגמרא הכא וספ"י דזבחים. והני תמיה דבדפ"ד דשבועות פליגי ר"מ ורבנן דון מינה ואוקי באתרא והטוגיא כי הכא דאמרוה קמיה דרב פפא [*ובקיא דרבנן אדרבנן] וכ"ש דהתם הלכה כרבנן והכא כתבו הרמב"ם והר"ב דאין הלכה כרבי. ולריך לי עיון. ועיין מ"ש במ"ב פ"ז דזבחים: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי. מן היין או מן השמן. רמב"ם ספי"ז מהקרבנות: כיום המרובה. כתב הר"ב כיו"ט ראשון כו'. דה"ל י"ג פרים וכו'. וד' מוספים ב' מוספי דשבת. וב' מוספי דחג. לא דק אלא ב' תמידי היום ה"ל לאחוב במקום ב' מוספי דחג. ולכן ראוי ה"ל שיהיו וד' כבשים ב' מוספי שבת וב' תמידי היום. וכן הוא בפירושו פרק דלעיל מ"ד. ומ"ש עוד ושעיר אחד ג"כ לפוס ריסעא כתב כן. דהא חטאת הוא ואין לחטאת נסכים. כדתנן בפ"ט מ"ו. ומ"ש והנסכים הצריכים לכולם ק"מ לוג. שכן שניט שם מ"ג שנה לפר. הרי לי"ג פרים ע"ח לוגין. שלשה לוגין לכבש. הרי לי"ח כבשים ג"ד לוגין. ארבע לאיל. הרי לשני איל ח' לוגין וזה המספר שוה לשמן וליין: ך הרי עלי עולה יביא כבש. רבי

*) ר"ל זה דוקא נמקדש לבד"ה ולא כמצוות דלעיל ודלקמן דמיירי לאוכה. (ס"ל) אלעזר

יכין תפארת ישראל יכין

טז) כרם. ואפילו לא הקטיר כל הקומץ רק כזית ממנו. חייב. והש"ע מבוסס דבכה"ג שמה הקטרה [כזבחים פי"ג מ"ד]. ואם"ה נקט הכא קומץ. רק לאפוקי מרי"ת [שם מ"ו] שמלריך עד שיקטיר ב' קומצין: יז) ב' בזיכי לבונה שמושיבין בין ב' סדרי לחה"פ [כפי"ח מ"ה]: יח) קומץ לכל בזך: יט) לבדק הבית: כ) ודוקא בדקאמר מטבע. דאל"כ דלמא רק חתיכה קאמר. וסני בכדי לעשות מזלג קטן למחוט בה גרוה שבמקדש. [ואילה"ק גימא סתם נדרים להתמיר. ויסיה מייב כל כך עד שיאמר לא לכך נתכוונתי. בכפיפא. נ"ל דבסיפא שאני. דפירש ובכת. משא"כ הכא דנדר סתם. תפסת מרובה לא תפסת [כר"ה ד"ד כ"]: כא) ה"כ מייתי בדקאמר מטבע: כב) יביא נחשת שנוה מעה כסף: כג) שנדרתי כמה זהב. לו כסף. לו נחושת. אביא. ושכחתי וה"ה בשכח המין: כד) שיהיה כל כך רב עד שידע בוודאי שלא נתכוון לכך: כה) לנסכים: כו) שהוא הפחות שבנסכים. רביעית ההין לכבש. ורבי ההין י"ב לוגין. מיהו מותר להוסיף בשיעור היין בין בחובה ובין בנדבה: כז) נ"כ כפחות שבמנחת נדבה. שהוא עשרון סולת בלוג שמן. וגמרינן שמן נדבה ממנחת נדבה. ודון מינה ומינה. מה התם לוג. ה"כ לוג ואסור להוסיף: כח) דס"ל דון מינה ממנחת נדבה.

[סדר קדשים ח"א] יז

ושני בזיכין. טעון נין שנ קמצין. מיי' פי"ח מה' פסולי המוקדשין הי"ז: ד הרי עלי זהב. ר"ע פ"ב: לא יפחות מדינר כסף. עי' טוס' שנת ל' ע"ח ד"ה לא יפחות: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי. מיי' פ"ב מה' עכלין ה"ד: ה הרי עלי יין. ר"ע פ"ח מיי' פי"ז מה' מעה"ק הי"ו ועי' בכסף הנחת ר"ק: לא יפחות משלשה לוגין. מיי' ריקה נדבה פכה ח': ספרי פכה אלא פיכקא ר"ק: שמן לא יפחות מלוג. זבחים ל"ח ע"ב: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי. מיי' שם: ך הרי עלי עולה. ר"ע פ"ח ע"ח נעיל ר"ה ע"ח כ"ק ע"ח ע"ב פסולה כ' ע"ח מיי' פס"ז מה' מעה"ק הי"ג:

שנויי גוסחאות

ושני בזיכין. במכ"ב שני. ד נחושת (לא יפחות) מעה בסף. בכי"ל ובקיק"ל ליתא; במכ"ב ד"ו ליתא לכל הדבור הזה ובכה"מ ליתא ולולי לוגע לון המכנס רק בריתא כמו שהוא ע"כ בשבת ד' ל' ע"ח ועי' במלאכ"ש. הוא מביא. בכי"ק ובקי"ל ובקיק"ל ובמכ"ב יהא מביא. ה בהעתק כי"מ אמר לפיו. מכשם כי המקנה הזאת ליתא שם אך בד"ס לא זכר את זה; בכי"ק מתחלת כאן המקנה הרי עלי עולה כו' או בן יונה פירשתי יביא ביום מרובה הנה בכמעט לאשית המקנה דהרי עלי יין ובאה במקומה ובטעות לאשית המקנה שאחריה שבאמת בכי"ק עוד הפעם בהונן בשלמותה. מלוג. בכי"ל ובקיק"ל מן הלוג. יביא כיום המרובה. בכי"ל מביא..; במכ"ב.. מרובה ועי' בדבור הקודם מוסחת כי"ק ול"ל שם בכמכ"ב. ך רבי אלעזר ב"ע. בד"ל ר' אליעזר.

תוספות חדשים

ה תוי"ט סד"ה שמן לא יפחות וכו' ועי' מ"ש במ"כ פ"ז דזבחים. ע"ש בבה"ג שהאריך לתרץ קושית זו:

ראשון לציון

ה תוי"ט סד"ה שמן לא יפחות כו' ועמ"ש במ"כ פ"ז דזבחים עיין יסו"מ:

תוספות רע"ק

פי"ג ד [אות ל] במשנה נחשת. בשבת ד"ב ע"א הקשו תוס' בשם ר"י דלא יפחות מפרוטה הו"ל לאימר כמו בדינר זהב וכסף:

לקוטים

ד במשנה נחושת בגמ' היא ראמ"י אומר לא יפחות מלעורא קטנה של נחושת עד כאן. ומשמע דלא

תוספות

ואוקי באתרא. דשמן הבא בפ"ע הו"ל כיין הבא בפ"ע. דשיעורו ג' לוגין. וקיי"ל כת"ק. [ואף דקיי"ל שטשות רפ"ד] דון מינה ואוקי באתרא. תי' לביגו בכה"ז. דזהו דוקא היכא דגלמד בג"ם. דהו"ל כאלו נכתב בפירוש בהלמוד. ולהכי קיי"ל אוקי באתרא. אבל היכא דהלמוד הוא בהיקש לו ברבוי. קיי"ל דון מינה ומינה. ותמהני הרי פלוגתא היא הי מנייהו עדיף. וכזבחים [דמ"ח א'] אמרינן בפירוש דהיקש עדיף מג"ש [ופי' תוס' שם]. ולפערנ"ב דהכא לא מתחבר כ"כ באתרא בהלמוד. דהרי ג' לוגין לא כתיבא בגדבת שמן. רק דגם בהא לפינו מנסכי יין. והרי יש לחלק ביניהן הרבה. דיין הולו מתנסך. אבל שמן רק קומלו מקטיר [כפי"ב סי' ג"כ]. ודלמא משו"ה נמי בפחות מג' לוגין]: כט) פירשתי כמה שמן לו יין אביא ושכחתי כמה נדרתי: ל) דהיינו יום א' דסוכות שחל בשבת. שקרבנות חובה שבאותו יום. הן ב' כבשי תמידים. ב' כבשי מוסף שבת. י"ג פרים למוספי החג וי"ד כבשים וב' איל [ושוב שעיר חטאת שבמוספין. רק אחין נסכים לחטאת]. והנסכים הצריכים להקרבנות הללו. הם ו' לוגין שמן וו' לוגין יין לכל פר. וג' שמן וג' יין לכל כבש. וד' וד' לכל איל. הרי לכולן ק"מ לוגין שמן וק"מ לוגין יין. נמצא שאותו היום מרובה בנסכים מכל השנה. [ואילה"ק לת"ק [פי"ב מ"ד] דקאמר די ליחיד

שיפחות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אליעזר בן עזריה אומר. לו תור לו בן יונה. כתב הר"ב. דל"פ מר כי אחריה ומר כי אחריה. גמ'. וכתבו התוס' אע"פ שהיו רגילין לקנות קרבנות בירושלים כדאמרינן [בפ"ז דשקלים מ"ב] מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה [והיינו בירושלים] ואמרו [בספ"ק דבריתות] מעשה ועמדו קיים ברבעתים מכל מקום דעת המודר לפי מה ברואה בעיר ע"כ: איל וגדי. ולשון הר"ב איל ושעיר וגדי. וכ"כ רש"י. וז"ל התוס' ה"ג יביא פר עגל ואיל שעיר גדי וטלה. וי"ס דלא כתיב שעיר ועל כרחין גרסינן ליה כדקתני גבי שלמים בעירה. ע"כ. אבל הרמב"ם כתב וז"ל ומס [טלה] טופל על כבש ועל עז ע"כ. אלא דאי הכי לא לגרוס גדי שהוא בן שנה. כמו הכבש. כמ"ש הר"ב במשנה דלקמן: ן יביא פר ופרה. עגל ועגלה. ג"כ דעת ר'. הרמב"ם: איל ורחל. פי' הר"ב. רחל נקבה בת שתי שנים. וה"ל לפרש איל בן שתי שנים כדתנן במ"ג פ"ק דפרה: גדי וגדיה שעיר ושעירה טלה וטליה. וכן גי' הר"ב אבל במשנה שבגמ' גרסינן בעיר ובעירה קודם גדי וגדיה. וכדתנן לעיל וכך גרסה דבורה אותם כסדר גדלם: ח ונסכיו היין והסלת במביאין עם הקרבן הם נקראים נסכים. כמ"ש הרמב"ם בפ"ב מהלכות הקרבנות וכבר כתבתי זה במ"ג פ"ד דזבחים: רבי

בן עזריה אומר בן תור או בן יונה לא). פירשתי. מן הבקר. ואיני יודע מה פירשתי לב). יביא פר ועגל לג). מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי לד). יביא פר ועגל איל גדי וטלה לה). פירשתי ואיני יודע מה פירשתי לו). מוסיף עליהם. תור ובן יונה: ן הרי עלי תודה ושלמים לז). יביא כבשלח). פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי לט). יביא פר ופרה עגל ועגלה מ). מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי. יביא פר ופרה. עגל ועגלה. איל ורחל מא). גדי וגדיה מב). שעיר ושעירה מג). טלה וטליה מד): ח הרי עלי שור. יביא הוא ונסכיו במנה מה). עגל. יביא הוא ונסכיו בחמש מו). איל. יביא הוא ונסכיו בשתים מו). כבש. יביא הוא ונסכיו בסלע. שור במנה. יביא במנה חוץ מנסכיו. עגל בחמש מו). יביא בחמש חוץ מנסכיו. איל בשתים מו). יביא בשתים חוץ מנסכיו. כבש בסלע. יביא בסלע חוץ מנסכיו. שור במנה. והביא שנים במנה. לא יצא. אפילו זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר. שחור והביא לבן. לבן והביא שחור. גדול והביא קטן. לא יצא. קטן והביא גדול. יצא. רבי אומר לא יצא מו): ט שור זה עולה ונסתאב מח). אם רצה יביא בדמיו מט) שנים נ)

מכוס הכי תנא פלוגתא דר' ורבנן הכא בסיפא לפרושי דריסא לאו דברי הכל היא. אלא רבי היא ולא רבנן ואין הל' כר': ט ונסתאב. בגפל בו מוס דבטל מוס אקרי טמא. כדכתיב (ויקרא כ"ז) ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' ובבעלי מומין סיפרו הכתוב מדבר. כדפרשינן בפרקין דלעיל: אם רצא יביא בדמיו שנים. ולא דמי לריסא דאמרי' שור במנה והביא שנים במנה לא יצא דהתם דאמר הרי עלי שור במנה הייב עד שיביאנו. אבל הכא בשור זה ונסתאב שאני

דכיון

יכין תפארת ישראל יכין

שיפמות א'. מ"כ ה"ל נימא הכי ויביא רק קליע לוגין. נ"ל דשאני הכא דמלינו כמו יפה. דהשאי להוסיף כמו שירלם. כין כחוכה כין כנדבה. כיתיד כבלבור. משא"כ בשאור הסולת אסור להוסיף או לגרוע [פ"ם מ"א]: לא) ולא פליגי. דבאחרת דמר קורין רק לעולת בהמה עולה סתם. ובאחרת דמר קורין גם לעולת עוף עולה סתם: לב) שסכתתי מין הבקר מנדרתי: לג) פר בכר מיוס ל"א שבשנה שליסית שלו עד סוף שנת ג' שלו. [ולרמב"ם פ"א מקרבנות. פר בכר מיוס ל"א שבשנה ב' שלו עד סוף שנת ג' שלו]. ועגל בכר מיוס ל"א מלידתו. עד סוף שנתו. ורק זכרים יביא. הרי עולה אינו אלא זכר. כיהו כל זה לר'. אבל לרבנן דס"ל קטן והביא גדול ולא [כמ"ת]. ה"ל סגי בשיביא פר: לד) שסכתתי אינה בהמה מדרתי: לה) כולן זכרים ועי' לקמן מסימן מ"א ולהלן: לו) שסכתתי אינה מין נדרתי. אמא מין עוף: לז) ר"ל לו שאמר הרי עלי שלמים: לח) מיוס ל"א מסולד עד סוף שנתו נקרא כבש. והוא היותר קטן שאפשר בתודה לו בשלמים: לט) שסכתי אינה מין בקר מדר לתודה. לו שסכתי אינה מין בקר מדר לשלמים: מ) דתודה ושלמים בלין זכרים לו נקיבות. ולרבנן לעיל סגי בפר ובפרה: מא) מיוס ל"א מסנה שמיה עד סוף שנת ב' נקרא הזכר איל והנקיבה רחל. והא דלא יביא נמי עוף דהרי גם עוף נכלל במלת בהמה כדאמרינן [חולין ט"ז ב'] לאחר בהמה למעה. ומוקמינן לה בעופי דקליל. י"ל לשון חכמים לחוד ולשון בל"א כהגודר לחוד. ובל"ז גם בלשון תורה אין עוף בכלל בהמה כדאמרינן [ב"ק כ"ד ב'] אם לרבות עופות. ועי' עוד [תמורה פ"א מ"ו] וע"כ ל"ל דלשון תורה לחוד ולשון הכמים לחוד [כחולין קל"ז ב']: מב) עז מיוס ל"א מסולד עד סוף שנתו נקרא הזכר גדי והנקבה גדיה: מג) עז מיוס ל"א מסנה שניי' עד סוף שנת ב' שלהן נקרא הזכר שעיר ונקיבה שעירה. ובס"ם גרסינן שעיר ושעירה קודם גדי וגדיה. וכן הנכון: מד) בכבש מיוס ל"א מסולד עד יום אחרון משנתו. נקרא הזכר טלה ונקיבה טליה: מה) שיהא שוה הטור והסולת והשמן והיין שמביא עמו שוין יחד ק' זנרין. דהיינו כיה כלעין [ולפי מעות שלו הוא ט"ו ר"ט. [ועמ"ם בשבועות פ"ו פי' ב']. ולרמב"ם פע"ז מקרבנות זהו דמי ביצוני לא כתוב ולא שמן. אמנם הכל לפי הזמן והמקום]: מו) שלעין: מז) מייתי הכא הפלוגתא בסוף. דקמ"ל דמשנה ו' רבי היא: מח) בגפל בו מוס: מט) בסיפדהו: נ) וכסירלה יוכל

לכנין

פירשתי מן הבקר כו'. מיי' פס ה"ם: ן הרי עלי תודה. ק"ז פ"ב: פירשתי מן הבקר. מיי' פס"ז מה' מעה"ק ה"ו: ח הרי עלי שור. ק"ז פ"ב מיי' פס"ז מה' מעה"ק פ"ד כ' נב"ם: שור במנה כו' והביא בשנים. מיי' פס ה"ם: שחור והביא לבן. מיי' פס ה"ב: גדול והביא קטן. מיי' פס ה"ח: קטן והביא גדול. לעיל ק"ו פ"ב: בן שור זה עולה. ק"ח פ"ח מיי' פס"ז מה' מעה"ק פלגה ו':

שנויי נוסחאות

(אן) תור. בד"ל ודפו"י ובכי"ק ובכי"ר ליתא; בכי"ע יביא תור וכ"ה בתוס' ובכי"ק (ע"ת,ע"ב). איל גדי וטלה. בכי"ק ואיל.. ; במשב"ב איל שעיר גדי.. ועי' הוי"ט. ובן יונה. בכי"מ בטעות או בן יונה; בכי"ק ובני יונה ועי' תוס'. ן תודה ושלמים. בכי"ק ובכי"מ.. או שלמים ועי' רש"י ורע"ב ובתוס'. מן הבקר. במשב"ב ד"ו מין בקר. עגל ועגלה מן. בכי"ק ועגל.. ורחל. במשב"ב ורחלה. טלה וטליה. בכי"מ.. וטלאה;בכי"ק טלה וטלה וכ"ה בכי"ק (ונס מנוקד.. וטלה והכונה בני קמלין והוא כמבעא הסי (הקמן כמו פת"מ)כי מולא הכי"ק הוא מאדון הקדם). ח איל כו' בשתים כבש כו' בסלע שור כו' חוץ מנסביו עגל כו' בחמש חוץ מנסביו איל כו'. בכי"ק ליתא כ"ז בע"ם. ט שור זה עולה ונסתאב. בכי"ר.. זה עלי ונסתאב וכ"ה בס עלי (במקום עולה) בכל המשנה ומשמע מן הגמ' דעוסה הדפוס הוא הנכון, ובגמ' גם בכי"ז זה בכדפוס (ד"ם). (אם) רצה יביא בדמיו שנים. בכי"מ ליתא.

ראשון לציון

ן תוי"ט ד"ה הרי עלי עולה וכו' וכתבו התוס' וכו' [ע' בס בסוגיא ק"ז ע"א ברש"י בלבוש משנה מלכות הר"ב וע"ז כתבו התוס' דבריהם אמנם כפי לשון הר"ב לק"מ וכ"מ ברמב"ם בפי' ובפע"ז מה' מעה"ק ע"ם] ועי' יכלמ. ן הר"ב ד"ה שעיר. עוים בן שתי שנים נ"ע במ"ד פ"א דפרה תעלת הלבון כו' כשיון מיוס שלשים והלאה ופי' הר"ב בגון שעיר ר"ח ואל מועדות בולהו בני שנה: חוי"ם ד"ה גדי וגדיה כו' ודתנן לעיל כו' ריל לעיל בסמוך מ"ו לפי גירסת הוס' שהביא התוי"ט לעיל.

לקוטים

דלא פליגי דמתניתין מיירי בשאר מעבע דומיא דהכ ובסף

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דכיון דאמר שור זה אקריב עולה ונסתאב אזל ליה נדריה. דהו לא מצי לקיומיה: רבי אוסר. לכתחלה. אבל אם הביא ילא. דכיון דאמר זה. איהו חייב באחריותו. ואין הלכה כרבי: הבינוני שבהן הקדש. אף הבינוני שבהן הקדש. דכי יש לו שנים הגדול הקדש שהמקדים בעין יפה מקדיש ומסתמא מוטב שבהן הקדש דכתיב (דברים י"ב) מבחר נדריכם. וכי יש לו שלשה חוששין אף לבינוני. דלא ידעינן אהי מייניהו חל ההקדש. אי הגדול דהוי עין יפה. אי הבינוני דהוי עין יפה לגבי קטן. הלכך תרוייהו אסירי מיהו לא קרב למזבח אלא חד מייניהו. והיכי עביד דלמתרי חד מייניהו ממתין לבינוני עד שיומס ומחלל אותו בגדול. דממה נפשך אי הבינוני חל ולא הגדול. הרי נפל בו מום וחללו. ואי הגדול חל מעיקרא. נמצא בינוני חולין מעיקרא: פירשתי. איזה מהן ולא ידעתי איזה הוא: או שאמר לי אבא. בשעת מיתתו א' מבורי הפרשתי להקדש ואיני יודע על איזה מהן אמר לי: הגדול שבהן הקדש. דהיינו דאמר פירשתי ליכא ספיקא דודאי הגדול פירש: י בית חוניו. בית המקדש שבנה חוניו בנו של שמעון הצדיק באלכסנדריאה של מצרים שבשמת שמעון הצדיק אמר להם חוניו בני ישמש אחתי. מפני שהיה בקי ורגיל בעבודה יותר משמעי אחיו. ולא קבל עליו חוניו להיות כהן גדול לפי שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה. ונתמנה שמעי כ"ג תחת אביו. לימים נתקנא חוניו בשמעי אחיו אמר לו בא ואלמדך סדר עבודה הלביש כתונת בד דקה שלובשת הכהנים על בשרן ועליה אזור לר קטן והעמידו אצל המזבח. יצא ואמר לאחיו שהכהנים ראו מה גדר זה וקיים לאחיבתו אותו היום שתמנה לכ"ג אצבע כתונת שליבי ואחגור באזור שליבי. בקשו אחיו הכהנים להרגו. סח להם כל המאורע בקשו להרוג את חוניו רץ מפניהם לבית המלך. ועדיין כל הרואה אותו אומר זה הוא הלך לו לאלכסנדריאה של מצרים שהיו בה רבבות מישראל ועשה שם מקדש ובנה מזבח והעלה עליו לשם ה' ועל אותו מזבח נתנבא ישעיה [י"ט] ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ועמוד הביה ההוא קרוב למתיים שנה ונקרא בית חוניו על שמו. והכל מודים שהקרבנות שהיו קרבים שם. אינן קרבן. לפיכך מי שאמר הרי עלי עולה והקריבה שם לא יצא

ש רבי אוסר. כתב הר"ב לכתחלה. ואריסא יביא בדמיו שנים דהוי קטן והביא גדול [*שבכל מקום שנים חשובים מאחד. אפילו שניהם שוים רש"י] נמי פליג אלא דעטר להו לרבנן עד דמסקי למלתייהו והדר מפליג עלייהו הדע דקתני כשם זה עולה ונסתאב יביא בדמיו איל ור' אוסר ס"מ גמ': איל זה עולה כו' יביא בדמיו כשם. ובריסא נמי שור זה כו'. אפי' הביא בדמיו איל אחד ילא. הרמב"ם. פט"ז מה"ק: הבינוני שבהן הקדש. כתב הר"ב. אף הבינוני שבהן הקדש וכו'. והיכי עביד כו'. ממתין לבינוני עד שיומס כו'. גמ'. ופסיקא. דהה"נ אם יומס הגדול דמיחל בבינוני. אלא שלריך שיביא ג"כ בדמים היתרים: י בבית חוניו. פי' הר"ב בית המקדש שבנה חוניו בנו של שמעון הצדיק כו'. לימים נתקנא כו' נראה שאע"פ שנתמנה להיות כ"ג עדיין לא עבד. אלא שנמנו וגמרו שיהא הוא הכ"ג ופסקו לו הגדולה. ולימים כשהיה לו להתחנך ולעבוד נתקנא כו' ובבריחתא ואע"פ כן נתקנא בו כו'. ומ"ש הר"ב והעמידו אצל המזבח. בברייתא. ומסיים הרמב"ם ללמדו איך יעבוד. לא שיגע בשום עבודה מן העבודות. מפני שאסור בעבודה מחוסר בגדים. ע"כ. ומ"ש הר"ב והעלה עליו לשם ה' כדבי יהודה בברייתא וה"נ דיקא מתני' דקתני ואל"ל לדבר אחר. מכלל דבית חוניו לאו ע"ז הוא. וכתבו התוס' תימה הרי יש כהן איסור בחוטי חוץ. ונראה לנכוני נח היה מעלה. לנכרים הנודרים נדרים ונדבות. ע"כ. והרמב"ם כתב והקריב עליו קרבנות לשם יתברך וכן אמרו בית חוניו לאו בית ע"ז הוא אלא שעבר על מה שנאמר (דברים י"ב) פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה ונאסרו עליו כת שקורין קבטער עם כל הגלוים עליהם וקרא אותן לעבודת הש ובאו אליו וגדל עניו ביניהן וממונו כהן וכבדו אותו בית. והיו המלריים עובדים בו לשם ומקריבין קרבנות כפי מה שלמד אותן. ונתקיים דבר ה' על ידי ישעיה [י"ט י"ט]. ביום ההוא יהיה

שני שוורים אלו עולה ונסתאבו. אם רצה יביא בדמיהם אחד. רבי אוסר נא). איל זה עולה ונסתאב. אם רצה יביא בדמיו כבש נב). כבש זה עולה ונסתאב. אם רצה יביא בדמיו איל. רבי אוסר. האומר אחד מכבשי הקדש. ואחד משוורי הקדש. היו לו שנים. הגדול שבהן הקדש נג) שלשה. הבינוני שבהן הקדש נד). פירשתי ואיני יודע מה פירשתי. או שאמר. אמר לי אבא נה) ואיני יודע מה. הגדול שבהן הקדש נו): י הרי עלי עולה יקריבנה במקדש. ואם הקריבה בבית חוניו נז)

יכין — תפארת ישראל — יכין

להביא כשם לו איל דמדהומס אזל ליה נדריה: נא) ואריסא נמי פליג. מיהו בדיעבד מודה בהרוייהו דילא: נב) ס"ה בשור שהומס יוכל להביא מין בהמה אחרת בדמיו. רק להכי לא נקט הכי. מדאיהו מצוי שיהא דמי שור שהומס רק כדמי בהמה דקה: נג) דכל מקדיש בעין יפה מקדיש: נד) ר"ל חוששין אף לבינוני. דשמא אליו נתכוון. מדעכ"פ יפה הוא נגד הקטן. ולמאן רק בעין יפה כזה סגי ליה. ולהכי כילד יעשה שיהיה מותר לו א' מהן. ממתין עד שיומס א' מהם. ומחללה על האחרת התמימה. דאז הבע"מ מותר ממ"ע. אם היא היתה הקדושה. הרי הוממה ונתחללה. ואם חבירתה היתה הקדושה. א"כ הבע"מ חולין נמורים היתה מעיקרא. מיהו בהומה הגדולה. צריך להביא קרבן נם בעד דמים היתרים שבגדולה על הבינוני. [ואילה"ק איך ימתין מלהקריב עד שיומס א' מהן. הרי מדעכ"פ חד מייניהו קדיש. שוכר עליו בכל תאחר. י"ל כיון שאינו יכול להקריב א' מהן. דהרי אפשר שיקריב חולין בעזרה. לא חייבוהו להקדים השני מספק כדי שיהיה יוכל להקריבו. ולהכי מדאיהו

שמעי

איל זה עולה. מי"י פס: האומר אחד מכבשי הקדש. ק"מ מ"כ מי"י פס"ז מה' מעה"ק ה"ג: ואחד משוורי הקדש. מפלגה כ"ל ע"ג: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי. מי"י פס ה"פ: י הרי עלי עולה. ק"פ ע"ל מי"י פי"ל מס' מעה"ק ה"ז:

שנויי נוסחאות

ונסתאבו (אם) רצה. במכ"כ ליתא. אחד (רבי אוסר). בד"ל ליתא; במכ"כ ורבי.. וכ"ה בסמוך. (ואחד משוורי הקדש). במכ"כ.. משורי; בכי"מ ליתא ובאמת הוא מיותר אבל בסמוך בגמ' ליתא אלא דאמר אחד מן שוורי כו', וכן בשלמי מס' מעילה לא מייתי אחד מכבשי הקדש והגרמ"ם [ל"ל והגמ"ם] בלבון אחד גרים אחר מבשי ובכל"י בדפו"י עד בערמלן סנכסי(ד"ס); בכי"ל ובכוק"ל אחד.. היו לו שנים הגדול. במכ"כ והיו..; בד"ל ודפו"י ובכי"ק בעטיה.. הקטן; בכי"מ ובכי"ל ובכוק"ל גדול. הבינוני. במכ"כ בינוני. מה פירשתי. במכ"כ.. שפירשתי. או שאמר אמר לי אבא ואיני יודע (מה) הגדול. בד"ק ליתא וכן לא הי' לפני פי' הרגמ"ם ולפני הכ"י והם פירשוהו כן; במכ"כ או שאמר לי אבא.. וכ"ה בכי"מ ולית לעלות ואיני יודע מה וכן ליתא בד"ל ובכי"ק ובכי"ל ובכוק"ל (ובכס או שאמר אמר לי.. כלפיו). י יקריבנה במקדש. במכ"כ ד"ו יקריבוה.. ואם הקריבה בבית חוניו. בכי"ק אם..נחוניון. וכ"ה בכל המכתב; בד"ל ובכוק"ל נחוניו בכל המקום.

לקוטים

וכסף ונכייתא כשלא הכיר מעכנ דאג"כ הו"ל לשם"ם לומר מתני' דלא כי הלי הגלא דהביא וכו' וכן הרמב"ם בפרק ב' מהל' ערכין פסק למשנתנו כשהזכיר מוטב שכתב מעכנ מחוסה אל יפעות ממעה כסף ע"כ והטעם דלא אמרו שיביא מוטב של נחוסת ממש דומיא דאיל נראה משום דבל נחוסה אין נקראים מוטבות אלא פשיטו ומ"מ יש להמוה אמאי לא פסק להכיא דתאמ"י בדלא אמר מוטב שיביא כדי לעורא כיון דלא פליג אמתניתין ועפי תמיהת לי על מ"ש הכ"מ שם וז"ל ובנחוסת לא חש כיון דהאמ"י לא אע"פ שמשנתו קב ונקי משני שלמו אלא בכייתא

פסחים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים וגו' ע"כ הנה לדבריו היו מקריבים קרבנות נכרים וגם ישראלים אלא שישראלים עברו על פן תעלה וגו': שאקריבנה בבית חוניו. אין שייך כאן תפוס לשון ראשון ואחרון [דמתני' ג' פ' דלעיל] דהוי כאומר עד בית חוניו מינה דאטרה כדלקמן. תוס'. ואע"ג דבטולה לא אמרי' האי טעמא הייט משום דס"ל דשם טולה יש עליו ותייב כרת ומ"מ סברא הוא שמשום כך הוא אומר בבית חוניו דלא מצי מטרח: [*יגלח.וכבר ביארנו בגזירות [בעניין] תגלחת גזירות הבאת קרבנותיו. הרמב"ם. ועיין בפ"ב דגזיר מ"ה: ואם גלח בבית חוניו לא יצא. לשון הר"ב. אלא יחזור ויגלח במקדש בירושלים. לא ידעתי למה הוסיף בירושלים ועיין לקמן]: אם גלח בבית חוניו יצא. כתב הר"ב דהאי גברא שנדר בגזיר כדי שיגלח בבית חוניו. לגטורי נפשיה בתכוין כו'. דהכא ליכא למימר דנעשה כאומר ע"מ שלא אתחייב באחריות קרבנותיו דגזיר כמה דלא מייתי קרבנותיו לא מתכפר. גמ': יצא. ומשום שחוטי חוץ נמי לא מחייב. רש"י בגמ' [*וכדכתב הר"ב דלא

לא יצא נח). שאקריבנה בבית חוניו. יקריבנה במקדש. ואם הקריבה בבית חוניו יצא נט). רבי שמעון אומר. אין זו עולה ס). הריני נזיר. יגלח במקדש. ואם גלח בבית חוניו לא יצא סא). שאגלח בבית חוניו. יגלח במקדש. ואם גלח בבית חוניו יצא סב). רבי שמעון אומר אין

יצא ידי נדרו: שאקריבנה בבית חוניו. נעשה כאומר הרי עלי עולה על מנת שאהרגנה ס"ולא אתחייב באחריותה הלכך אם הקריבה בבית חוניו יצא ידי נדרו. אבל חייב כרת משום שוחט בחוץ. שהרי קרא עליה שם עולה: רבי שמעון אומר אין זו עולה. והרי היא חולין נמורים שאין שם הקדש חל עליה כלל כשאמר שאקריבנה בבית חוניו. ואין הל' כר"ש: ואם גלח בבית חוניו לא יצא. אלא יחזור ויגלח במקדש בירושלים. ושם יביא קרבנותיו: שאגלח בבית חוניו אם גלח בבית חוניו יצא. דהאי גברא שנדר בגזיר כדי שיגלח בבית חוניו. לגטורי נפשיה בתכוין ומפני שהיה קרוב לבית חוניו ורחוק מארץ ישראל. אמר אי סגיא בבית חוניו טרחגא. טפי לא מצינא לאלטטורי. ולא חל שם גזירות עליו אבל נעשה כמי שנשבע שלא לשתות יין עד זמן פלוני: רבי שמעון אומר. אינו גזיר. כלל

דגזיר כמה דלא מייתי קרבנותיו לא מתכפר. גמ': יצא. ומשום שחוטי חוץ נמי לא מחייב. רש"י בגמ' [*וכדכתב הר"ב דלא

יכין תפארת ישראל בועז

שמעי בן תורה האמין לדבריו. ולבם בגדי אשתו וקרב אצל המזבח. ואמר חוניו להכהנים. ראו שכך הבטיח שמעי אשתו שילבש בגדיה בעבודת חנוכו. ורצו הכהנים להוגיע לשמעי. וסיפר להם שמעי כל המאורע. חזרו ונתכעסו על חוניו להרגו. וברח מפניהם למצרים. שהיו שם רבבות אלפי ישראל בכבוד גדול מזמן חורבן בית ראשון [בסוכה נ"א ב']. ונעל שם רשות מהלמי המלך הוא פטלמיעאוס הנ'. לבנות שם בית בדוגמת ביהמ"ק שבירושלים. וגם ישראל נתרצו לו בזה. מדברים להם הנקרא [ישעיה י"ט פי"ט] ביום ההוא יהיה מזבח לה' בארץ מצרים. ובאמת הכתוב אומר שיקריבו עליו הנכרים לה'. אבל הוא כתב אותם להאמין. שיקריבו בו גם ישראל. לכן הקריבו שם קרבנות הישראלים וגם תושבי הארץ לפניהם. שנקראין עדיין שם קאסטין [ובלשון חז"ל נקראין גיפטים [מגילה י"א א']. והוא דוגמת מלת עגיפטען]. ועמד הבית ההיא קרוב לר"ן שנה. עד שאחר החורבן של ירושלים כשמרדו גם שם במלכות רומי. שגר אספסיאנוס [הוא פעספאסיאנוס קיסר] הבית הזה (ב). אמנם מדהיה בזמן איסור במות היה אסור ליישראל להקריב שם. כדכתיב פן תעלה עולותיך בכל מקום וגו': נח) וחייב כמי כרת משום שחוטי חוץ. דהרי קרא עליה שם עולה: נט) פטור ידיח נדרו וא"ל להביא עולה אחרת. וה"ה נמי כשהרגה בכל מקום פטור [ועי' רש"י בגמ' ד"ה והקריב]. דהו"ל כאומר הרי עלי עולה. על מנת שכשאהרגנה לא אתחייב באחריותה. דפטור כשהרגה [בערכין ד"כ ע"ב]. מיהו כשהקריבה בבח"כ חייב כרת משום שחוטי חוץ [רמב"ם פי"ד ממעק"ר] (ג): ס) מדנדר שלא כדרך המהודרים [כלעיל פי"ב מ"ג]: סא) ויחזור ויגלח ויביא קרבנותיו במקדש: סב) ופטור משום שחוטי חוץ דאמרינן דקיבל עליו הגזירות בתנאי. שכשירצה לגלח בב"ח אזי לא יהיה גזיר. רק

יצטר

הביא עם נדרו. כגון מנחה מן השעורים. הרי אפשר ביהיה מנחה משעורים. כגון מנחת עומר וסיפה. לכן בודקין אותו. אם אמר אילו הייתי יודע הדין הייתי מודר מחיטין. א"כ כיון שיש לשעורים נמי שייכות למנחה. התכוון במלת מנחה כפי הדין הוה. ואין מלת שעורים שאומר אח"כ מבטל חיובו שכבר נתחייב במלת מנחה. אבל באמר אילו הייתי יודע הדין לא הייתי מודר כלל. פטור מכלום. דאע"ג דיש שייכות לשעורים עם המנחה. אין אומרים הרי כבר התחייב כשאמר מלת מנחה להביאה כדינו. דשל"פ הרי אומר בפירוש שאילו ידע כן לא היה מודר כלום. אין פיו ולבו שוין ולהכי פטור לגמרי. ומה"ט כשאמר הרי עלי מנחת שעורין. אפ"ה פטור. משום דכיון דמלת מנחה אינו מוכרח לעצמה מה מהני שאילו היה יודע היה מודר כדינו. דשל"פ הסתא שלא ידע הדין. עדיין לא נדר כלום (ועי' רמב"ם פי"ז מקרבנות ה"ט). מיהו הא דאמרינן (גזיר פ"ב מ"ו) דבאמר הרי עלי לנלח הרי גזיר אחייב באלי קרבנותיו של גזירות אע"ג דהוה נמי בגא א' והאי הבגא הוא שלא כדין דהרי אלי גזיר לא משכחא"ל. אפ"ה לא דמי לאומר הרי עלי מנחת שעורין דפטור לגמרי. דה"ק אלי קרבנות גזיר עלי. וכן מפורש בש"ס התם (גזיר די"ב ב'). (ג) אולם אם אין שייכות כלל לנחלה הזרה עם נדרו. כגון שאמר הריני גזיר מנגרונרת. לכאי אפילו יבדקוהו ויאמר אילו הייתי יודע הדין שהגזיר אסור ביין הייתי גזיר כך. אפ"ה הסתא שלא ידע לא הגזיר א"ע מכלום. אלא דלרמב"ם (פ"ח מגזירות) אסור עכ"פ בגרונרת דנעשה כאומר הריני מופרש מגרונרת בנדר. ולרא"ש פטור מכלום. (ד) מידהו כל זה בא"ח לפרש דברין

(ב) כל זה נזכר קצת ממנו בש"ס דלן. ובירושלמי פרק שני שעירי. וביוסיפון לרומיים ספר ז' ממלחמות היהודים בפרשה ו' וז' בסופו. גם כתב שם סבת הבנותו ותורת הבניין. חמן שמשנו. ורק בספר י"נ שם כתב שחוניו בן חוניו בן שמעון הצדיק בנה הבית הזה. ולפע"ד הדעת מכרעת לדבריו. דהרי בית שני עמד ת"כ שנים [בערכין די"ב ב']. ושמעון הצדיק היה בסוף מלכות פרס ובתחלת מלכות יון [ביומא דס"ט א']. ומלכות פרס לא היה בפני הבית רק ל"ד שנה [בע"ז ד"ט א']. א"כ אם נאמר שתחלת מלכות יון היה ג"כ תחלת שימושו של שמעון הצדיק. א"כ בשנת שמעון בכר עמד הבית ע"ד שנה. ואם נכנה ע"ד שנים אלו מת"כ שנות הבית שני. נשארים ממיתת שמעון עד חורבן הבית שני ש"ן שנים. וא"כ הם נאמר שבן שמעון הצדיק בנה בית חוניו שמוך למיתת אביו. איך אפשר שלא עמד רק ר"ן שנים. ואם נכנה ע"ד שנים אלו מת"כ שנות הבית שני. נשארים ממיתת שמעון עד חורבן הבית שני ש"ן שנים. וא"כ הם נאמר שבן שמעון הצדיק בנה בית חוניו שמוך למיתת אביו. איך אפשר שלא עמד רק ר"ן שנים. והרי לא נחרב בית חוניו רק אחר כמה שנים אחר חורבן המקדש. אע"כ שדברי יוסיפון שנכל שמעון הצדיק בנה הבית חוניו למיתייה. ומ"ש חז"ל שבן שמעון הצדיק בנאו. היינו שהוא התחיל לבנות אבל לא נגמר עד ימי חוניו בנאו. וגם בנ"ז בני בנים הרי הן בנים [קדושין ד"ל א']: (ג) אמנם כדי שלא תקשה מ"ש מאומר הרי עלי תודה מחולין ולחמה ממעשר שיביא שייהן מחולין (כפ"ז מ"ה). או מ"ש מאומר הרי עלי מנחה מן השעורים דבודקין אותו (כפי"ב מי' י"ח). וכאומר הריני גזיר מגרונרת לרמב"ם (פ"ח מגזירות) אסיר בגרונרת ופטור מגזירות ולרא"ש פטור מכלום נ"ל לתרץ הסוגיות. דד' חלוקין יש. (א) בהיה בשנגון הנדר ב' בנות. ובבא ב' שותפת בבא א' שבנדרו. כגון שאמר הרי עלי תודה מחולין ולחמה ממעשר. דמיד כשאמר תודה מחולין כתחייב נמי בלחמה מחולין. רק הוא בבבא ב' אמר שיהיה לחמה ממעשר לאו כל כמיניה. דבבר אתחייב בשייהן מחולין בבבא א' שבנדרו. וב"כ נאמר ב' בנות. הריני גזיר. ע"מ שאשתה יין. הרי בבא שייה מבטל בבא ראשונה. ואתה ע"מ שכתוב בתורה והמאו בטל ותייב בגזירות (כפ"ב דגזיר) (ב) וכשהיה בשנגון נדרו רק בבא א'. רק שהיה בהבבא הזאת מנה א' שלא כדין. כגון מנחה מן השעורים. אם שאעפ"כ יש קצת שייכות לחמה הפונמת

הביא עם נדרו. כגון מנחה מן השעורים. הרי אפשר ביהיה מנחה משעורים. כגון מנחת עומר וסיפה. לכן בודקין אותו. אם אמר אילו הייתי יודע הדין הייתי מודר מחיטין. א"כ כיון שיש לשעורים נמי שייכות למנחה. התכוון במלת מנחה כפי הדין הוה. ואין מלת שעורים שאומר אח"כ מבטל חיובו שכבר נתחייב במלת מנחה. אבל באמר אילו הייתי יודע הדין לא הייתי מודר כלל. פטור מכלום. דאע"ג דיש שייכות לשעורים עם המנחה. אין אומרים הרי כבר התחייב כשאמר מלת מנחה להביאה כדינו. דשל"פ הרי אומר בפירוש שאילו ידע כן לא היה מודר כלום. אין פיו ולבו שוין ולהכי פטור לגמרי. ומה"ט כשאמר הרי עלי מנחת שעורין. אפ"ה פטור. משום דכיון דמלת מנחה אינו מוכרח לעצמה מה מהני שאילו היה יודע היה מודר כדינו. דשל"פ הסתא שלא ידע הדין. עדיין לא נדר כלום (ועי' רמב"ם פי"ז מקרבנות ה"ט). מיהו הא דאמרינן (גזיר פ"ב מ"ו) דבאמר הרי עלי לנלח הרי גזיר אחייב באלי קרבנותיו של גזירות אע"ג דהוה נמי בבא א' והאי הבבא הוא שלא כדין דהרי אלי גזיר לא משכחא"ל. אפ"ה לא דמי לאומר הרי עלי מנחת שעורין דפטור לגמרי. דה"ק אלי קרבנות גזיר עלי. וכן מפורש בש"ס התם (גזיר די"ב ב'). (ג) אולם אם אין שייכות כלל לחמה הזרה עם נדרו. כגון שאמר הריני גזיר מגרונרת. דגזירות לא שייכי כלל לגרונרת. לכאי אפילו יבדקוהו ויאמר אילו הייתי יודע הדין שהגזיר אסור ביין הייתי גזיר כך. אפ"ה הסתא שלא ידע לא הגזיר א"ע מכלום. אלא דלרמב"ם (פ"ח מגזירות) אסור עכ"פ בגרונרת דנעשה כאומר הריני מופרש מגרונרת בנדר. ולרא"ש פטור מכלום. (ד) מידהו כל זה בא"ח לפרש

תוספות רע"ק

י [אות לא] הרע"ב ד"ה שאקריבנה בבית חוניו. ע"מ שאהרגנה. זהו לשון רש"י שמפרש כן אהיא דאמרינן בסוגיא נעשה כאומר ה"ע עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה והוסיף רש"י בזה ע"מ שאהרגנה ולא אתחייב באחריותה. ונראה דס"ל לרש"י דבאומר סתם ע"מ שלא אתחייב באחריותה היינו רק באחריות אונסים ואפשר אף לפשיעה. אבל מ"מ לא על מזיק בידים. ולזה הוסיף רש"י כיון דאמר ע"מ שאקריבנה בבית חוניו הוי כפירש ע"מ שלא אתחייב על הרינתה בידים. וע' בתשובות מיימוני ס' משפטים סי' י"א שדקדק כן מלשון הש"ס הנ"ל דבאומר ע"מ שלא אתחייב באחריותה אסר נפשיה מכולו ואפי' ממזיקו בידים דמקטל קטלה. ולענ"ד מלי רש"י והרע"ב לא משמע כן:

לקוטים

וסמס מתני' עדיף ע"כ וק' דבע"כ דאב"י לא לייט בלומר מטנע כמו מתני' וא"כ לא פליג ואפכא הו"ל להקשות למה השמיטה ולכן עיין ועי' בתי"ט ד"ה לא יפהות שכי דהרמב"ם סובר דירושלמי וגמ' דידן פליגי כו' וק' דמ"ש נחוסת מוסב דנמהוסת נתבאר נמי בפ"ם דידן בהדיא דלאב"י בהבאתי לעיל (דע"כ לאו בלומר מטנע מתוקמא) ולא יפהות מיסורא קטנה ובאמת דעת הרמב"ם ז"ל ליט (ס"ל):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דלא חל שם נזירות עליו. וכתבו התוס' פ' אע"פ דמס' כתובות דף כ"ו ע"א. דאמאי הא מתנה על מה שכתוב בתורה ותנן במ"ד פרק ב' דנזיר האומר הריני נזיר ע"מ שאהיה שותה יין ומטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן. וטעמא משום דמתנה וכו' [כמ"ש הר"ב בס] ואור"י דלא אמרי' מתנה כו' תנאו בטל. אלא היכא שמתכוון לעקור מ"ש בתורה. אבל הכא סבור הוא שיש מצוה בבית חוניו כמו בבית המקדש ואין מתכוון לעקור. לית לן למילף מתנאי דבני גד ובני ראובן. עכ"ל: בירושלים.

ר"ע מברטנורה

כלל ומותר לכתות יין. ואין הלכה כר"ש: ואין צריך לומר לדבר אחר. אם שמשו לע"ז שלא ישמשו עוד בירושלים: והרי הן כבעלי מומין. שחולקים וחולצים בקדשים:

נשלמה מסכת מנחות

זה נזיר סג). הכהנים ששמשו בבית חוניו. לא ישמשו במקדש בירושלם סד). ואין צריך לומר לדבר אחר סה) שנאמר (מלכים ב' כ"ג) אך לא יעלו כהני הבמות על מזבח ה' בירושלם כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם. הרי הם כבעלי מומין. חולקין ואוכלין סו) אבל לא מקריבין: יא נאמר בעולת הבהמה ובעולת העוף אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח. ללמד שאחד המרבה סז) ואחד הממעיט סח). ובלבד שיכוין אדם את דעתו לשמים:

נשלמה מסכת מנחות

יכין תפארת ישראל בועז

יעבר עצמו מיין נגוף ועומאה בדרך נדר עד שיהרוג ג' הבהמות בב"ח. וכיון שגילח בב"ח ולא במקדש. אין כאן נזירות ואין אלו קרבנות. לפיכך פטור כששחטם בחוץ. ודוקא בשאמר כן כשהיה רחוק מירושלים. דטריחה ליה מלתא לעלות לשם. אבל בשהיה קרוב לירושלים כמו לביה. ודאי כיון שאמר הריני נזיר נתחייב בנזירות כבר נגלח במקדש. ולא יכול שוב לבטל דבריו בשיאמר ע"מ שאגלח בב"ח (ד): סג) ומותר לכתות יין. ואין הלכה כר"ש. וכ"ל דר"ש לטעמיה לעיל [פי"ב מ"ג] דכשלא התנדב כדינו פטור לגמרי: סד) אבל בטוב ונבעון רשאין היו לעבוד. וכ"ש דכהנים לדוכן ולעלות לתורה לכהן. אף דעבדו על לאו: סה) ר"ל דכ"ש כשמשו לע"ז דפסולים לעבוד בביהמ"ק. אף שחזרו השתא בתשובה: סו) בהגיע משמר שלו: סז) עשיר שהרבה בקרבנות נדבה כפי עשרו: סח) עני הממעט בקרבנותיו מחמת עניו. שיהיו שוין. שמתקבלין קרבנותיהן לרצון. אם רק יהיה כוונתן כראוי לאביהם שבשמים. ושיש בכוונה בזה מסכת מנחות. שהוא הקטן שבקרבנות ה':

נשלמה מסכת מנחות

שכשירלה יקריב קרבנותיו במקדש. וכשלא ירצה להקריבם שם אזי לא יהיה נזיר רק יעבר נפשו מיין עד שיהרוג ג' הבהמות בב"ח. ובזה יוכן ג"כ קו' התוס' (כתובות ס"ו ח' ד"ה הרי). אמאי לא נימא נזיר ע"מ שבתוב בתורה ותנאו בטל. ודבריהם תמוהים. דכיון דאמרינן בש"ס דרק לעשירי נפשיה אכוון. מאי מתנה עמשכב"ת איכא הכא. אמנם לדבריו מיתא דסכי קא קשיא לה. דלמה נפריח א"ע לתרץ דבוריה. דמ"ש מאומר הריני נזיר ע"מ שאשתה יין. דמחשב מתנה עמשכב"ת (כפ"ב דנזיר מ"ד). ס"ל נימא הכא. אז מצא הטם נמי דהו"ל נמי כנזיר על תנאי. שכשירלה יהיה נזיר מעליא. ובכשירלה יהיה רק אסור בגנות משעם נדר ויהיה מותר ביין. ועל זה הרגו נפשיה. דהכא לכי לא מחשב מתנה עמשכב"ת. מדיש חושבין שהנודר לגלח בב"ח נזיר מעליא הוא. אמרינן דהאי נגרא נמי חשב כך וסבר דמנוה קעביד עכ"פ. לכי לא מחשב מתנה עמשכב"ת. משא"כ התם אין שום אדם שיחשוב שהנזיר יהיה מותר באחת מדיני נזיר. לכי מחשב שפיר מתנה עמשכב"ת: (ד) כך משמע מרש"י בגמ' ד"ה שפי. וכן משמע מגמרא. דקאמר שפי לא מציא למטרח. ש"מ שעומד קרוב לב"ח יותר מלמקדש. ותמהני ארמב"ם פי"ל שלא פירש כן. ועוד תמוה שלא הזכיר הרמב"ם שיקריבנה לכתחילה במקדש. והרי כך המשנה ערוכה בידינו שלכתחילה יגלח במקדש. ואפשר דרמב"ם ס"ל כתוס' הנ"ל [כתובות דנ"ו א'. ונזיר די"ח א' ד"ה על] דיגלח במקדש דתני בסיפא. אינו כמו יקריבו במקדש ויגלח במקדש דברישא. דר"ל חייב. רק הכא ר"ל רשאי לגלח במקדש. ולא הוה חולין בעזרה. דמדגלח במקדש גלי אדעתי' למפרע דנזירות מעליא קבל עליו. ולפיכך מדוקא פשוט שבשאתכוין כך בנדרו לא הוה חולין בעזרה. לכי א"ל הרמב"ם לזכיר זה. וגם קו' הראשונה י"ל. דמ"ש בש"ס לא מציא פריחא. אינו ר"ל דוקא בשעומד רחוק מירושלים. אלא אפילו עומד קרוב לשם. ומריחא ליה מלתא להקריבו במקדש מדמזדמן לו דרך למערים לב"ח. וכדומה. ומי סני למפריה מנזירות:

דבריו באופן שיתקיימו. ולכל הנך ג' כללים שזכרנו (ורק לרמב"ם באומר הריני נזיר מנרונגת אפשר ומי לפרש דבריו באופן שיתקיימו. ולכן גם זה נכלל בכלל זה ודו"ק). אבל באומר הרי עלי עולה שתקריבנה בבית חוניו יש בדבריו אלו ג"כ ג' בבות. וודאי נתחייב בעולה מדבורו הראשון. רק שאח"כ עם הבבא הב' מבטל דבריו הראשונים. רק שאפשר לקיים דבריו. שכוונתו לומר הרי עלי עולה ע"מ שאם אהרגנה אפטור. לכי כשהביאה שם פטור. וב"ב בסיפא כשאמר הריני נזיר ע"מ שאגלח בבית חוניו. אף לנאמרה א"א לקיים דבריו. דהרי מיד כשאמר הריני נזיר. מיד נתחייב בנזירות ולהביא קרבנותיו למקדש. ואם יהרוג אח"כ קרבנותיו הרי כבר נתחייב להביא קרבנות אחרים למקדש. אלא אמרינן שכך כוונתו. הריני נזיר ע"מ שיהיה חלוי בראשי נגלח במקדש. או בב"ח. דאם אגלח במקדש. אז הריני נזיר ממש. ואם לאו לא אהיה נזיר ממש רק אהיה אסור ביין וכו' עד שאהרוג ג' בהמות בבית חוניו. לכן מדברים על לבו שיביא קרבנותיו למקדש ויהיה נזיר למפרע. אלא יעבר נפשו תחש. ואם לא שמע לדבריו ונגלח בב"ח. יצא ידי נדרו. דבכה"נ לא חל עליו נזירות כלל. ובזה נתיישב ת"ל הכל. דלא תקשה מ"ש בש"ס לנעשרי נפשי' קא מכוון. וכ"כ מ"ש הרמב"ם שאין עליו נזירות כלל. והרי א"כ ק' האיך אמרינן במשנה יגלח במקדש. הרי כיון דלנעשרי נפשיה נתכוון. יביא חולין לעזרה. ולפי דבריו הנ"ל מיושב שפיר. דמדאמר הריני נזיר א"א לבטל דבריו מכל וכל. אלא אמרינן שקבל עליו נזירות ממש בתנאי שבשילה יקריב קרבנותיו במקדש. וכשלא ירצה להקריבם שם אזי לא יהיה נזיר רק יעבר נפשו מיין עד שיהרוג ג' הבהמות בב"ח. ובזה יוכן ג"כ קו' התוס' (כתובות ס"ו ח' ד"ה הרי). אמאי לא נימא נזיר ע"מ שבתוב בתורה ותנאו בטל. ודבריהם תמוהים. דכיון דאמרינן בש"ס דרק לעשירי נפשיה אכוון. מאי מתנה עמשכב"ת איכא הכא. אמנם לדבריו מיתא דסכי קא קשיא לה. דלמה נפריח א"ע לתרץ דבוריה. דמ"ש מאומר הריני נזיר ע"מ שאשתה יין. דמחשב מתנה עמשכב"ת (כפ"ב דנזיר מ"ד). ס"ל נימא הכא. אז מצא הטם נמי דהו"ל נמי כנזיר על תנאי. שכשירלה יהיה נזיר מעליא. ובכשירלה יהיה רק אסור בגנות משעם נדר ויהיה מותר ביין. ועל זה הרגו נפשיה. דהכא לכי לא מחשב מתנה עמשכב"ת. מדיש חושבין שהנודר לגלח בב"ח נזיר מעליא הוא. אמרינן דהאי נגרא נמי חשב כך וסבר דמנוה קעביד עכ"פ. לכי לא מחשב מתנה עמשכב"ת. משא"כ התם אין שום אדם שיחשוב שהנזיר יהיה מותר באחת מדיני נזיר. לכי מחשב שפיר מתנה עמשכב"ת: (ד) כך משמע מרש"י בגמ' ד"ה שפי. וכן משמע מגמרא. דקאמר שפי לא מציא למטרח. ש"מ שעומד קרוב לב"ח יותר מלמקדש. ותמהני ארמב"ם פי"ל שלא פירש כן. ועוד תמוה שלא הזכיר הרמב"ם שיקריבנה לכתחילה במקדש. והרי כך המשנה ערוכה בידינו שלכתחילה יגלח במקדש. ואפשר דרמב"ם ס"ל כתוס' הנ"ל [כתובות דנ"ו א'. ונזיר די"ח א' ד"ה על] דיגלח במקדש דתני בסיפא. אינו כמו יקריבו במקדש ויגלח במקדש דברישא. דר"ל חייב. רק הכא ר"ל רשאי לגלח במקדש. ולא הוה חולין בעזרה. דמדגלח במקדש גלי אדעתי' למפרע דנזירות מעליא קבל עליו. ולפיכך מדוקא פשוט שבשאתכוין כך בנדרו לא הוה חולין בעזרה. לכי א"ל הרמב"ם לזכיר זה. וגם קו' הראשונה י"ל. דמ"ש בש"ס לא מציא פריחא. אינו ר"ל דוקא בשעומד רחוק מירושלים. אלא אפילו עומד קרוב לשם. ומריחא ליה מלתא להקריבו במקדש מדמזדמן לו דרך למערים לב"ח. וכדומה. ומי סני למפריה מנזירות:

דאפילו בשוגג דלא שיחה מתכוון לחטוא ע"ז אלא ר"ל כלומר כמתעסק דהיינו שוגג ודייקא מהמיתין כרב ששת דהלכתא כוותיה אלא נאיסורי. וכ"ש הרמב"ם בסוף בילת מקדש. (מ"ל): שם שנאמר הכא הפסוק לגמר דדוקא בירושלים לאפוקי נוב וגבעון וכדכתב התוס"ע ז"ל ודייק זה מימורא דקרא אל מזבח ה' בירושלים. (מס):

הכהנים ששמשו בבית חוניו. בגולה זלה ר"ב ע"ב מיי' ע"ש מה' ביאת מקדש הי"ל: יא נאמר בעולת הבהמה. ק"י ע"ל בגוטרס ע"ר ע"ש: אחד המרבה ואחד הממעיט. נלכות הי' ע"ב י"ז ע"ב שנת ל"ו ע"ל יובא מ"ב ע"ב שבועות ס"ו ע"ב עי' מלכם מהלים מזמור כ"ב עומן ל"ל ד"ה מגריפה המנן: סליק בס"ד

שנויי נוסחאות

הכהנים. בכי"ר ובכי"ל והכהנים. בירושלים. במס"ב שבירושלים, הבמות (על מזבח כו' בתוך אחיהם). בכי"ק חבמות וגו' ליתא; במס"ב ד"ו ליתא למל' אכלו מצות; בכי"ר ליתא למל' בתוך אחיהם; במס"ב.. בקרב אחיהם: בכי"מ.. עם אחיהם וכל אלה עפ"י כה"ק שאינם מוגהים. הרי הם כבע"מ. במס"ב הרי אלו.. בכי"מ הן הן בע"מ. (אבל) לא מקריבין. במס"ב ולא. יא בעולת הבהמה. בכי"ק ובמס"ב ..בהמה. (ובעולת העוף אשה ריח ניחוח). בד"ר ודפו"י ליתא ובכתיבה התו"ם מהמס"ב (ומס ובעולת עוף..) ללמד שאחד. במס"ב לומר לך אחד. שיכוין אדם את דעתו לשמים. במס"ב שיכוין לבו לשמים. סליק

ראשון לציון

י במשנה לא יעלו כהני הבמות (על) מזבח ה' כו' ל"ל אל מזבח ה' כו' ועיין יסל"מ:

לקוטים

י במשנה בירושלים כתב הרוי"ש בס"ס רס"ו לאפוקי נוב וגבעון דמותרים לשמש פי' בבמות כנוב וגבעון אם יותרו ליחיד דמא מצאנו לירושלים ונאסרו הבמות לא היה להם עוד היתר בדתנן בפ' י"ד דזבחים ומעשה דהוניו בנים שני היה ונפקא מינה מ"מ לזמן הזה דלא נפשלו מכל וכל ועוד מבוס לותם שמשמו לר"ל דיכול היה לשות בזמן היתר הבמות נקט בירושלים לאפוקי בבמות. (תון עשיר): שם לדבר אחר לא תנא ע"ז בהדיא לומר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org